

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΜΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ-ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ο ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ
ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΑΔΕΙΩΝ
ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ.**

Νάκου Άννα

Επιβλέπων: Ναζάκης Χαρίλαος

Καθηγητής

Πρέβεζα, Μάρτιος 2018

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΜΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ-ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ο ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ
ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΑΔΕΙΩΝ
ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ.**

Νάκου Άννα

Επιβλέπων: Ναζάκης Χαρίλαος

Καθηγητής

Πρέβεζα, Μάρτιος 2018

**STRUCTURE AND ORGANIZATION OF MIGRATION SERVICES IN
GREECE AND THE IMMIGRANT'S LEVEL OF SATISFACTION OF THEIR
OPERATION. THE CASE OF PREVEZAS MIGRATION OFFICE.**

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Πρέβεζα, 27 Μαρτίου 2018

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

1.Επιβλέπων καθηγητής

Ναζάκης Χαρίλαος

Καθηγητής

2.Μέλος επιτροπής

Καραμάνης Κωνσταντίνος

Αναπληρωτής Καθηγητής

3. Μέλος επιτροπής

Κυπριωτέλης Ευστράτιος

Λέκτορας

Ο Διευθυντής του ΠΜΣ

Ναζάκης Χαρίλαος

Καθηγητής

Υπογραφή

© Νάκου Άννα, 2018.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Νόμου 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Νάκου Άννα

Υπογραφή

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι διεθνείς μεταναστευτικές ροές αποτελούν ένα εδραιωμένο φαινόμενο που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή, η ανάλυση και η μελέτη του οποίου στις μέρες μας είναι περισσότερο επίκαιρη από ποτέ. Η παρούσα εργασία έχει διττό σκοπό. Καταρχάς επιδιώκει να παρουσιάσει τον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένη και τις δομές που διαθέτει η ελληνική δημόσια διοίκηση, όσον αφορά την αντιμετώπιση μιας μεγάλης πρόκλησης, όπως αυτής του μεταναστευτικού. Εν συνεχεία επιχειρεί να αναδείξει το βαθμό ικανοποίησης των μεταναστών από τη χρήση των υπηρεσιών του Τμήματος Αδειών Διαμονής Πρέβεζας, μέσα από την ανάλυση των απαντήσεων ενός ερωτηματολογίου. Σκοπός της έρευνας είναι να εντοπιστούν τα τρωτά σημεία και οι αδυναμίες του Τμήματος, καθώς και να αναζητηθούν οι λύσεις εκείνες που θα οδηγήσουν σε περαιτέρω βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Λέξεις - κλειδιά: μετανάστευση, μεταναστευτική πολιτική, υπηρεσίες μετανάστευσης, τμήματα αδειών διαμονής.

ABSTRACT

International migratory movements are an established phenomenon that characterizes modern economic, social and political life whose analysis and study has now become more relevant than ever. This present thesis has a dual purpose. Firstly, it seeks to present the way in which Greek public administration is organized and the structure it has to deal with a major challenge, such as that of the immigration. After that it attempts to highlight the immigrants level of satisfaction by the use of the services of Preveza's Residence Licensing Department, through the analysis of the answers of a questionnaire. The aim of the research is to identify the vulnerabilities and weaknesses of the Department, as well as to find the solutions which will lead to further improvement of the current services provided.

Keywords: immigration, immigration policy, immigration services, departments of residence permit.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iv
ABSTRACT.....	v
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	vi
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	xi
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ/ΕΙΚΟΝΩΝ.....	xii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	xiii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	xiv

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

1.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός της έννοιας της μετανάστευσης.....	1
1.2 Έννοια του πρόσφυγα.....	2
1.3 Διαχωρισμός εννοιών οικονομικού μετανάστη – πρόσφυγα.....	3
1.4 Τύποι μετανάστευσης.....	4
1.5 Αιτίες μετανάστευσης.....	7
1.6 Θεωρίες μετανάστευσης.....	9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Εισαγωγή.....	14
2.1 Η μετανάστευση στην Ευρώπη κατά την μεταπολεμική περίοδο έως το 1989... 14	
2.2 Θεμελιώδεις αρχές της Ευρωπαϊκής Μεταναστευτικής Πολιτικής.....	16

2.3 Ευρωπαϊκές Συνθήκες για τη μετανάστευση.....	16
2.4 Τα σημαντικότερα Ευρωπαϊκά Συμβούλια, Σύνοδοι και προγράμματα για τη μετανάστευση.....	18
2.4.1 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Τάμπερε.....	18
2.4.2 Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	19
2.4.3 Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση.....	20
2.5 Διαχείριση των εξωτερικών συνόρων – Μηχανισμοί ελέγχου.....	22
2.6 Μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη	24
2.6.1 Αιτούντες Άσυλο.....	25
2.7 Η Οργάνωση των Υπηρεσιών Μετανάστευσης σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η περίπτωση της Γαλλίας και της Γερμανίας.....	27
2.7.1. Η περίπτωση της Γαλλίας.....	27
2.7.2 Η περίπτωση της Γερμανίας.....	33
2.8 Συμπεράσματα δεύτερου κεφαλαίου.....	36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Εισαγωγή.....	38
3.1 Η Ελλάδα χώρα υποδοχής μεταναστών.....	38
3.2 Μεταναστευτικές εισροές.....	40
3.3 Αιτίες μετασχηματισμού της Ελλάδας σε χώρα υποδοχής μεταναστών.....	40
3.4 Το Νομοθετικό πλαίσιο.....	41
3.5 Το μέγεθος του μεταναστευτικού πληθυσμού στην Ελλάδα σήμερα.....	47
3.6 Εθνική σύνθεση του μεταναστευτικού πληθυσμού.....	51

3.7 Οι μεταναστευτικές ροές κατά τη δεκαετία 2006-2015.....	54
3.8 Επιπτώσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα.....	55
3.9 Συμπεράσματα μεταναστευτικής πολιτικής της Ελλάδας.....	56

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εισαγωγή.....	58
4.1 Το Σύστημα Διοικητικής Οργάνωσης του ελληνικού κράτους.....	58
4.2 Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής.....	59
4.3 Αυτοτελής Υπηρεσία Ασύλου.....	63
4.3.1 Δομή Υπηρεσίας Ασύλου.....	64
4.3.2 Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου.....	64
4.3.3 Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου και Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου.....	66
4.3.4 Η Υπηρεσία Ασύλου σε αριθμούς.....	68
4.3.5 Πρωτοβουλίες της Υπηρεσίας Ασύλου για την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών.....	69
4.4 Αρχή προσφυγών.....	69
4.4.1 Κεντρική Διοικητική Υπηρεσία.....	70
4.4.2 Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών.....	70
4.5 Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης.....	71
4.6 Αυτοτελής Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών Μεταναστευτικής Πολιτικής... ..	73
4.7 Αποκεντρωμένη Διοίκηση – Τα Τμήματα και οι Διευθύνσεις Αδειών Διαμονής.....	74

4.8 Προβλήματα της μέχρι τώρα οργάνωσης και λειτουργίας των Υπηρεσιών μετανάστευσης.....	76
4.9 Παρεμβάσεις στα πλαίσια της καλύτερης οργάνωσης των υπηρεσιών μετανάστευσης.....	77
4.10 Άδειες που χορηγούνται από την ΕΛ.ΑΣ.....	79
4.11 Περιφέρειες - Αρμοδιότητες στον τομέα της μετανάστευσης.....	79
4.12 Λοιποί φορείς που εμπλέκονται στον τομέα της μετανάστευσης.....	81
4.12.1 Μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) για μετανάστες στην Ελλάδα.....	81
4.12.2 Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ).....	82
4.12.3. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ.....	84
4.12.4 Συνήγορος για τον Μετανάστη, τον Πρόσφυγα και τον Ομογενή.....	85
4.13 Συμπεράσματα τέταρτου κεφαλαίου.....	85

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Σκοπός της έρευνας.....	87
5.2 Μεθοδολογία έρευνας.....	87
5.3 Στοιχεία ταυτότητας ερωτώμενων.....	89
5.4 Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων.....	90
5.5 Αποτελέσματα έρευνας.....	92
5.6 Συμπεράσματα και προτάσεις.....	104
5.7 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	108

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	109
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α	110
Ερωτηματολόγιο.....	111
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β	114
Αριθμός ενταγμένων ΜΚΟ στο Εθνικό Μητρώο έως τις 06/12/2017.....	115
Βιβλιογραφία	117

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2.1 Συνολικός αριθμός μεταναστών ανά κύρια ομάδα ιθαγένειας που μετανάστευσαν στην Ευρώπη κατά το έτος 2015.....	24
Πίνακας 3.1 Συνολικός πληθυσμός και πληθυσμός ατόμων με ελληνική και ξένη υπηκοότητα(επιλεγμένες χώρες) στις απογραφές του 1981,1991,2001,2011 (πληθυσμός σε χιλιάδες).....	49
Πίνακας 3.2 Παράτυπα εισερχόμενοι στην Ελλάδα την περίοδο 2006-2015.....	54
Πίνακας 5.1 Σύνολο αδειών διαμονής ανά μήνα που λήγουν κατά το έτος 2017.....	90
Πίνακας 5.2 Σύνολο ισχυρών αδειών διαμονής ανά υπηκοότητα και φύλο στο Νομό Πρέβεζας.....	91
Πίνακας 5.3 Στοιχεία για το φύλο και την ηλικία των μεταναστών.....	93
Πίνακας 5.4 Προτάσεις για καλύτερη εξυπηρέτηση ανάλογα με το είδος συναλλαγής.....	102
Πίνακας 5.5 Επικοινωνία με τους υπαλλήλους του Τμήματος ανάλογα με τη χώρα καταγωγής.....	103
Πίνακας 5.6 Αντιμετώπιση από τους υπαλλήλους του Τμήματος ανάλογα με τη χώρα καταγωγής.....	103

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ/ΕΙΚΟΝΩΝ

Διάγραμμα 2.1 Συνολικός αριθμός υποβληθέντων αιτήσεων ασύλου στην Ευρώπη των 28 κατά τα έτη 2006 έως 2016.....	26
Διάγραμμα 3.1 Σύνθεση του μόνιμου πληθυσμού της χώρας κατά υπηκοότητα σύμφωνα με τα αποτελέσματα της απογραφής του 2011.....	51
Διάγραμμα 3.2 Μόνιμος πληθυσμός αλλοδαπών (Ποσοστιαία συμμετοχή των 16 πολυπληθέστερων υπηκοοτήτων).....	52
Διάγραμμα 3.3 Υπηκοότητα κατά αστικές και αγροτικές περιοχές.....	53
Εικόνα 4.1 Χάρτης Υπηρεσιών Ασύλου στην ελληνική επικράτεια.....	68
Διάγραμμα 5.1 Χώρα καταγωγής των συμμετεχόντων στην έρευνα.....	92
Διάγραμμα 5.2 Λόγος συναλλαγής με το Τμήμα Αδειών Διαμονής.....	94
Διάγραμμα 5.3 Αξιολόγηση επικοινωνίας με τους υπαλλήλους.....	95
Διάγραμμα 5.4 Αξιολόγηση ταχύτητας εξυπηρέτησης.....	96
Διάγραμμα 5.5 Αξιολόγηση της αντιμετώπισης από τους υπαλλήλους.....	97
Διάγραμμα 5.6 Αξιολόγηση παρεχόμενων υπηρεσιών σε σχέση με το παρελθόν....	98
Διάγραμμα 5.7 Προτάσεις για καλύτερη εξυπηρέτηση.....	99
Διάγραμμα 5.8 Αξιολόγηση ταχύτητας εξυπηρέτησης ως προς την ηλικία.....	100

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΕΙ Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

ΔΟΜ Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης

ΕΕ Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΛΑΣ Ελληνική Αστυνομία

ΕΜΝ Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης

ΕΟΚ Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

ΕΟΧ Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος

ΕΣΣΔ Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών

ΕΦΚΑ Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης

ΗΠΑ Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΚΥΑ Κοινή Υπουργική απόφαση

ΜΚΟ Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

ΟΗΕ Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΠΔ Προεδρικό Διάταγμα

ΥΑ Υπατη Αρμοστεία

ΦΕΚ Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια βιβλιογραφική ανασκόπηση αναφορικά με την ευρωπαϊκή και ελληνική μεταναστευτική πολιτική, όπως αυτή καταγράφεται στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία, αλλά ταυτόχρονα και μια εμπειρική μελέτη με έρευνα μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίων από μετανάστες που κάνουν χρήση των υπηρεσιών που παρέχονται από το Τμήμα Αδειών Διαμονής του Νομού Πρέβεζας.

Συγκεκριμένα η εργασία είναι χωρισμένη σε δυο μέρη. Το πρώτο μέρος αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια με το πρώτο κεφάλαιο να περιλαμβάνει εισαγωγικές έννοιες σχετικά με τη μετανάστευση, τη διαφορά πρόσφυγα και μετανάστη, τους τύπους και τις αιτίες αυτής.

Στο δεύτερο κεφάλαιο ύστερα από μια μικρή ιστορική αναδρομή στην μετανάστευση, όπως αυτή διαμορφώθηκε στην Ευρώπη κατά την μεταπολεμική περίοδο, γίνεται αναφορά στις συνθήκες και στα συμβούλια που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ευρώπη στην προσπάθεια διαμόρφωσης μιας κοινής Ευρωπαϊκής πολιτικής, καθώς και στους τρόπους με τους οποίους είναι οργανωμένες οι υπηρεσίες μετανάστευσης στις χώρες της Γαλλίας και της Γερμανίας.

Το τρίτο κεφάλαιο πραγματεύεται την εξέλιξη της μεταναστευτικής πολιτικής της Ελλάδας μέσα από μια σύντομη επισκόπηση από την περίοδο μετατροπής της από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής μεταναστών έως σήμερα, το μέγεθος και τη σύνθεση του μεταναστευτικού πληθυσμού της χώρας, ενώ στο τέλος γίνεται μια σύντομη αναφορά στις επιπτώσεις της μετανάστευσης για την Ελλάδα.

Στο τέταρτο κεφάλαιο καταγράφεται ο τρόπος με τον οποίο είναι διαρθρωμένες οι Υπηρεσίες Μετανάστευσης στην Ελλάδα, οι αρμοδιότητες τους και τα προβλήματα που παρουσιάζουν, ενώ σκοπός του είναι να αποτελέσει έναν οδηγό που θα κατευθύνει τόσο τους μετανάστες όσο και τους λοιπούς πολίτες αυτού του κράτους στην αρμόδια υπηρεσία.

Τέλος στο δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας και συγκεκριμένα στο πέμπτο κεφάλαιο που είναι και το ερευνητικό κομμάτι, παρουσιάζονται τα ευρήματα της έρευνας που διεξήχθη αναφορικά με το βαθμό ικανοποίησης των μεταναστών από

τη χρήση των υπηρεσιών μετανάστευσης του Νομού Πρέβεζας, ενώ ταυτόχρονα διατυπώνονται και κάποιες προτάσεις στα πλαίσια βελτίωσης της υφιστάμενης κατάστασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

1.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός της έννοιας της μετανάστευσης.

Πριν ξεκινήσουμε την ανάλυση αναφορικά με τις μορφές, τις αιτίες και τις θεωρίες της μετανάστευσης κρίνεται απαραίτητο να προσεγγίσουμε όσο το δυνατόν περισσότερο και να προσπαθήσουμε να δώσουμε έναν ορισμό της έννοιας της μετανάστευσης. Η απόπειρα όμως να δώσουμε έναν ακριβή ορισμό της έννοιας είναι δύσκολη καθώς η μετανάστευση είναι ένα σύνθετο, πολύπλοκο και συνεχώς μεταβαλλόμενο φαινόμενο που επηρεάζεται από μια πληθώρα παραγόντων.

Αυτό που διαπιστώσαμε κατά τη διάρκεια της παρούσας έρευνας ήταν ότι δεν υπάρχει κάποιος ορισμός της έννοιας «μετανάστης» που να είναι ευρέως αποδεκτός από όλα τα κράτη, παρά το γεγονός ότι έχουν γίνει σοβαρές προσπάθειες μέσω διεθνών συμβάσεων για την εναρμόνιση του ορισμού. (Ζωγραφάκης, 2009:15) Ορισμένες χώρες περιλαμβάνουν στους μετανάστες όλους όσους έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό, ενώ κάποιες άλλες περιλαμβάνουν στους μετανάστες τους κατοίκους με ξένη υπηκοότητα (Τριανταφυλλίδου, 2010:25).

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (EMN) ο ορισμός της μετανάστευσης « περιλαμβάνει τη μεταβολή του τόπου διαμονής ενός προσώπου είτε σε άλλο κράτος (διεθνής μετανάστευση), είτε εντός ενός κράτους (εσωτερική μετανάστευση) για διάστημα περισσότερο από ένα χρόνο ανεξαρτήτως αιτιών, εθελοντικής ή μη μετακίνησης, μέσων που χρησιμοποιούνται για την πραγμάτωσή της και νόμιμης ή παράτυπης διέλευσης. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης η μετανάστευση αποτελεί μια πράξη η οποία σχετίζεται με τη μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός προσώπου (που προηγουμένως διέμενε είτε σε άλλο κράτος-μέλος, είτε σε τρίτη χώρα) στην επικράτεια ενός άλλου κράτους-μέλους για ένα διάστημα όχι μικρότερο των 12 μηνών)».

Επιπρόσθετα σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μεταναστεύσεως δεν υπάρχει ένας οικουμενικά αποδεκτός ορισμός της έννοιας του μετανάστη και ο όρος αυτός συνήθως χρησιμοποιείται προκειμένου να περιγράψει τις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες ένα άτομο, καθώς και τα μέλη της οικογενείας του μετακινούνται από μια χώρα σε άλλη προς αναζήτηση καλύτερων οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών. Η απόφαση αυτή λαμβάνεται από το ίδιο το άτομο χωρίς να μεσολαβούν άλλοι παράγοντες. Στην ουσία τα άτομα αυτά παίρνουν την απόφαση να εγκαταλείψουν την χώρα τους οικειοθελώς και οι λόγοι αυτής της απόφασης μπορεί να είναι οικονομικοί, προσωπικοί ή και οικογενειακοί. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/νση: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary/index_m_en.htm. Ημερομηνία προσπέλασης 20/08/2017)

Ένας άλλος επίσης περιεκτικός ορισμός όπως διατυπώθηκε από τον Τσαούση είναι ότι «μετανάστευση είναι η μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου ή ενός κοινωνικού συνόλου. Ως συνεχής ροή προσώπων από και προς μια περιοχή η μετανάστευση είναι μια από τις τρεις βασικές δημογραφικές διαδικασίες. Είναι η διαδικασία εκείνη που συνεπάγεται τη μηχανική (ή τεχνητή) ανανέωση και φθορά ενός πληθυσμού». (Τσαούσης, 1999:238)

1.2 Έννοια του πρόσφυγα

Σύμφωνα με το άρθρο 1 της σύμβασης της Γενεύης όπως ανανεώθηκε από το Πρωτόκολλο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ το 1967 «Πρόσφυγας είναι το άτομο που βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του ή του τόπου κατοικίας του, έχει δικαιολογημένο φόβο δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεων και εξαιτίας αυτού του φόβου δίωξης αδυνατεί ή δεν επιθυμεί να απολαμβάνει την προστασία αυτής της χώρας ή την επιστροφή σε αυτήν».

Συγγενής αλλά όχι συνώνυμος όρος αποτελεί και ο «αιτών άσυλο» που σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ε.Ε είναι ο «απλήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής ο οποίος έχει υποβάλει αίτηση για άσυλο για την οποία η τελική απόφαση δεν έχει ληφθεί ακόμα». Με άλλα λόγια έχει υποβάλλει αίτηση επειδή μπορεί να αποδείξει ότι

έχει την ιδιότητα του πρόσφυγα και αναμένει από το κράτος στο οποίο υπέβαλλε την αίτηση να αποφανθεί επί του αιτήματος του.

1.3 Διαχωρισμός εννοιών οικονομικού μετανάστη - πρόσφυγα

Ένα πρόβλημα που διαπιστώνεται καθημερινά, διαβάζοντας άρθρα σε εφημερίδες, παρακολουθώντας το δελτίο ειδήσεων, ανταλλάσσοντας απόψεις ή συζητώντας με φίλους είναι ότι πολύ συχνά γίνεται ταύτιση της έννοιας του μετανάστη με αυτή του πρόσφυγα. Τα τελευταία χρόνια όλο και πιο συχνά οι άνθρωποι κάνουν αυτό το λάθος και συγχέουν τους μετανάστες με τους πρόσφυγες, ενώ η διάκριση είναι και θα πρέπει να είναι σαφής.

Η UNHCR στην προσπάθεια της να αποσαφηνίσει τους όρους «οικονομικός μετανάστης» και «πρόσφυγας», οι οποίοι όπως και προαναφέρθηκε πολύ συχνά, πλην όμως λανθασμένα, ταυτίζονται προέβη στην εξής διάκριση: ο πρόσφυγας εξαναγκάζεται να εγκαταλείψει τον τόπο καταγωγής του εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου για την ζωή του. Στην περίπτωση όμως του οικονομικού μετανάστη, αυτός λαμβάνει την απόφαση της μετακίνησης του υποκινούμενος από οικονομικούς λόγους και με σκοπό την ανεύρεση καλύτερης ποιότητας ζωής. Τα ζητήματα των προσφύγων υπάγονται στη διαδικασία του ασύλου, ενώ εκείνα της μετανάστευσης υπάγονται στο πεδίο άσκησης της μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας. Με δεδομένο όμως το γεγονός ότι η κατάθεση αίτησης ασύλου δίνει τη δυνατότητα στον αιτών να παραμείνει νόμιμα στη χώρα μέχρι η διοίκηση να αποφανθεί επί της αίτησης του, πολλοί είναι οι οικονομικοί μετανάστες που προσποιούνται ότι είναι πρόσφυγες προκειμένου να διασφαλίσουν την παραμονή τους σε μια χώρα μέχρι αυτή να διαπιστώσει ή μη την ιδιότητα του πρόσφυγα.

Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να διαχωρίζουν τους οικονομικούς μετανάστες από τους πρόσφυγες και τα θέματα των προσφύγων θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο και να διαχωρίζονται από αυτά των μεταναστών. Όταν η μετανάστευση είναι εκούσια και είναι αποτέλεσμα ελεύθερης απόφασης του ατόμου που μετακινείται τότε μιλάμε για εκούσια μετανάστευση, ενώ στην περίπτωση που η μετακίνηση του ατόμου είναι βίαιη ή αναγκαστική και δεν δίνει στο άτομο το

δικαίωμα ή το περιθώριο επιλογής τότε τα άτομα αυτά χαρακτηρίζονται ως πρόσφυγες.

Συνοψίζοντας θα μπορούσαμε να πούμε ότι όταν αναφερόμαστε στον όρο “μετανάστης” εννοούμε το άτομο εκείνο που με δική του πρωτοβουλία εγκαταλείπει τον τόπο διαμονής του προκειμένου να εγκατασταθεί προσωρινά ή μόνιμα σε μια άλλη χώρα με σκοπό την εύρεση εργασίας. Αντίθετα αναφερόμενοι στον όρο “πρόσφυγας” εννοούμε το άτομο εκείνο που εξαιτίας διώξεων, διαφορετικών πολιτικών πεποιθήσεων και συνεχών καταστρατηγήσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναγκάζεται να εγκαταλείψει τη χώρα καταγωγής του και να αναζητήσει άσυλο σε μια άλλη χώρα όπου πιστεύει ότι δεν θα αντιμετωπίζει τα ίδια προβλήματα. (Μπάγκαβος, 2003:13)

1.4 Τύποι μετανάστευσης

Η μετανάστευση διακρίνεται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με το κριτήριο της διάκρισης. Έτσι έχουμε τις παρακάτω κατηγορίες μετανάστευσης:

Εσωτερική και εξωτερική ή διεθνής

Η διάκριση σε εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση έρχεται ως αποτέλεσμα της ύπαρξης εθνικών συνόρων μεταξύ των κρατών. (Μουσούρου, 1991:15) Έτσι ως εσωτερική μετανάστευση εννοείται «η προσωρινή ή μόνιμη αναχώρηση κάποιου από τον τόπο κατοικίας του και η εγκατάσταση και δραστηριοποίηση του σε άλλον τόπο, μέσα όμως στα όρια της ελληνικής επικράτειας» (Κανελλόπουλος, 1995:17) Εξωτερική ή Διεθνής Μετανάστευση ορίζεται «η μετακίνηση των ατόμων από το κράτος προέλευσης τους προς ένα άλλο» (Πετράκου, 2001:31)

Προπολεμική ή μεταπολεμική

Ανάλογα με τη χρονική στιγμή που η μετανάστευση έλαβε χώρα, πριν ή μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, αυτή διακρίνεται σε προπολεμική ή μεταπολεμική. (Μπάγκαβος, 2003:15)

Ευρωπαϊκή ή Υπερπόντια

Ανάλογα με τον τόπο προορισμού η μετανάστευση διακρίνεται σε ευρωπαϊκή ή ενδοευρωπαϊκή, καθώς και σε διηπειρωτική ή υπερπόντια.(Μουσούρου, 1991)

Συντηρητική ή καινοτόμος

Με κριτήριο τη μεταβολή του τρόπου ζωής του μετανάστη, η μετανάστευση διακρίνεται σε συντηρητική και καινοτόμο. Συντηρητική είναι η μετανάστευση που δεν μεταβάλλει τον τρόπο ζωής του μετανάστη. Η ζωή που ακολουθούσε πριν την αναχώρηση του από τον τόπο προέλευσης του είναι ακριβώς η ίδια με την ζωή που κάνει στον τόπο προορισμού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί αυτό των νομάδων κτηνοτρόφων. Ενώ καινοτόμος χαρακτηρίζεται η μετανάστευση εκείνη κατά την οποία ο τρόπος ζωής του μετανάστη μεταβάλλεται ριζικά. (Τσαούσης, 1999:239)

Παραδοσιακή ή σύγχρονη

Με τον όρο σύγχρονη μετανάστευση αναφερόμαστε «στη μεταβολή του τρόπου εγκατάστασης ενός ατόμου ή ενός κοινωνικού συνόλου που παρατηρείται στα πλαίσια της σύγχρονης βιομηχανικής εποχής.» (Μουσούρου,1991:16) Η “σύγχρονη” μετανάστευση ξεχωρίζει από την “παραδοσιακή” γιατί εντοπίζεται στο τέλος του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου, την περίοδο της ανάπτυξης της βιομηχανίας, ενώ η “παραδοσιακή” αναφέρεται στην υπερπόντια μετανάστευση που παρατηρείται στο τέλος του 19^{ου} αιώνα και στις αρχές του 20^{ου}. (Μπάγκαβος, 2003:14)

Εκούσια ή αναγκαστική ή βίαιη

Με κριτήριο την πρόθεση μετανάστευσης προκύπτει και η εκούσια, αναγκαστική και βίαιη μετανάστευση. Εκούσια είναι η μετανάστευση η οποία είναι προϊόν ελεύθερης απόφασης του ατόμου που μετακινείται. Αναγκαστική μετανάστευση: Ο όρος αυτός χρησιμοποιείται σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (2009) για να περιγράψει μια «εξαναγκαστική» κίνηση και διακρίνεται από το στοιχείο του φόβου για τη ζωή του ατόμου, που αναγκάζεται να μετακινηθεί.

Τέλος η βίαιη μετανάστευση είναι μια μορφή μετακίνησης που επιβάλλεται από ένα κράτος και ο μετακινούμενος συνήθως δεν έχει περιθώρια επιλογής. Τέτοιου είδους περιπτώσεις είναι οι αναγκαστικοί εποικισμοί, οι απελάσεις, οι αναγκαστικές ανταλλαγές πληθυσμών, οι μετατοπίσεις πληθυσμών κλπ. (Τσαούσης, 1999:240)

Νόμιμη και παράτυπη μετανάστευση

Μια ακόμη διάκριση της μετανάστευσης ανάλογα με τον τρόπο εισόδου στη χώρα και το καθεστώς διαμονής είναι σε νόμιμη μετανάστευση και παράτυπη. Με τον όρο νόμιμη μετανάστευση εννοούμε τη νόμιμη είσοδο και παραμονή σε μια χώρα ενός ατόμου ή ενός συνόλου ατόμων. (Μπάγκαβος, 2003:15)

Οι νόμιμα διαμένοντες μετανάστες που βρίσκονται σε μια χώρα διακρίνονται σε δυο βασικές κατηγορίες:

- Σε αυτούς που είναι πολίτες κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μπορούν να εισέρχονται και να εγκαθίστανται ελεύθερα εντός των χωρών της Ε.Ε.
- Σε αυτούς που είναι υπήκοοι χωρών οι οποίες δεν αποτελούν κράτη μέλη της ΕΕ και για τους οποίους απαιτείται προηγούμενη έγκριση από την χώρα στην οποία επιθυμούν να εισέλθουν και να παραμείνουν. (Γκέμη, 2015:13-14)

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο η νόμιμη μετανάστευση θα πρέπει να εκφράζει την κοινή βούληση τόσο του μετανάστη όσο και της χώρας υποδοχής και να υπάρχει αμφότερο όφελος. Κάθε κράτος μέλος είναι ελεύθερο να αποφασίσει αναφορικά με τον αριθμό μεταναστών, καθώς και υπό ποιες προϋποθέσεις θα επιτρέψει την είσοδο τους στο έδαφος του. (Κωτούλας, 2012:1)

Όσον αφορά την παράτυπη μετανάστευση πρόκειται για αλλοδαπούς είτε έχουν εισέλθει εξαρχής στη χώρα χωρίς να έχουν τα απαραίτητα νομιμοποιητικά έγγραφα ή να έχουν υποβληθεί στις απαραίτητες διατυπώσεις ή μπορεί να πρόκειται για άτομα που αρχικά εισήλθαν στη χώρα νόμιμα με κάποιας μορφής visa (για εποχιακή απασχόληση, σπουδές, τουρισμό, κ.λπ.) πλην όμως στη συνέχεια και μετά τη λήξη της θεώρησης εισόδου να παραμένουν παράνομα.

Μόνιμη και Προσωρινή μετανάστευση- Εποχική-Κυκλική- βαλίτσας, Μικρής-Μεγάλης διάρκειας.

Ανάλογα με το χρόνο παραμονής των μεταναστών στη χώρα υποδοχής η μετανάστευση διακρίνεται σε μόνιμη ή προσωρινή.(Τσαούσης, 1999:239) Η προσωρινή μετανάστευση περιλαμβάνει διάφορες μορφές και καταγράφεται κυρίως σε περιοχές της Μεσογείου, καθώς και στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη. Τέτοιες είναι η κυκλική μετανάστευση όπου έχουμε «επαναλαμβανόμενα διαστήματα διαμονής, διάρκειας λίγων μόνο μηνών και συνήθως για άτυπη εργασία» και την μετανάστευση τύπου 'βαλίτσας' όπου «πρόκειται για επαναλαμβανόμενα ταξίδια διάρκειας λίγων ημερών ή εβδομάδων, κυρίως για εμπορικές και μικροεπιχειρηματικές δραστηριότητες». (Τριανταφυλλίδου, 2012:24). Η εποχιακή μετανάστευση είναι η μετανάστευση που διαρκεί για ένα μόνο μέρος του χρόνου(Γλωσσάρι). Σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών στη μετανάστευση μακράς διάρκειας ή αλλιώς μόνιμη μετανάστευση ο μετανάστης παραμένει στη χώρα υποδοχής για περίοδο που ξεπερνάει το ένα έτος ενώ στη μικρής διάρκειας η παραμονή του διαρκεί από τρεις έως δώδεκα μήνες.

1.5 Αιτίες της μετανάστευσης

Η οικονομική επιστήμη έχει απασχοληθεί διεξοδικά και εξακολουθεί να απασχολείται με τις αιτίες και τους παράγοντες που προσδιορίζουν την μετανάστευση. Αυτή η συνεχής ενασχόληση δικαιολογείται και από το γεγονός ότι το μεταναστευτικό φαινόμενο έχει μεγεθυνθεί και βρίσκεται σε διαρκή έξαρση κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών παγκοσμίως κάθε λεπτό που περνάει 20 περίπου άνθρωποι αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις εστίες τους εκ των οποίων το 50% αποτελείται από μικρά παιδιά. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση <http://www.redcross.gr/default.asp?pid=40&la=1&artId=950> Ημερομηνία προσπέλασης 20/09/2017).

Οι παράγοντες βάση των οποίων οι άνθρωποι μετακινούνται από την μια περιοχή στην άλλη είτε σε άλλες χώρες ποικίλουν και μπορεί να είναι οικονομικοί, πολιτικοί, φυσικοί ή ακόμα πολιτιστικοί. Σε κάθε περίπτωση όμως όλοι οι άνθρωποι που επιλέγουν να μεταναστεύσουν επιδιώκουν ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο και

καλύτερες απολαβές καλύτερες από αυτές της χώρας προέλευσης. Η ορθότερη κατάταξη των παραγόντων που προκαλούν τη μετανάστευση είναι ανάλογα με τα εξωτερικά χαρακτηριστικά τους.(Γσαούσης, 1999:241)

Έτσι μπορούμε να διακρίνουμε τις εξής ενδεικτικές κατηγορίες:

Οικονομικοί παράγοντες

Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται το χαμηλό εισόδημα σε συνδυασμό κάποιες φορές με την υπέρμετρη χρονικά απασχόληση, η υποαπασχόληση ή αλλιώς μερική απασχόληση, η έλλειψη δυνατότητας εύρεσης εργασίας, το χαμηλό εισόδημα κ.λπ.

Κοινωνικοί παράγοντες

Εδώ εντάσσεται η ανάγκη του ατόμου για “άνοδο” και εξέλιξη στον κοινωνικό ιστό μιας κοινωνίας και τα οφέλη που συνδέονται με αυτήν του την άνοδο.

Πολιτικοί παράγοντες

Στους πολιτικούς παράγοντες περιλαμβάνονται οι διώξεις λόγω εθνικότητας, φυλής, θρησκείας, κοινωνικής τάξης, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, καθώς και η διακριτική μεταχείριση που ακολουθείται πολλές φορές σε αρκετά κράτη εις βάρος μεμονωμένων ατόμων ή ενός τμήματος του πληθυσμού. Πολλές φορές η μετανάστευση μπορεί να συνδεθεί και με τον συνδυασμό πολιτικών και οικονομικών παραγόντων.

Φυσικοί παράγοντες

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον που καθιστούν την επιβίωση του ατόμου σε συγκεκριμένες περιοχές εξαιρετικά δύσκολη και σε πολλές περιπτώσεις και αδύνατη με αποτέλεσμα την εκτόπιση τους. Τέτοιου είδους μεταβολές είναι οι πλημμύρες, οι σεισμοί, η ξηρασία, οι αποψιλώσεις δασών, οι εκρήξεις ηφαιστειών, η ερημοποίηση, η υποβάθμιση του εδάφους, της κλιματικής αλλαγής και καταστροφές που έρχονται ως αποτέλεσμα της ανθρώπινης δραστηριότητας.(Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/νση: <http://www.forcedmigration.org/about/whatisfm/what-is-forced-migration> Ημερομηνία προσπέλασης 26/08/2017)

Ψυχολογικοί παράγοντες

Ως ψυχολογικούς παράγοντες μπορούμε να αναφέρουμε την τάση πολλών ανθρώπων να ωθούνται σε κάποιες ενέργειες λόγω μιμητισμού, φιλοαποδημίας ή και κάποιες φορές λόγω τυχοδιωκτισμού.

Ανάμεσα στις αιτίες της μετανάστευσης είναι και οι τεράστιες οικονομικές διαφορές ανάμεσα στις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες, οι ένοπλες συρράξεις, καθώς και οι τεράστιες δημογραφικές εξελίξεις. Η δημογραφική έκρηξη των αναπτυσσόμενων χωρών έρχεται σε αντιδιαστολή με τη δημογραφική συρρίκνωση των ανεπτυγμένων χωρών της Δύσης. Σε αυτό έρχεται να προστεθεί και η οικονομική εξαθλίωση που βιώνουν στις πρώτες στο μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού. (Χιονάτου, 2012: 13)

1.6 Θεωρίες μετανάστευσης

Στη σύγχρονη βιβλιογραφία υπάρχουν πολλές θεωρίες που προσπαθούν να εξηγήσουν τις αιτίες της μετανάστευσης μεταξύ χωρών ή περιοχών που βρίσκονται στην ίδια χώρα. Οι σημαντικότερες από τις θεωρίες της μετανάστευσης είναι αυτή που αναφέρεται ως νεοκλασική, η θεωρία της δυικής ή διαχωρισμένης αγοράς εργασίας, η θεωρία για τα κοινωνικά δίκτυα, η προσέγγιση του παγκόσμιου συστήματος και η νέα οικονομική της μετανάστευσης. Οι θεωρίες αυτές δεν λειτουργούν ανταγωνιστικά μεταξύ τους και όλες δέχονται ότι η απόφαση για την μετανάστευση βασίζεται κατά κύριο λόγο σε οικονομικά κριτήρια και στις προσπάθειες των ατόμων να βελτιώσουν το επίπεδο ζωής τους.

Η νεοκλασική θεωρία

Η διεθνής μετανάστευση σύμφωνα με την μακροοικονομική προσέγγιση προκαλείται από τις διαφορές που υπάρχουν στα επίπεδα των μισθών μεταξύ των χωρών. Οι μετανάστες εγκαταλείπουν χώρες με χαμηλούς μισθούς και αναζητούν χώρες όπου οι αμοιβές είναι υψηλότερες, ενώ όταν δεν υπάρχουν μισθολογικές διαφορές η διεθνής μετακίνηση εργατικού δυναμικού λαμβάνει τέλος.

Σύμφωνα με την μικροοικονομική προσέγγιση της νεοκλασικής θεωρίας, αυτός που λαμβάνει την απόφαση σχετικά με τη μετανάστευση είναι το ίδιο το άτομο και η απόφασή του βασίζεται σε τρία στοιχεία:

α. Την αναμενόμενη ροή των εισοδημάτων που θα έχει το άτομο στον τόπο προορισμού καθ' όλη τη διάρκεια της εργάσιμης ζωής του. Το αναμενόμενο εισόδημα εξαρτάται από το ύψος του μισθού του (W) και της πιθανότητας να είναι απασχολημένο (P), ενώ r είναι το ποσοστό προεξόφλησης των μελλοντικών εισοδημάτων. Η παρούσα αξία αυτών των ροών όταν ένα άτομο υπολογίζει ότι θα εργάζεται 35 περίπου χρόνια είναι:

$$V1 = \sum_{i=1}^{35} \frac{W1iP1i}{(1+r)^{i-1}}$$

β. Την αντίστοιχη ροή εισοδημάτων που θα είχε στον τόπο προέλευσης

$$V2 = \sum_{i=1}^{35} \frac{W2iP2i}{(1+r)^{i-1}}$$

γ. Το κόστος της μετανάστευσης. Το κόστος αυτό περιλαμβάνει τόσο το κόστος μετακίνησης από τον τόπο προέλευσης στον τόπο προορισμού όσο και το κόστος εγκατάλειψης του τόπου προέλευσης. Στην προκειμένη περίπτωση το άτομο μπορεί να απολέσει συνταξιοδοτικά δικαιώματα και ένα μέρος της αξίας των περιουσιακών του στοιχείων όταν βρίσκεται υπό καθεστώς βιασύνης. Το κόστος όμως της μετανάστευσης πέρα από τα ανωτέρω αναφερθέντα περιλαμβάνει και το ψυχικό κόστος, αυτό που το άτομο αισθάνεται όταν αναγκάζεται να απομακρυνθεί από το οικογενειακό, εργασιακό, φιλικό και κοινωνικό του περιβάλλον.

Με βάση αυτά τα τρία στοιχεία το άτομο σχηματίζει έναν δείκτη, ο οποίος είναι ο εξής:

$$I = V1 - V2 - C$$

Εάν ο δείκτης αυτός έχει θετική τιμή, τότε το άτομο αποφασίζει να μεταναστεύσει. Στην περίπτωση όμως που ο δείκτης έχει αρνητική τιμή, το ενδεχόμενο της μετανάστευσης απορρίπτεται από το άτομο.

Επιπλέον ένα άτομο σύμφωνα με τη νεοκλασική θεωρία έχει τη δυνατότητα να συγκρίνει περισσότερους από έναν τόπους προορισμού και να επιλέξει τον τόπο εκείνο για τον οποίο ο δείκτης I παίρνει την μεγαλύτερη τιμή.

Βέβαια το άτομο μπορεί να λάβει υπόψη του και άλλους παράγοντες όπως το καθεστώς συνταξιοδότησης στη χώρα προορισμού, το ενδεχόμενο ανεργίας, το ύψος των επιδομάτων ανεργίας κλπ., γεγονός που καθιστούν πιο περίπλοκο τον σχηματισμό του δείκτη. Σε κάθε περίπτωση όμως η απόφαση λαμβάνεται με γνώμονα τη μεγιστοποίηση των μελλοντικών αναμενόμενων εισοδημάτων. (Λιανός, 2012:158-162)

Η «νέα οικονομική της μετανάστευσης»

Η θεωρία αυτή διαμορφώθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1980. Σύμφωνα με αυτή την θεωρία η απόφαση για τη μετανάστευση δεν λαμβάνεται από το άτομο, αλλά από την οικογένεια ως σύνολο με σκοπό την μεγιστοποίηση του οικογενειακού εισοδήματος, ενώ ταυτόχρονα επιδιώκεται η μετακίνηση αυτή να αποτελέσει τρόπο κάλυψης όσο το δυνατόν περισσότερων κινδύνων. Σε χώρες της Ασίας και της Αφρικής δεν υπάρχουν οι υπηρεσίες του κράτους πρόνοιας που να διασφαλίζουν τους πολίτες σε περίπτωση ανεργίας ή ατυχήματος, ούτε και παρέχεται η δυνατότητα λήψης δανείων για την ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας. Έτσι ένα νοικοκυριό μπορεί να προβεί στη διεθνή μετανάστευση όχι τόσο για να αυξήσει το εισόδημά του αλλά για να προστατευθεί από πιθανούς κινδύνους. (Τριανταφυλλίδου, 2010:35-38) Ταυτόχρονα και σύμφωνα με αυτή την θεωρία τα εμβάσματα αποτελούν ένα είδος άτυπης συμφωνίας μεταξύ του μετανάστη και της οικογένειας του. Η οικογένεια ενισχύει τον μετανάστη όταν αυτός έχει ανάγκη, καλύπτοντας του τα πρώτα έξοδα μετάβασης και διαμονής και του διαθέτει χρήματα για όλο το χρονικό διάστημα που απαιτείται μέχρι την ανεύρεση εργασίας και αυτός με τη σειρά του θα ενισχύσει την οικογένεια όταν αυτή θα έχει ανάγκη. (Λιανός, 2012:163-164)

Η θεωρία για τα κοινωνικά δίκτυα

Η θεωρία για τα κοινωνικά δίκτυα δεν προσπαθεί να εντοπίσει τις αιτίες της μετανάστευσης, αλλά τις αιτίες που προκαλούν τη συνέχιση της. Έχει διαπιστωθεί ότι όταν ξεκινάει η μετανάστευση, αυτή συνεχίζει ακόμα και αν εάν εκλείψουν οι συνθήκες εκείνες που την προκάλεσαν. Οι αιτίες που προκαλούν αρχικά τη μετανάστευση διαφέρουν από τις αιτίες εκείνες που προκαλούν τη συνέχισή της. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή τα κοινωνικά δίκτυα που αποτελούνται από μέλη της οικογένειας, φίλους, γνωστούς και συγγενείς είναι αυτά που αποτελούν σημαντική πηγή πληροφόρησης για τις συνθήκες που επικρατούν και τις δυνατότητες εργασίας στον τόπο προορισμού. Είναι αυτά που προσφέρουν στα μέλη τους οικονομική βοήθεια, στέγη, βοήθεια κατά την προσπάθεια ανεύρεσης εργασίας καθώς και συναισθηματική υποστήριξη. Όλοι αυτοί οι παράγοντες συνηγορούν στην αύξηση της πιθανότητας η απόφαση για μετανάστευση να στεφθεί με επιτυχία. Συμπερασματικά η συμμετοχή σε κοινωνικά δίκτυα αλλάζει τα δεδομένα τόσο για τα κόστη όσο και για τα οφέλη της μετανάστευσης, σύμφωνα με τα οποία το άτομο λαμβάνει την απόφαση για την μετανάστευση. (Λιανός, 2012:167-168)

Η θεωρία των παγκόσμιων συστημάτων

Σύμφωνα με την θεωρία των παγκόσμιων συστημάτων, η οποία αναπτύχθηκε από τον Wallerstein (1974), η μετανάστευση αποτελεί φυσική συνέπεια των ανακατατάξεων και των διαταραχών που συμβαίνουν στις αναπτυσσόμενες χώρες λόγω επέκτασης του καπιταλισμού σε αυτές. Η εισβολή του καπιταλισμού στις χώρες αυτές επιφέρει πολλές αλλαγές τόσο στην οικονομία όσο και στην κοινωνία. Αναπτύσσεται η βιομηχανία με αποτέλεσμα τα άτομα να εγκαταλείπουν την ύπαιθρο προς αναζήτηση εργασίας στις μεγάλες πόλεις. Έτσι οι φτωχές χώρες είναι αυτές που εξάγουν ανθρώπινο εργατικό δυναμικό. (Τριανταφυλλίδου, 2010:42-44)

Η θεωρία της διττής ή κατατμημένης αγοράς εργασίας

Η θεωρία της διττής ή κατατμημένης ή του δυισμού της αγοράς εργασίας εμφανίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και εκφράστηκε από τον Piore.

Σύμφωνα με τον Piore η διεθνής μετανάστευση είναι αποτέλεσμα της μόνιμης ανάγκης των οικονομικά αναπτυγμένων χωρών για μετανάστες που θα παρέχουν εργασία. (Τριανταφυλλίδου, 2010:38)

Στις ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες έχουν δημιουργηθεί δυο διαφορετικές και διαχωρισμένες αγορές. Η μια αγορά εργασίας περιλαμβάνει θέσεις που απαιτούν μια σχετική εξειδίκευση, προσφέρουν καλύτερες αποδοχές, επαγγελματικό και κοινωνικό κύρος, ενώ η άλλη αγορά έχει ακριβώς τα αντίθετα χαρακτηριστικά. Πρόκειται για θέσεις που δεν απαιτούν ειδικότητα, οι αποδοχές είναι χαμηλές και δεν αποδίδουν κανενός είδους κοινωνικό κύρος σε όσους απασχολούνται σε αυτές τις θέσεις. Για αυτές τις θέσεις υπάρχει πάντα μια έλλειψη εργατικού δυναμικού που μπορεί να καλυφθεί μόνο από μετανάστες, οι οποίοι δεν επηρεάζονται από την έλλειψη κοινωνικού κύρους ή τις χαμηλότερες αμοιβές στην απόφασή τους για την επιλογή μιας εργασίας, αφού σε κάθε περίπτωση η αμοιβή αυτή θα είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή της χώρας προέλευσης.

Σύμφωνα λοιπόν με αυτή την θεωρία η μετανάστευση έρχεται ως αποτέλεσμα έλλξης της χώρας και όχι ως αποτέλεσμα ώθησης της χώρας προέλευσης. (Λιανός, 2012:165)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό μετά από μια σύντομη ιστορική αναφορά στα μεταναστευτικά ρεύματα που επικράτησαν στην Ευρώπη κατά την μεταπολεμική περίοδο, θα αναφερθούμε στην ιστορική εξέλιξη της διαχείρισης του μεταναστευτικού μέσα από τις Ευρωπαϊκές Συνθήκες και Συμφωνίες, καθώς και στους μηχανισμούς ελέγχου και διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Στη συνέχεια παρατίθενται κάποια στατιστικά δεδομένα αναφορικά με τον συνολικό αριθμό των μεταναστών που εισήλθαν κατά τα τελευταία έτη, καθώς και των αιτούντων άσυλο που εκτιμάται ότι βρίσκονται σε Ευρωπαϊκό έδαφος. Τέλος γίνεται μια μικρή αναφορά στον τρόπο οργάνωσης των υπηρεσιών μετανάστευσης σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεκριμένα στη Γαλλία και τη Γερμανία.

2.1 Η μετανάστευση στην Ευρώπη κατά την μεταπολεμική περίοδο έως το 1989.

Μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου οι δυτικοευρωπαϊκές οικονομίες μπήκαν σ' έναν υψηλό ρυθμό ανάπτυξης, καθώς η περίοδος που ακολούθησε ήταν περίοδος ανοικοδόμησης και βιομηχανικής ανάπτυξης για την Ευρώπη. Το αποτέλεσμα ήταν η εξάντληση όλου του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού. Η επιθυμία περαιτέρω μεγέθυνσης και ανάπτυξης των οικονομιών έβρισκε εμπόδια στην έλλειψη εργατικών χεριών. Οι υψηλοί μισθοί και η αδυναμία εξεύρεσης εργαζομένων που επιθυμούσαν να εργασθούν σε θέσεις εργασίας ποιοτικά χαμηλού επιπέδου και με μικρότερες αποδοχές ώθησε τις οικονομίες να στραφούν σε εργατικό δυναμικό προερχόμενο από την αλλοδαπή. (Καρασαββόγλου, 2002: 200-201)

Η περίοδος που ακολούθησε χαρακτηρίστηκε από μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα από χώρες κυρίως της Μεσογείου (Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα και Πορτογαλία) προς χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία, το Βέλγιο και η Σουηδία. Οι

ξένοι εργάτες ήταν απαραίτητοι, πλην όμως η είσοδος τους θεωρούνταν προσωρινή. Παράλληλα με την είσοδο εργατών από τον νότο της Ευρώπης εισήλθαν και μετανάστες που προερχόταν από πρώην αποικίες οι οποίοι απολάμβαναν ειδικών προνομίων. Πολλοί από αυτούς τους μετανάστες επέστρεψαν μετά από κάποια χρόνια στη χώρα καταγωγής τους, αλλά ένας μεγάλος αριθμός παρέμεινε και εγκαταστάθηκε μόνιμα στη χώρα προορισμού.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970 η οικονομική ανάπτυξη άρχισε να επιβραδύνεται εξαιτίας της πετρελαϊκής κρίσης και η ανεργία έκανε την εμφάνιση της. Η σταδιακή είσοδος των χωρών του Νότου στην ΕΟΚ, η βιομηχανική ανάπτυξη και η δημιουργία ευκαιριών στον τομέα των υπηρεσιών, είχε σαν αποτέλεσμα ελάχιστοι πολίτες των χωρών αυτών να μεταναστεύουν προς ανεύρεση εργασίας στην Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη.

Οι χώρες της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης είχαν υιοθετήσει από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 μια πολιτική με στόχο τη «μηδενική μετανάστευση», ενώ χώρες όπως η Γαλλία και η Βρετανία εφάρμοσαν πολύ περιοριστικές πολιτικές μετανάστευσης. Την περίοδο αυτή στην Ευρώπη τα μεταναστευτικά ρεύματα ήταν πολύ περιορισμένα και αυστηρά ελεγχόμενα.

Όλα αυτά συνέβαιναν μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980, οπότε και η κατάσταση άρχισε και πάλι να αλλάζει. Η σύναψη συμφωνιών για το εμπόριο και τις υπηρεσίες, η ανάπτυξη των δικτύων μεταφοράς, η παγκοσμιοποίηση και παράλληλα η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης το 1989 είχαν σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση νέων μεταναστευτικών ρευμάτων. Με την κατάρρευση του συστήματος παραγωγής και την αποδόμηση του κοινωνικού κράτους πολίτες από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη άρχισαν να αναζητούν ευκαιρίες εργασίας στη Δυτική και Νότια Ευρώπη. Μεγάλος αριθμός εξ αυτών εισήλθαν λαθραία ή με τουριστικές και φοιτητικές θεωρήσεις εισόδου που στη συνέχεια έληξαν και παρέμειναν παράνομα, ενώ κάποιοι άλλοι ως αιτούντες άσυλο. Οι αλλαγές αυτές ανάγκασαν την Ευρώπη να προχωρήσει σε μια σιωπηρή αναθεώρηση της πολιτικής της για «μηδενική μετανάστευση». (Τριανταφυλλίδου, 2010:15-20)

2.2 Θεμελιώδεις αρχές της Ευρωπαϊκής Μεταναστευτικής Πολιτικής.

Σύμφωνα με τις επιταγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να υπάρξει μια ολοκληρωμένη μεταναστευτική πολιτική μια από τις βασικότερες αρχές είναι η ύπαρξη της αρχής της αλληλεγγύης, της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και του επιμερισμού των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών. (COM/2008/0359 final ‘A Common Immigration Policy for Europe’). Επιπλέον οι πολίτες θα πρέπει να είναι επαρκώς ενημερωμένοι, ώστε να είναι ευκολότερη η ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνία, ενώ ταυτόχρονα και με βάση το Σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο η Ευρωπαϊκή ένωση έχει καθήκον να προλαμβάνει την παράτυπη μετανάστευση και να προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου οι άνθρωποι να επιστρέφουν με ασφάλεια και υπό ανθρώπινες συνθήκες στη χώρα καταγωγής τους. Παράλληλα η Ευρωπαϊκή ένωση θα πρέπει να σέβεται τις ιδιαιτερότητες των μεταναστών και να μεριμνά για την ομαλή ένταξη και ενσωμάτωση τους στο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον. (Γιανακοπούλου, 2014:12-13)

2.3 Ευρωπαϊκές Συνθήκες για τη μετανάστευση.

Προκειμένου να γίνει αντιληπτός ο τρόπος με τον οποίον διαμορφώθηκε η παρούσα κατάσταση της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής θα πρέπει να γίνει μια πολύ σύντομη ανασκόπηση της πολιτικής που ακολουθήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση από το 1977 και να αναφερθούν οι κυριότερες συνθήκες που οδήγησαν στην κοινή μεταναστευτική πολιτική.

Μέχρι και την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης το 1977 με την οποία και διασφαλίστηκε η ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Κοινότητας των πολιτών των κρατών μελών της ΕΟΚ, οι πολίτες των κρατών μελών αντιμετώπιζονταν ως εργάτες - μετανάστες και όχι ως ισότιμοι πολίτες της Κοινότητας. Με την υπογραφή της Συνθήκης αυτοί που αντιμετώπιζον πρόβλημα ελεύθερης μετακίνησης εντός της Κοινότητας είναι πλέον οι υπήκοοι τρίτων χωρών πλην της ΕΟΚ.

Τα πρώτα ουσιαστικά βήματα για την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση πραγματοποιήθηκαν με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986, οπότε και εισήχθη ο όρος «Κοινή αγορά», ο οποίος προέβλεπε την ελεύθερη μετακίνηση ατόμων, αγαθών και υπηρεσιών. Η κατάργηση των εσωτερικών συνόρων ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για την λειτουργία της κοινής αγοράς και έτσι κατέστη αναγκαίο να ληφθούν οι πρώτες αποφάσεις για την χάραξη κοινής μεταναστευτικής πολιτικής. (Γιαννακοπούλου, 2014:13-14)

Με τις συνθήκες του Σένγκεν Schengen I του 1985 και Schengen II του 1990 καταργήθηκαν τμηματικά οι έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αρχικά τα κράτη της Benelux (την οποία αποτελούσαν το Βέλγιο, η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο), της Γαλλίας και της Γερμανίας αποφάσισαν να δημιουργήσουν ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα. Η συμφωνία αυτή είχε σαν στόχο την ελεύθερη διέλευση και κυκλοφορία ανθρώπων, εμπορευμάτων και υπηρεσιών μεταξύ των κρατών που είχαν υπογράψει τη Συνθήκη. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/νση: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_2.1.3.html Ημερομηνία προσπέλασης 10/12/2017)

Η υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ το 1992 ήταν κομβικής σημασίας για την πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ έθεσε τις βάσεις για την εξέλιξη της μεταναστευτικής πολιτικής.(Γιαννακοπούλου, 2014:16) Η πολιτική για την μετανάστευση και το άσυλο μεταφέρθηκαν στον τρίτο πυλώνα «Συνεργασία στους τομείς της Δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων». Συγκεκριμένα καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής των μεταναστών, καθώς και η καταπολέμηση της παράνομης εργασίας και εισόδου. Ωστόσο οι διατάξεις που περιελάμβανε δεν ήταν ούτε δεσμευτικές για τα κράτη μέλη, αλλά ούτε και υπερίσχυαν έναντι του εσωτερικού εθνικού δικαίου με αποτέλεσμα τα κράτη να προάγουν τις εθνικές πολιτικές τους.(Βαρβιτσιώτης, 2006:18)

Η υπογραφή της Συνθήκης του Άμστερνταμ, η οποία εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 1997 και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Μαΐου του 1999 σηματοδότησε το επόμενο αποφασιστικό βήμα για μια ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική.(Κασπάρεκ, 2017:8) Τα ζητήματα που άπτονται της μετανάστευσης και του πολιτικού ασύλου μεταφέρθηκαν από τον τρίτο στον πρώτο πυλώνα. Με την κίνηση αυτή αποδόθηκε κοινοτικός χαρακτήρας στην άσκηση της μεταναστευτικής πολιτικής. Αυτό σημαίνει

ότι σημαντικοί τομείς της μετανάστευσης και του ασύλου ρυθμίζονται πλέον από νομικής σκοπιάς από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η μεταφορά αυτή των αρμοδιοτήτων σήμαινε την ενίσχυση του ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ταυτόχρονα την απώλεια αρμοδιοτήτων των κρατών μελών όσον αφορά την πολιτική που ακολουθούσαν στους τομείς του ασύλου, της μετανάστευσης και του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων. Παράλληλα δεν θίχτηκαν οι αρμοδιότητες των κρατών ως προς την διατήρηση της δημόσιας τάξης και εσωτερικής ασφάλειας, ενώ μπορούσαν τα κράτη μέλη να θεσπίσουν ή να διατηρήσουν κανόνες οι οποίοι δεν ερχόταν σε αντίθεση με τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή τις Διεθνείς Συμβάσεις. (Βαρβιτσιώτης, 2006:19-20)

Κομβικής σημασίας υπήρξε η Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία με την επικύρωση της το Δεκέμβριο 2009 άνοιξε την προοπτική της πλήρους ‘κοινοτικοποίησης’, καθώς πλέον το κέντρο βάρους μετατοπίστηκε από την διακυβερνητική συνεργασία στην υπερεθνική διακυβέρνηση. (Τριανταφυλλίδου, 2010:30). Παράλληλα η Συνθήκη της Λισαβόνας εγγυήθηκε για πρώτη φορά την ενσωμάτωση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στο ευρωπαϊκό πρωτογενές δίκαιο.

2.4 Τα σημαντικότερα Ευρωπαϊκά Συμβούλια, Σύνοδοι και προγράμματα για τη μετανάστευση.

Εκτός όμως από την υπογραφή των Συνθηκών που είναι κομβικής σημασίας στην εξέλιξη της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής ακολούθησαν και μια σειρά από Συμβούλια, Συνόδους και Προγράμματα για να καταλήξουμε το 2015 στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση που σκοπό είχαν την εναρμόνιση και την επανευθυγράμμιση της Ευρωπαϊκής Μεταναστευτικής Πολιτικής.

2.4.1 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Τάμπερε

Μια σημαντική προσπάθεια στην κατεύθυνση της εναρμόνισης της Ευρωπαϊκής πολιτικής στον τομέα της μετανάστευσης έγινε στα πλαίσια της ειδικής συνόδου του ευρωπαϊκού συμβουλίου στο Τάμπερε τον Οκτώβριο του 1999, όπου και τονίστηκε για μια ακόμη φορά η ανάγκη ύπαρξης κοινής μεταναστευτικής

πολιτικής στην Ευρώπη. Ιδιαίτερη σημασία αποδόθηκε στην ύπαρξη μιας πολιτικής πρόληψης και στην ανάγκη ύπαρξης σχέσεων με τις τρίτες χώρες από τις οποίες προέρχεται η μεγαλύτερη πλειοψηφία των μεταναστών. Επισημάνθηκε η ανάγκη υιοθέτησης ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος για την απόδοση του ασύλου και τονίστηκε η ανάγκη ύπαρξης πολιτικής ενσωμάτωσης των μεταναστών προκειμένου η Ευρωπαϊκή Ένωση να καταφέρει και να εξελιχθεί σε έναν πραγματικά ανταγωνιστικό χώρο. Σημαντική ήταν η συνεισφορά του Συμβουλίου στον τομέα της καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης με την υιοθέτηση μιας σειράς από μέτρα κατά των ατόμων εκείνων που εκμεταλλεύονται τους μετανάστες. (Βαρβιτσιώτης, 2006:20-21)

Τα αποτελέσματα του συμβουλίου στο Τάμπερε τύχανε περιορισμένης εφαρμογής, καθώς τα κράτη μέλη δεν ήταν πρόθυμα να απολέσουν το δικαίωμα τους στη διαμόρφωση της εθνικής μεταναστευτικής πολιτικής. (Γιαννακοπούλου, 2014:22)

Μετά το συμβούλιο στο Τάμπερε ακολούθησαν μια σειρά από συμβούλια στα πλαίσια της άσκησης μιας ενιαίας κοινής μεταναστευτικής πολιτικής, επίκεντρο των οποίων αποτέλεσαν κυρίως η πολιτική του ασύλου, η προστασία των εξωτερικών συνόρων, ο περιορισμός της παράνομης μετανάστευσης και οι διαδικασίες ενσωμάτωσης των νομίμων μεταναστών.

2.4.2 Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στη σύνοδο κορυφής στη Νίκαια το 2000 υιοθετήθηκε ο Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων, ο οποίος καταγράφει τα δικαιώματα των ευρωπαίων πολιτών, αλλά και όλων όσων διαμένουν «νόμιμα» εντός της ευρωπαϊκής επικράτειας. Αποτελεί ουσιαστικά την πρώτη προσπάθεια των 15 τότε κρατών να υπάρξουν καταγεγραμμένα σε ενιαίο κείμενο τα θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία και θα δέσμευαν σε κοινοτικό επίπεδο το σεβασμό τους. (Σαρρής, 2009:65)

Ο Χάρτης αναφέρεται στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, στην απαγόρευση βασανιστηρίων ή εξευτελιστικών ποινών ή απάνθρωπης μεταχείρισης, την απαγόρευση της δουλείας και της αναγκαστικής εργασίας, το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, το δικαίωμα ασύλου και προστασίας σε περίπτωση που κατά την έκδοση, απέλαση κινδυνεύει να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να του

επιβληθούν άλλου είδους βασανιστήρια, η απαγόρευση διακρίσεων λόγω φυλής, χρώματος, εθνικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεως, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους, εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού και ιθαγένειας και τον σεβασμό της πολιτιστικής, θρησκευτικής και γλωσσικής πολυμορφίας.(Γιαννακοπούλου, 2014:22-23)

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών δικαιωμάτων ενσωματώθηκε αρχικά ως πρωτόκολλο στη συνθήκη της Νίκαιας και δεν είχε δεσμευτικό χαρακτήρα για τα κράτη μέλη. Στις μέρες μας παρόλο που δεν αποτελεί μέρος της Συνθήκης θεωρείται πρωτογενές δίκαιο και είναι δεσμευτικός για όλες τις χώρες. Εξάιρεση αποτελούν η Μεγάλη Βρετανία και η Πολωνία. (Σαρρής, 2009:65)

2.4.3 Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση

Τον Οκτώβριο του 2014 ανέλαβε καθήκοντα η Επιτροπή Γιούνκερ η οποία ανακήρυξε τη μετανάστευση ως μια από τις κορυφαίες πολιτικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μέσα σε αυτά τα πλαίσια και προκειμένου να αναδείξει ότι η μετανάστευση αποτελεί ουσιαστική της προτεραιότητα δημιούργησε το πόστο του Επιτρόπου για τη μετανάστευση. Ταυτόχρονα στις 13 Μαΐου του 2015 παρουσίασε και το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση. (Κασπάρεκ, 2017:35) Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που έχει σαν σκοπό να αντιμετωπιστούν οι διαρθρωτικές αδυναμίες που παρουσίαζε η υφιστάμενη πολιτική της Ε.Ε στους τομείς της μετανάστευσης και του ασύλου. Βασικός του σκοπός ήταν η ταχεία και άμεση δράση για τη διάσωση ζωών στη Μεσόγειο, ενώ ταυτόχρονα περιλαμβάνει και μια σειρά από μέτρα για την ορθότερη διαχείριση της μετανάστευσης.

Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση περιλαμβάνει τέσσερις πυλώνες, που αποτελούν ουσιαστικά τους βασικούς άξονες της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση:

- **Τη μείωση των κινήτρων για τη παράτυπη μετανάστευση**

Αυτό συνεπάγεται μια σειρά από ενέργειες με σκοπό την εξάρθρωση και καταπολέμηση των παράνομων δικτύων των διακινητών, ενώ ταυτόχρονα απαιτεί την εναρμόνιση των πρακτικών αναφορικά με τις διαδικασίες επιστροφής των ατόμων που έχουν εισέλθει παράτυπα στις χώρες της Ε.Ε, καθώς και την οικοδόμηση ισχυρών εταιρικών σχέσεων με χώρες εκτός Ε.Ε.

➤ **Τη διάσωση ανθρώπινων ζωών και τη διασφάλιση των εξωτερικών συνόρων**

Προϋποθέτει την από κοινού αποτελεσματικότερη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής και την ανάληψη πρωτοβουλιών για την αποτελεσματικότερη έρευνα και διάσωση ανθρωπίνων ζωών.

➤ **Την ύπαρξη μιας ισχυρής κοινής πολιτικής χορήγησης ασύλου**

Αυτό προαπαιτεί την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, ώστε να υπάρχει ένα κοινό, δίκαιο, αποτελεσματικό και εναρμονισμένο σύνολο κανόνων σε επίπεδο Ε.Ε.

➤ **Την εφαρμογή μιας νέας πολιτικής για τη νόμιμη μετανάστευση και την αναθεώρηση του καθεστώτος χορήγησης της «μπλε» κάρτας.**

Σε μια εποχή όπου ο πληθυσμός της Ευρώπης μειώνεται σταθερά, η Ευρώπη θα πρέπει να επαναπροσδιορίσει τις προτεραιότητες της, τις πολιτικές ένταξης και να εφαρμόσει μια αποτελεσματικότερη μεταναστευτική πολιτική, προκειμένου να συνεχίσει να είναι ανταγωνιστική. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση https://ec.europa.eu/commission/priorities/migration_el. Ημερομηνία προσπέλασης 29/01/2018)

Σύμφωνα με την ανακοίνωση που εξέδωσε στις 27 Σεπτεμβρίου 2017 η Επιτροπή αναφορικά με την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Δράσης για τη Μετανάστευση οι συνεχείς προσπάθειες είχαν οδηγήσει σε απτά αποτελέσματα, καθώς μειώθηκε σημαντικά ο αριθμός των παράτυπων αφίξεων και οι μονομερείς ενέργειες των κρατών μελών έχουν αντικατασταθεί από μια συντονισμένη ευρωπαϊκή απάντηση. Ιδρύθηκε ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής,

ενώ παράλληλα εξετάζονται οι προτάσεις για τη μεταρρύθμιση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου.(Ανακοίνωση commission COM(2017) 558 final)

2.5 Διαχείριση των εξωτερικών συνόρων- Μηχανισμοί ελέγχου

Η ανάγκη για τη διαμόρφωση πολιτικών ελέγχου της μετανάστευσης προς την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν ορατή από την δεκαετία του 70 πλην όμως οι πρώτες προσπάθειες για σταδιακή ενίσχυση των εξωτερικών συνόρων ξεκίνησαν στη δεκαετία του 80. Προς αυτή την κατεύθυνση η Ισπανία στα τέλη της δεκαετίας του 1990 προχώρησε στην καθιέρωση ενός Ολοκληρωμένου Συστήματος Παρακολούθησης των Εξωτερικών Συνόρων (SIVE), που αφορούσε την αυξημένη χρήση της ισπανικής πολιτοφυλακής προκειμένου να εντοπίζονται σκάφη που προσπαθούσαν να προσεγγίσουν τις ακτές της χώρας. Σε αυτό το πνεύμα και προκειμένου να μειώσει τα κύματα μετανάστευσης από την Αλβανία, κατά τη δεκαετία του 1990, η Ιταλία χρησιμοποίησε το Ιταλικό ναυτικό, ενώ η Γερμανία προκειμένου να ελέγξει την είσοδο Πολωνών την ίδια περίοδο (η Πολωνία εντάχθηκε στην ΕΕ το 2004) αύξησε τις περιπολίες της στα σύνορα. (Κασπάρεκ, 2017:18-19)

Μέσα σε αυτό το κλίμα και με σκοπό την από κοινού συνεργασία των κρατών μελών της ΕΕ για την διαφύλαξη των εξωτερικών τους συνόρων ιδρύθηκε το 2004 η ευρωπαϊκή συνοριακή υπηρεσία frontex η οποία ξεκίνησε να λειτουργεί το 2005. Ο frontex είχε ως έδρα του την Βαρσοβία και απασχολούσε πάνω από 300 άτομα, πλην όμως δεν διέθετε δικό του εξοπλισμό ή συνοριοφύλακες. Κατά τη διάρκεια μιας κοινής επιχείρησης βασιζόταν στις χώρες της ΕΕ τόσο για τη διάθεση συνοριοφυλάκων όσο και για τη διάθεση εξοπλισμού και πόρων, ενώ κύριος σκοπός της λειτουργίας του αποτελούσε η ενασχόληση με την παράτυπη μετανάστευση προς την Ευρώπη.

Οι περιορισμοί που αντιμετώπιζε όμως ο οργανισμός και συγκεκριμένα η έλλειψη ιδίων μέσων, η μη ύπαρξη δικού του επιχειρησιακού προσωπικού, καθώς και το γεγονός ότι δεν είχε τη δυνατότητα να διεξάγει τις δικές του επιχειρήσεις επιστροφής μεταναστών ή να διαχειριστεί τα σύνορα χωρίς την προηγούμενη αίτηση του κράτους μέλους, τον εμπόδιζαν να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την κατάσταση που δημιουργήθηκε από την προσφυγική κρίση.

Εξαιτίας αυτών των δυσλειτουργιών του οργανισμού τον Σεπτέμβριο του 2016 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έδωσε την έγκριση του για την ίδρυση και λειτουργία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, (Κανονισμός ΕΕ 2016/1624) ο οποίος λειτουργεί με δικά του μέσα και σε αντίθεση με τον frontex θα έχει διευρυμένο ρόλο και δραστηριότητες. Σύμφωνα με τη δήλωση του Επιτρόπου Μετανάστευσης, Εσωτερικών Υποθέσεων και Ιθαγένειας κατά την ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του νέου οργανισμού τα εξωτερικά σύνορα ενός κράτους μέλους θα είναι πλέον εξωτερικά σύνορα όλων των κρατών μελών τόσο από νομικής όσο και από επιχειρησιακής άποψης. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3281_el.htm Ημερομηνία προσπέλασης 08/01/2018)

Συγκεκριμένα ο νέος οργανισμός:

- θα διασφαλίζει ότι τα πρότυπα που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση για τη προστασία των εξωτερικών συνόρων θα εφαρμόζονται σε όλα τα εξωτερικά σύνορα.
- Τα εξωτερικά σύνορα θα παρακολουθούνται συνεχώς από τον νέο οργανισμό, θα πραγματοποιούνται συνεχώς αναλύσεις κινδύνου και τρωτότητας, ώστε να εντοπίζονται τα πιθανώς αδύναμα σημεία και να ενισχύονται.
- Το μόνιμο προσωπικό του οργανισμού θα διπλασιαστεί και για πρώτη φορά ο οργανισμός θα εφοδιαστεί με δικό του τεχνικό εξοπλισμό και εφεδρεία συνοριοφυλάκων ταχείας κινητοποίησης .
- Παράλληλα ο οργανισμός θα είναι σε θέση να επεξεργάζεται προσωπικά δεδομένα ατόμων που είναι ύποπτα για την εμπλοκή τους σε τρομοκρατικές πράξεις, ενώ ταυτόχρονα θα συνεργάζεται και με άλλους οργανισμούς της Ένωσης και οργανώσεις στο πλαίσιο πρόληψης της τρομοκρατίας. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/securing-eu-borders/factsheets/docs/a_european_border_and_coast_guard_el.pdf. Ημερομηνία προσπέλασης 08/01/2018)

2.6 Μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, τα οποία επικαιροποιήθηκαν τον Μάρτιο του 2017, εκτιμάται ότι το 2015 μετανάστευσαν στην Ευρώπη των 28 4,7 εκατομμύρια άτομα, ενώ ταυτόχρονα καταγράφηκε και η έξοδος τουλάχιστον 2,8 εκατομμυρίων μεταναστών από τα κράτη μέλη της Ε.Ε. Από τα 4,7 εκατομμύρια μετανάστες, τα 2,4 ήταν πολίτες τρίτων χωρών, τα 1,4 εκατομμύρια είχαν ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους της Ε.Ε από εκείνο στο οποίο μετανάστευσαν, 860 χιλιάδες μετανάστευσαν σε κράτος μέλος της Ε.Ε του οποίου είχαν την ιθαγένεια, ενώ περίπου 19 χιλιάδες ήταν απάτριδες (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/νση http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/el. Ημερομηνία προσπέλασης 20/09/2017)

Στη Γερμανία καταγράφηκε ο μεγαλύτερος αριθμός εισερχομένων μεταναστών για το 2015 με 1.543,8 χιλιάδες, ενώ ακολουθούν το Ηνωμένο Βασίλειο με 631,5 χιλιάδες, η Γαλλία με 363,9 χιλιάδες, η Ισπανία με 342,1 χιλιάδες και η Ιταλία με 280,1 χιλιάδες.

Πίνακας 2.1 Συνολικός αριθμός μεταναστών ανά κύρια ομάδα ιθαγένειας που μετανάστευσαν στην Ευρώπη κατά το έτος 2015

	Σύνολο μεταναστών (1000)	Υπήκοοι		Μη υπήκοοι					
				Σύνολο		Πολίτες άλλων κρατών μελών		Πολίτες τρίτων χωρών	
		(1000)	(%)	(1000)	(%)	(1000)	(%)	(1000)	(%)
ΕΕ28									
Βέλγιο	146,6	17,9	12,2	127,7	87,1	61,8	42,2	65,8	44,9
Βουλγαρία	25,2	10,7	42,5	14,4	57,1	1,4	5,7	12,9	50,9
Τσεχία	29,6	4,5	15,1	25,1	84,9	14,5	49,0	10,6	35,9
Δανία	78,5	19,8	25,2	58,7	74,8	24,9	31,8	32,3	41,1
Γερμανία	1543,8	87,4	5,7	1433,0	92,8	460,1	29,8	967,5	62,7
Εσθονία	15,4	8,0	52,2	7,4	47,8	3,2	20,7	3,7	23,7
Ιρλανδία	76,9	18,8	24,4	58,1	75,6	26,4	64,3	31,7	41,3
Ελλάδα	64,4	30,5	47,3	34,0	52,7	16,5	25,6	17,5	27,1
Ισπανία	342,1	52,1	15,2	290,0	84,8	106,2	31,0	183,7	53,7
Γαλλία	363,9	121,2	36,0	232,7	64,0	84,2	23,1	148,5	40,8
Κροατία	11,7	6,5	55,4	5,2	44,6	2,2	18,7	3,0	25,8
Ιταλία	280,1	30,1	10,7	250,0	89,3	63,5	22,7	186,5	66,6

Κύπρος	15,2	3,2	20,8	12,0	79,2	6,1	40,2	5,9	39,0
Λετονία	9,5	5,0	52,5	4,5	47,1	0,7	7,0	3,8	40,0
Λιθουανία	22,1	18,4	83,1	3,7	16,9	0,8	3,7	2,9	13,2
Λουξεμβούργο	23,8	1,2	5,0	22,6	94,8	16,4	69,0	6,1	25,8
Ουγγαρία	58,3	32,6	55,8	25,8	44,2	10,5	18,1	15,2	26,1
Μάλτα	12,8	1,6	12,8	11,2	87,2	5,6	43,3	5,6	44,0
Ολλανδία	166,9	39,2	23,5	126,0	75,5	60,1	36,0	61,4	36,8
Αυστρία	166,3	9,4	5,7	56,5	94,1	68,8	41,4	86,5	52,0
Πολωνία	218,1	84,8	38,9	133,3	61,1	29,4	13,5	103,9	47,6
Πορτογαλία	29,9	14,9	50,0	14,9	50,0	6,4	21,2	8,6	28,7
Ρουμανία	132,8	115,5	87,0	17,2	13,0	8,2	6,2	9,0	6,8
Σλοβενία	15,4	2,8	17,9	12,7	82,1	2,8	17,9	9,9	64,2
Σλοβακία	7,0	3,2	46,1	3,8	53,9	3,1	44	0,7	9,5
Φινλανδία	28,7	7,3	25,5	20,8	72,3	7,6	26,5	13,1	45,6
Σουηδία	134,2	20,4	15,2	113,4	84,4	29,8	22,2	78,2	58,2
Ηνωμένο Βασίλειο	631,5	83,6	13,2	547,8	86,8	269,2	42,6	278,6	44,1
Ισλανδία	5,6	1,8	31,6	3,9	68,4	3,1	55,0	0,7	13,2
Λιχτενστάιν	0,7	0,2	24,8	0,5	75,2	0,3	41,2	0,2	33,9
Νορβηγία	60,8	6,9	11,3	53,9	88,7	27,1	44,6	26,0	42,8
Ελβετία	153,6	26,0	16,9	127,6	83,1	90,2	58,7	37,4	24,3

Πηγή: Eurostat 2017, Στατιστικές για τη μετανάστευση και τους μετανάστες, προσπελάστηκε 24/09/2017

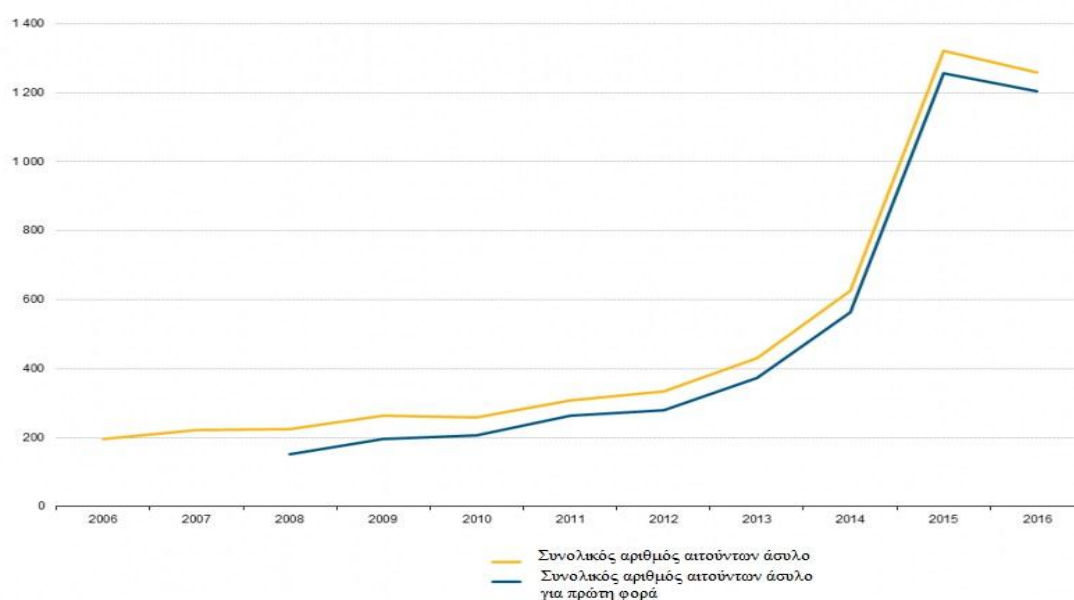
2.6.1 Αιτούντες Άσυλο

Εκτός όμως από τον πολύ μεγάλο αριθμό των μεταναστών που δέχθηκαν κατά τα προηγούμενα έτη και εξακολουθούν να δέχονται μέχρι και σήμερα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να εστιάσουμε τη προσοχή μας και στους αιτούντες άσυλο. Ο αριθμός των αιτούντων άσυλο μετά την κορύφωση που παρουσίασε το 1992, οπότε και υποβλήθηκαν 672.000 χιλιάδες αιτήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 15 από πολίτες της πρώην Γιουγκοσλαβίας, μειώθηκε ώστε να αυξηθεί ξανά το 2001 στις 424.000. Στα χρόνια που ακολούθησαν και έως το 2012 ο αριθμός των αιτήσεων για τη χορήγηση ασύλου παρουσίαζε σταδιακή αύξηση. Μετά το 2012 ο αριθμός των αιτήσεων άρχισε να αυξάνεται με γρηγορότερους ρυθμούς. Συγκεκριμένα όπως παρουσιάζεται και στο παρακάτω διάγραμμα ο αριθμός

των αιτήσεων που υποβλήθηκαν το 2013 άγγιξαν τις 431.000, το 2014 τις 627.000 με την κορύφωση τους στα έτη που ακολούθησαν στα 1,3 εκατομμύρια περίπου αιτήσεις.

Για πρώτη φορά μετά από σειρά ετών το 2016, με βάση τα στοιχεία που είχε στη διάθεση της η eurostat, ο αριθμός των αιτήσεων για άσυλο παρουσίασε μια μείωση της τάξεως των 53.000. Στη μείωση αυτή συνέβαλε κατά κύριο λόγο ο χαμηλότερος αριθμός αιτούντων από τη Συρία. Παρά το γεγονός ότι παρουσιάστηκε μια μικρή μείωση στον συνολικό αριθμό των αιτήσεων, στη Γερμανία ο αριθμός των αιτούντων άσυλο αυξήθηκε από 442.000 που ήταν το 2015 σε 772.000 το 2016. Μεγάλες αυξήσεις αναφέρθηκαν και στην Ιταλία, καθώς και στην Ελλάδα. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Asylum_applications_\(nonEU\)_in_the_EU28_Member_States,_2006%E2%80%932016_\(thousands\)_YB17.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Asylum_applications_(nonEU)_in_the_EU28_Member_States,_2006%E2%80%932016_(thousands)_YB17.png) Ημερομηνία προσπέλασης 09/01/2018)

Διάγραμμα 2.1 Συνολικός αριθμός υποβληθέντων αιτήσεων ασύλου στην Ευρώπη των 28 κατά τα έτη 2006 έως 2016.

Πηγή: Eurostat, Στατιστικές για τη μετανάστευση και τους μετανάστες

2.7 Η Οργάνωση των Υπηρεσιών Μετανάστευσης σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η περίπτωση της Γαλλίας και της Γερμανίας.

Στο σημείο αυτό θα γίνει και μια μικρή αναφορά στον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένες οι Υπηρεσίες Μετανάστευσης σε δύο χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεκριμένα στη Γαλλία και τη Γερμανία, ώστε να αποτελέσουν σημείο σύγκρισης με την οργάνωση των υπηρεσιών μετανάστευσης στην Ελλάδα.

2.7.1 Η Περίπτωση της Γαλλίας

Η Γαλλία αποτελεί μια χώρα με μακρόχρονη ιστορία και πορεία στην άσκηση μεταναστευτικής πολιτικής, καθώς έχει αποτελέσει μια από τις μεγαλύτερες αποικιοκρατικές δυνάμεις του παρελθόντος. Η μακρόχρονη αυτή της εμπειρία στον τομέα της μετανάστευσης μας ώθησε στην επιλογή της και την παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο είναι οργανωμένες οι υπηρεσίες και τα όργανα που είναι υπεύθυνα για την άσκηση της μεταναστευτικής πολιτικής στη Γαλλία.

Για να εισέλθει κάποιος νόμιμα στη Γαλλία θα πρέπει αρχικά να έχει εφοδιαστεί από την Γαλλική Προξενική αρχή του τόπου κατοικίας του με θεώρηση εισόδου μακράς διάρκειας (VLS-TS) που ισχύει ως άδεια διαμονής και του επιτρέπει να παραμείνει στη χώρα χωρίς να απαιτείται να υποβληθεί άμεσα αίτηση για άδεια παραμονής. Μετά την είσοδο του στη χώρα θα πρέπει να υποβάλλει μέσω ταχυδρομείου αίτηση στον OFII του τόπου κατοικίας του προκειμένου να επικυρωθεί η θεώρηση εισόδου. Παράλληλα και εφόσον επιθυμεί να παραμείνει στη χώρα για μεγάλο χρονικό διάστημα θα πρέπει από την 1^η Ιουλίου 2016 και μετά να υπογράψει τη λεγόμενη “ Δημοκρατική Σύμβαση Ενσωμάτωσης”, πρόκειται για ενός είδους σύμβασης μεταξύ του αλλοδαπού και του Γαλλικού κράτους, σύμφωνα με την οποία ο πρώτος αναλαμβάνει την υποχρέωση να ακολουθήσει την προβλεπόμενη εκπαίδευση, η οποία θα καθοριστεί μετά από προσωπική και εξατομικευμένη συνέντευξη με έναν συνεντευκτή του OFII. Πρόκειται για το πρώτο βήμα που περιλαμβάνει η διαδικασία ενσωμάτωσης ενός μετανάστη στη Γαλλική κοινωνία και η οποία πλέον είναι υποχρεωτική. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση <http://www.ofii.fr/le-contrat-d-integration-republicaine>. Ημερομηνία προσπέλασης 31/01/2018)

Όσον αφορά την προετοιμασία και εφαρμογή της μεταναστευτικής πολιτικής της κυβέρνησης αναφορικά με την είσοδο, τη διαμονή και την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας των αλλοδαπών, καθώς και για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, την απάτη εγγράφων που αφορούν αλλοδαπούς, το άσυλο και την ομαλή ένταξη των μεταναστευτικών πληθυσμών αρμόδιος είναι ο Υπουργός Εσωτερικών.

Παράλληλα και σε συνεργασία πάντα με το Υπουργείο Εσωτερικών αρμοδιότητες αναφορικά με τους αλλοδαπούς έχουν και τα παρακάτω Υπουργεία:

- **Το Υπουργείο Εργασίας** που ασχολείται με την καταπολέμηση και την πάταξη της παράνομης εργασίας.
- **Το Υπουργείο Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων** που είναι αρμόδιο για ζητήματα που αφορούν την πολιτική των θεωρήσεων εισόδου.
- **Το Υπουργείο Δικαιοσύνης** όσον αφορά τη δήλωση υπηκοότητας και την έκδοση πιστοποιητικών γαλλικής ιθαγένειας. (Διάταγμα 771/24-05-2012 Αναφορικά με τις εξουσίες του Υπουργού Εσωτερικών)

Η Γενική Διεύθυνση Αλλοδαπών στη Γαλλία (La Direction Generale Des Etrangers En France ή DGEF)

Η Γενική Διεύθυνση Αλλοδαπών στη Γαλλία δημιουργήθηκε με το διάταγμα της 12^{ης} Αυγούστου 2013, όπως αυτό τροποποιήθηκε στη συνέχεια με το διάταγμα της 12^{ης} Δεκεμβρίου 2015 και βασική της αρμοδιότητα αποτελεί η εφαρμογή και υλοποίηση των προσανατολισμών που έχει θέσει ο Υπουργός Εσωτερικών, καθώς και όλα τα ζητήματα που αφορούν τους μετανάστες. Συγκεκριμένα είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή δυο προγραμμάτων την «Ένταξη και πρόσβαση στη γαλλική υπηκοότητα» και την «Μετανάστευση και άσυλο».

Η Γενική Διεύθυνση Αλλοδαπών στη Γαλλία αποτελείται από 6 τμήματα και Διευθύνσεις και απασχολεί περίπου 500 υπαλλήλους στο Παρίσι και στο Loire-Atlantique, ενώ ο Γενικός Δ/ντης Αλλοδαπών είναι αυτός που επικουρεί τον Υπουργό Εσωτερικών για την άσκηση των αποστολών του αναφορικά με τη μετανάστευση, το άσυλο και την πρόσβαση στη γαλλική ιθαγένεια. Συγκεκριμένα διοικεί και συντονίζει τις δραστηριότητες των Διευθύνσεων και των Υπηρεσιών που απαρτίζουν τη Γενική

Διεύθυνση Μετανάστευσης, ενώ παράλληλα είναι υπεύθυνη για την εποπτεία δυο ιδρυμάτων που εφαρμόζουν τη μεταναστευτική πολιτική, το Γαλλικό Γραφείο για την Προστασία των Προσφύγων και των Απάτριδων (OFPRA) και το Γαλλικό Γραφείο Μετανάστευσης και Ενσωμάτωσης(OFII).(Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/La-Direction-generale/Presentation> Ημερομηνία προσπέλασης 04/12/2017)

Η Διεύθυνση Μετανάστευσης (DIMM)

Η Διεύθυνση Μετανάστευσης είναι υπεύθυνη για το σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών αναφορικά με την είσοδο, διαμονή και εργασία των αλλοδαπών, καθώς και για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και αποτελείται από τρεις υποδιευθύνσεις:

- Την Υποδιεύθυνση Θεωρήσεων Εισόδου που εφαρμόζει την πολιτική των θεωρήσεων και ασχολείται με τον εκσυγχρονισμό και την απλούστευση των διαδικασιών.
- Την Υποδιεύθυνση Διαμονής και Εργασίας που ασχολείται με την κατάρτιση των κανόνων όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηκόων της Ε.Ε και των τρίτων χωρών.
- Την Υποδιεύθυνση Καταπολέμησης της Παράνομης Μετανάστευσης που ασχολείται με την επεξεργασία και εφαρμογή του ευρωπαϊκού και εθνικού δικαίου αναφορικά με το δικαίωμα διασυννοριακής κυκλοφορίας, την απομάκρυνση των παράνομων διαμενόντων αλλοδαπών και της παράνομης εργασίας.

Οι δυο τελευταίες Διευθύνσεις είναι υπεύθυνες για τη στήριξη του δικτύου των νομαρχιών, της αστυνομίας και των τελωνειακών υπηρεσιών, ενώ υπάρχει στενή συνεργασία με το Υπουργείο Εργασίας και το Γαλλικό Γραφείο Μετανάστευσης και Ενσωμάτωσης. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/La-Direction-generale/Directions-et-services>. Ημερομηνία προσπέλασης 31/01/2018)

Η Διεύθυνση Ασύλου

Η Διεύθυνση Ασύλου ασχολείται με ζητήματα που άπτονται του ασύλου και τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Συγκεκριμένα σχεδιάζει και εφαρμόζει διατάξεις αναφορικά με την εφαρμογή της πολιτικής του ασύλου σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και αποτελείται από τέσσερα τμήματα:

- Το Τμήμα Νομοθεσίας Ασύλου και προστασίας που είναι υπεύθυνο για την ανάπτυξη και εφαρμογή της νομοθεσίας, όπως αυτή απορρέει μέσα από τα ευρωπαϊκά πρότυπα, ενώ ταυτόχρονα συμμετέχει σε εργασίες και διαπραγματεύσεις.
- Το Τμήμα Πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου το οποίο είναι υπεύθυνο για την εφαρμογή των ευρωπαϊκών κανονισμών του Δουβλίνου και το Eurodac.
- Το Τμήμα Υποδοχής Αιτούντων Ασύλου και Προσφύγων, το οποίο ασχολείται με τη διαχείριση του εθνικού συστήματος υποδοχής και στέγασης των αιτούντων άσυλο και προσφύγων.
- Το Τμήμα Χρηματοδότησης της Πολιτικής Ασύλου το οποίο ασχολείται με τη διαχείριση των πιστώσεων που αφορούν την εφαρμογή της πολιτικής του ασύλου.

Η Διεύθυνση Υποδοχής, Συνοδείας Αλλοδαπών και ιθαγένειας (DAAEN)

Η Διεύθυνση αυτή του Υπουργείου Εσωτερικών ασχολείται με το σχεδιασμό και την εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής αναφορικά με την υποδοχή, τη συνοδεία αλλοδαπών και την πρόσβασή τους στη γαλλική ιθαγένεια και περιλαμβάνει τις εξής τρεις υποδιευθύνσεις:

- Την Υποδιεύθυνση Υποδοχής και Υποστήριξης Αλλοδαπών (SDAAE) που ασχολείται με το σχεδιασμό και την εφαρμογή της πολιτικής υποδοχής και ένταξης αλλοδαπών που εισέρχονται στη χώρα για πρώτη φορά και επιθυμούν την εγκατάστασή τους. Η υποδιεύθυνση αυτή παρέχει στους αλλοδαπούς σημαντικές και πρακτικές πληροφορίες αναφορικά με τη ζωή στη Γαλλία, ενώ ταυτόχρονα παρακολουθεί και την πορεία ενσωμάτωσης των αλλοδαπών στη Γαλλία. Για την επίτευξη των στόχων της ακολουθεί το αποσυγκεντρωμένο δίκτυο κρατικών υπηρεσιών.

- Την Υποδιεύθυνση Πρόσβασης στη Γαλλική Ιθαγένεια (SDANF), η οποία είναι υπεύθυνη για την κατάρτιση και εφαρμογή της νομοθεσίας όσον αφορά την απόκτηση και απώλεια της Γαλλικής ιθαγένειας.
- Τη Γραμματεία Διπλωματικής Επιτροπής για τη Στέγαση των Μεταναστευτικών Πληθυσμών (CILPI) που έχει ως αποστολή να παρακολουθεί τις στεγαστικές δραστηριότητες των μεταναστών, να συμμετέχει στη διαδικασία προγραμμάτων κατασκευής κατοικιών και να καταρτίζει ετήσιες εκθέσεις αναφορικά με την στέγαση των μεταναστών και την ασφάλεια της στέγασης. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Accueil-et-accompagnement/Les-missions-de-la-direction-de-l-accueil-de-l-accompagnement-des-etrangers-et-de-la-nationalite>. Ημερομηνία προσπέλασης 15/01/2018)

Το Γαλλικό Γραφείο για την Προστασία των Προσφύγων και των Απάτριδων (OFPRA)

Το OFPRA είναι δημόσιο ίδρυμα που δημιουργήθηκε με το Νόμο της 25^{ης} Ιουλίου 1952 και είναι αρμόδιο για την εφαρμογή της Σύμβασης της Γενεύης και της Νέας Υόρκης αναφορικά με το καθεστώς των προσφύγων και απαρτίζεται από δυο διοικητικές οντότητες την OFPRA και την Επιτροπή Προσφυγών (CRR), που από το 2009 έχει μετονομαστεί σε Εθνικό Δικαστήριο Ασύλου (CNDA). Συγκεκριμένα το OFPRA αποφαινεται επί των αιτημάτων ασύλου που υποβάλλονται εντός της Γαλλικής Επικράτειας και τελεί υπό την διοικητική και οικονομική εποπτεία του Υπουργείου Εσωτερικών πλην όμως η λειτουργική του ανεξαρτησία δεν επηρεάζεται. Τρεις είναι οι κύριες αποστολές του:

- Η εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας και ασύλου
- Η νομική και διοικητική προστασία των προσφύγων, απάτριδων και των δικαιούχων επικουρικής προστασίας
- Συμβουλευτικός ρόλος

Για την επεξεργασία των αιτήσεων ασύλου το OFPRA χωρίζεται σε έξι τμήματα, καθένα από τα οποία διαθέτει γεωγραφική εξειδίκευση. Αυτά με τη σειρά τους υποδιαιρούνται σε μικρότερα τμήματα, όπου το καθένα αποτελείται από οκτώ με 12

στελέχη, ενώ συνολικά ο OFPRA απασχολεί 340 περίπου αξιωματικούς που ασχολούνται με την εξέταση των αιτήσεων ασύλου. Ταυτόχρονα ο OFPRA αποτελείται και από δυο ακόμα διευθύνσεις:

Την Διεύθυνση Ευρωπαϊκών και Διεθνών Νομικών Υποθέσεων (DAJEI) με αρμοδιότητα την εκπροσώπηση της Υπηρεσίας ενώπιον των δικαστηρίων, τον ποιοτικό έλεγχο των αποφάσεων, τη διαβούλευση με άλλα τμήματα και υπηρεσίες και τέλος την παρακολούθηση της εξέλιξης του νομικού πλαισίου τόσο σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Την Διεύθυνση Πληροφόρησης, τεκμηρίωσης και έρευνας (DIDR) με αποστολή την παροχή στους αξιωματικούς αξιόπιστων, τεκμηριωμένων και αντικειμενικών πληροφοριών αναφορικά με τις χώρες προέλευσης των αιτούντων άσυλο και την αναζήτηση πρόσθετων πληροφοριών όταν αυτό απαιτείται.

Η έδρα του OFPRA βρίσκεται στο Παρίσι και είναι υπεύθυνη για την εξέταση αιτήσεων ασύλου που έχουν υποβληθεί στη Γαλλία. Παράλληλα τηρεί και ένα γραφείο στη Γουαδελούπη που είναι αρμόδιο για την εξέταση αιτημάτων ασύλου που υποβάλλονται στα Γαλλικά διαμερίσματα των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/νση <https://ofpra.gouv.fr/fr/asile/vers-un-regime-d-asile-europeen/definition-du-raec> Ημερομηνία προσπέλασης 04/12/2017)

Γαλλικό Γραφείο Μετανάστευσης και Ενσωμάτωσης (OFII)

Το Γαλλικό Γραφείο Μετανάστευσης και Ενσωμάτωσης προέκυψε από την συγχώνευση του Γαλλικού Γραφείου Μετανάστευσης και ενός τμήματος της Εθνικής Υπηρεσίας Κοινωνικής Συνοχής και Ίσων Ευκαιριών το 2009 με την υπ' αριθμ.2009-331 Απόφαση της 25^{ης} Μαρτίου. Το OFII είναι πλέον ο μόνος φορέας που είναι αρμόδιος για τη νόμιμη μετανάστευση στη Γαλλία και βρίσκεται υπό την επίβλεψη του Υπουργείου Εσωτερικών.

Βασικές αποστολές του είναι:

- Η υποδοχή και ομαλή ένταξη των μεταναστών που έχουν άδεια να παραμείνουν στη Γαλλία.
- Η διαχείριση του εθνικού συστήματος των αιτούντων άσυλο.

➤ Η εφαρμογή της διαδικασίας επιστροφής και επανένταξης στη χώρα καταγωγή τους αλλοδαπών οι οποίοι εισήλθαν παράνομα στο γαλλικό έδαφος. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/νση: <http://www.ofii.fr/qui-sommes-nous/nos-missions>. Ημερομηνία προσπέλασης 15/01/2018)

Ο OFII διαθέτει 50 υπηρεσίες εντός της Γαλλικής Επικράτειας, ενώ ταυτόχρονα διατηρεί αντιπροσωπείες στο εξωτερικό σε οκτώ χώρες και συγκεκριμένα στο Μαρόκο, την Τυνησία, την Τουρκία, την Αρμενία, στο Καμερούν στο Μάλι και στη Σενεγάλη. Παράλληλα είναι παρών στα ενιαία σημεία υποδοχής των αιτούντων άσυλο (GUDA).

2.7.2 Η περίπτωση της Γερμανίας

Η Γερμανία είναι μια χώρα που έχει μακρά μεταναστευτική ιστορία και χαρακτηρίζεται ως χώρα πολυμορφικής μετανάστευσης, δηλαδή ως χώρα στην οποία μετακινούνται πληθυσμοί με σκοπό τη μόνιμη διαμονή τους. Ταυτόχρονα τα τελευταία χρόνια αποτελεί μετά από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και τη Σαουδική Αραβία, τον τρίτο πιο δημοφιλή μεταναστευτικό προορισμό παγκοσμίως (Διεθνής Αναφορά Μετανάστευσης, 2017:6)

Για να διαμείνει στη Γερμανία μόνιμα κάποιος ο οποίος δεν είναι πολίτης κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου χρειάζεται άδεια εγκατάστασης, που μπορεί να την αποκτήσει εφόσον διαμείνει στη χώρα για περίοδο πέντε ετών με άδεια παραμονής και εφόσον συντρέχουν στο πρόσωπο του μια σειρά από προϋποθέσεις με βασικότερη την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ένταξης. Ο χρονικός αυτός περιορισμός δεν τίθεται σε ειδικές περιπτώσεις όπως σε υψηλής ειδίκευσης άτομα, ελεύθερους επαγγελματίες, φοιτητές κλπ. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/νση: <http://www.bamf.de/DE/Migration/Arbeiten/Daueraufenthalt/daueraufenthalt-node> Ημερομηνία προσπέλασης 29/01/2018)

Στη Γερμανία το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εσωτερικών (BMI) είναι αυτό που έχει την πρωταρχική ευθύνη για την συντακτική νομοθεσία και την εναρμόνιση της με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, καθώς και για την επιτήρηση της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Μετανάστευσης και Προσφύγων. Προκειμένου να επιτύχει την προαγωγή

της μεταναστευτικής πολιτικής το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εσωτερικών συνεργάζεται με το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (BMAS) για την ενσωμάτωση των μεταναστών στην αγορά εργασίας σύμφωνα με το επάγγελμα τους.

Η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων (BAMF)

Η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων υπάγεται στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εσωτερικών και πρόκειται για ανώτερη ομοσπονδιακή αρχή. Το BAMF είναι υπεύθυνο για την εφαρμογή των διαδικασιών ασύλου, του καθεστώτος προστασίας των προσφύγων στη Γερμανία, καθώς και της διαχείρισης της νόμιμης μετανάστευσης. Σημαντικό μέρος των αρμοδιοτήτων του αποτελεί και η έρευνα για τη μετανάστευση προκειμένου να παρέχει την κατάλληλη πληροφόρηση και συμβουλές σε πολιτικούς και άλλους κοινωνικούς παράγοντες. Στα πλαίσια αυτής της αποστολής του το BAMF διατηρεί το Κέντρο Πληροφοριών Ασύλου και Μετανάστευσης (IZAM), όπου συγκεντρώνονται και αξιολογούνται πληροφορίες αναφορικά με τις χώρες καταγωγής και τα διαμετακομιστικά κέντρα των μεταναστών, καθώς και για τα παγκόσμια προσφυγικά γεγονότα και τις γενεσιουργίες τους αιτίες. Παράλληλα ο BAMF είναι αρμόδιος για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων επαναπατρισμού και ενσωμάτωσης μεταναστών στη χώρα καταγωγής τους. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση: <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/behoerden/DE/bamf.html>. Ημερομηνία προσπέλασης 05/01/2018)

Η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων είναι μια μεγάλη αρχή η οποία μπορεί να διαχειριστεί αποτελεσματικά το μέγεθος της μόνο και εφόσον διαθέτει οργανωτική δομή πολλαπλών επιπέδων. Για αυτό τον λόγο υποδιαιρείται σε οκτώ γενικές δ/νσεις και τμήματα ανάλογα με το αντικείμενο εργασίας. Όσον αφορά την οργάνωση της BAMF χαρακτηρίζεται για την αποκεντρωμένη δομή μέσω της ύπαρξης περιφερειακών γραφείων σε όλα τα ομοσπονδιακά κράτη. Τα περιφερειακά γραφεία είναι τα σημεία επαφής των μεταναστών και των προσφύγων με το γερμανικό κράτος και είναι αυτά που είναι αρμόδια για την εκτέλεση όλων των απαραίτητων ενεργειών προκειμένου με εφοδιαστούν πρόσφυγες και μετανάστες με τον απαραίτητο τίτλο διαμονής, ενώ

παράλληλα είναι οι φορείς αυτοί που προωθούν την διαδικασία κοινωνικής ένταξης και ενσωμάτωσης των προσφύγων και των μεταναστών στη γερμανική κοινωνία, μέσα από μια σειρά μαθημάτων ένταξης και γλώσσας. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση: <http://www.bamf.de/DE/DasBAMF/Aufbau/aufbau-node.html> Ημερομηνία προσπέλασης 05/01/2018)

Υπηρεσίες παροχής συμβουλών μετανάστευσης για ενήλικες μετανάστες (MBE)

Πρόκειται για μια υπηρεσία που απαρτίζεται από συμβούλους οι οποίοι τις περισσότερες φορές κατανοούν τη γλώσσα της χώρας προέλευσης των μεταναστών και μπορούν να βοηθήσουν στην προσαρμογή τους στη νέα πραγματικότητα μέσα από την παροχή συμβουλών που άπτονται ζητημάτων όπως η εκμάθηση Γερμανικών, η στέγαση, ζητήματα υγείας, σχολείων, εγκυμοσύνης και γάμου. Επίσης οι σύμβουλοι εξετάζουν αν υπάρχει η δυνατότητα συμμετοχής σε κρατικά επιχορηγούμενα μαθήματα ένταξης που πραγματοποιούνται σε τοπικό επίπεδο. Οι Υπηρεσίες αυτές παρέχονται σε πολλές πόλεις της Γερμανίας και είναι δωρεάν. (Φυλλάδιο του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εσωτερικών, 2014:18)

Υπηρεσία Μετανάστευσης Νέων (JMB)

Ταυτόχρονα με τη λειτουργία της Υπηρεσίας Παροχής Συμβουλών σε Μετανάστες στη Γερμανία λειτουργεί σε περισσότερα από 420 σημεία και η Υπηρεσία Μετανάστευσης Νέων. Αρμόδιοι για την παροχή συμβουλών είναι φορείς κοινωνικής εργασίας νέων. Πρόκειται για μια Υπηρεσία που αντικειμενικός σκοπός της λειτουργίας της είναι η παροχή ουσιαστικής βοήθειας σε νέους μετανάστες ηλικίας έως 27 ετών. (Φυλλάδιο του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εσωτερικών, 2014:21)

Συγκεκριμένα παρέχουν βοήθεια και πληροφορίες σε ζητήματα όπως:

- Η ανατροφή
- Το σχολικό σύστημα και το σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης
- Επαγγελματικού Προσανατολισμού

2.8 Συμπεράσματα δευτέρου κεφαλαίου

Κατά τις προηγούμενες δεκαετίες το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ευρώπη είχε βασισθεί στις διακρατικές συμφωνίες που υπέγραφαν τα κράτη μέλη με άλλα κράτη εκτός Ευρώπης ή με τις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου. Ως εκ τούτου η μετανάστευση είχε ένα χαρακτήρα νόμιμο και ελεγχόμενο. Ένα επιπλέον χαρακτηριστικό που παρουσίαζε η μετανάστευση ήταν το γεγονός ότι οι μετακινήσεις συνέβαιναν λόγω της μεγάλης ανάγκης που παρουσίαζαν οι δυτικές χώρες σε εργατική δύναμη, προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες τους και να επιταχύνουν την οικονομική τους ανάπτυξη. (Μπάγκαβος, 63-64)

Στις μέρες μας με τις μεταναστευτικές ροές να βρίσκονται σε ανοδική πορεία και πλέον να μην υπάρχει η δυνατότητα πλήρους ελέγχου τους, η ανάγκη σύγκλισης των πολιτικών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ύπαρξης κοινής μεταναστευτικής πολιτικής είναι περισσότερο επιτακτική από ποτέ. Η αλήθεια είναι ότι έχουν επιτευχθεί σημαντικά άλματα προόδου με την εφαρμογή διαφόρων προγραμμάτων, αλλά η μεταναστευτική κρίση στη Μεσόγειο αποτέλεσε την ουσιαστική αφορμή ώστε να διαφανούν οι διαρθρωτικοί περιορισμοί και τα ελλείμματα της μεταναστευτικής πολιτικής. Παράλληλα αποτέλεσε σημαντική ευκαιρία ώστε να αντιληφθούν οι ευρωπαίοι πολίτες ότι η ορθή διαχείριση της μετανάστευσης μπορεί να επιτευχθεί μόνο συλλογικά. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο Juncker η καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης, της εμπορίας ανθρώπων, της λαθραίας διακίνησης και η διασφάλιση των εξωτερικών συνόρων της Ευρώπης μπορεί να επιτευχθεί μόνο με ισχυρή κοινή πολιτική για το άσυλο και μια νέα ευρωπαϊκή πολιτική για τη νόμιμη μετανάστευση. Η Ε.Ε. θα πρέπει να έχει και να εφαρμόζει ένα πλαίσιο εισόδου το οποίο θα είναι σαφές, ώστε να συμβάλλει με αυτό τον τρόπο στην καταπολέμηση της παράτυπης εισόδου και στην ενίσχυση της ασφάλειας τόσο των ευρωπαϊκών συνόρων όσο και της ασφαλούς διέλευσης των μεταναστευτικών ροών. Μια μεταναστευτική πολιτική που θα σέβεται το δικαίωμα ασύλου, θα παρέχει σαφές ευρωπαϊκό πλαίσιο για την άσκηση κοινής μεταναστευτικής πολιτικής, ενώ ταυτόχρονα θα μπορεί να αντιστέκεται και θα έχει σταθερή πορεία στο πέρασμα του χρόνου.

Πέρα όμως από την αντιμετώπιση των συμπτωμάτων η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να εντοπίσει και να αντιμετωπίσει τις βαθύτερες αιτίες του φαινομένου. Η φτώχεια, οι κλιματικές αλλαγές, οι διώξεις και οι εμφύλιοι πόλεμοι αποτελούν τις

βασικότερες αιτίες της μετανάστευσης, όποτε η πρόληψη και ο μετριασμός αυτών των απειλών θα πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητα για την Ε.Ε. Αποφασιστικής και πρωτεύουσας σημασίας για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του όλου φαινομένου αποτελεί και η συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης των μεταναστών και ιδίως με τις χώρες της Βορείου Αφρικής. Αυτού του είδους η συνεργασία θα πρέπει να στοχεύει στη στήριξη των κρατών της Αφρικής μέσα από την οικοδόμηση οικονομιών που θα χαρακτηρίζονται για την σταθερότητα. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση <http://juncker.epp.eu/node/158>. Ημερομηνία προσπέλασης 01/02/2018)

Επιπρόσθετα θα πρέπει να υπάρξει συντονισμένη προσπάθεια για την πάταξη των εγκληματικών δικτύων λαθραίας διακίνησης. Θα πρέπει να ενεργοποιηθούν οι κοινοί Ευρωπαϊκοί νόμοι και να ποινικοποιηθούν επιτέλους τα κυκλώματα που εκμεταλλεύονται και εμπορεύονται τον ανθρώπινο πόνο και αγωνία. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση [:http://juncker.epp.eu/node/158](http://juncker.epp.eu/node/158). Ημερομηνία προσπέλασης 01/02/2018)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί θα γίνει μια προσπάθεια αποτύπωσης του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ελλάδα όπως αυτό έχει διαμορφωθεί από τα τέλη της δεκαετίας του 1980, όποτε και η Ελλάδα ουσιαστικά μετατράπηκε από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής μεταναστών. Συγκεκριμένα το παρόν κεφάλαιο ξεκινάει με μια αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο που έχει εφαρμοστεί στην Ελλάδα από τα πρώτα χρόνια της εισόδου των μεταναστών στη χώρα μέχρι και σήμερα, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται κάποια βασικά δημογραφικά στοιχεία που αφορούν τους μετανάστες όπως τον αριθμό τους, την εθνική τους σύνθεση και το μέγεθος των μεταναστευτικών ροών όπως αυτές αποτυπώθηκαν την περίοδο από το 2006 έως το 2015. Τέλος θα αποπειραθούμε να αναδείξουμε συνοπτικά τις οικονομικές, κοινωνικές και δημογραφικές επιπτώσεις που είχε η είσοδος των μεταναστών για την Ελλάδα.

3.1 Η Ελλάδα χώρα υποδοχής μεταναστών.

Η ιστορία της νεότερης Ελλάδας χαρακτηρίζεται από την εμπειρία της στον τομέα της μετανάστευσης, αρχικά ως χώρα αποστολής και στη συνέχεια ως χώρα υποδοχής μεταναστών. Στο τέλος του 19^{ου} αιώνα και κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} ένας μεγάλος αριθμός Ελλήνων μετανάστευσε σε χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και την Αυστραλία, ενώ στις δεκαετίες που ακολούθησαν μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ένας μεγάλος αριθμός Ελλήνων μετανάστευσε σε χώρες της Ευρώπης και κυρίως στη Γερμανία. (Καβουνίδη, 2013:62)

Τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, η Ελλάδα βρέθηκε σε μια νέα θέση και ενώ παραδοσιακά ήταν η χώρα εκείνη που έστελνε μετανάστες σε άλλες χώρες μετατράπηκε σε χώρα που πλέον δέχεται έναν μεγάλο αριθμό μεταναστών. Σύμφωνα με τον Tonchev (2007) οι πρώτοι μετανάστες εισήλθαν στην Ελλάδα στις αρχές της δεκαετίας του 1970 και ήταν από το Πακιστάν. Το 1975 κατέφθασαν Βιετναμέζοι και

προς το τέλος της δεκαετίας του 1970 κατέφθασαν και οι πρώτες γυναίκες από τις Φιλιππίνες. (Tonchev, 2007:15). Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των εισροών ήταν νόμιμο, καθώς οι μετανάστες είχαν εισέλθει στη χώρα σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις της μεταναστευτικής πολιτικής. (Καβουνίδη, 2013:62) Επίσης η είσοδος ενός μεγάλου αριθμού μεταναστών της περιόδου αυτής ήταν αποτέλεσμα σύναψης διακρατικών συμφωνιών της Ελλάδας με άλλες χώρες, κλασσικό παράδειγμα αυτό της υπογραφής της διμερούς συμφωνίας για την Ελληνοαιγυπτιακή συνεργασία σε θέματα εργασίας που είχε κυρωθεί με τον Ν.1453/1984.

Ο μεγαλύτερος όμως όγκος μεταναστών παρατηρήθηκε στη χώρα στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990 και τότε είναι ουσιαστικά η περίοδος που ξεκινάει και η ελληνική πολιτική για την μετανάστευση. Το μεταναστευτικό τοπίο της Ελλάδας άλλαξε, καθώς προέκυψαν νέες πηγές μεταναστών από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Αρχικά κατά την πρώτη φάση, στις αρχές της δεκαετίας του 1980, υπήρξαν εισροές από χώρες όπως η Πολωνία, η Ρουμανία και η Βουλγαρία. Στη δεύτερη όμως φάση στα τέλη της δεκαετίας του 1980 τα μεταναστευτικά δεδομένα άλλαξαν τόσο ως προς τις διαστάσεις των μεταναστευτικών ροών που διογκώθηκαν υπέρμετρα, όσο και ως προς τις πηγές προέλευσης των μεταναστών. Με την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων της Κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών που είχαν ελληνική καταγωγή έφτασε στη χώρα από την πρώην Σοβιετική Ένωση και την Αλβανία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ειδικής απογραφής ομογενών μέχρι τον Φεβρουάριο του 2000 ο συνολικός αριθμός των ομογενών που βρισκόταν στην χώρα και προερχόταν από ομογενείς της πρώην Σοβιετικής Ένωσης είχε αγγίξει τις 15.000, ενώ ο αριθμός των ομογενών από την Αλβανία υπολογιζόταν σε 100.000 περίπου. Ο μεγαλύτερος όμως όγκος όσων εισήλθαν στην Ελλάδα αυτή την περίοδο δεν ήταν ομογενείς, αλλά εισήλθαν στην χώρα είτε παράνομα είτε με τουριστική βίζα που στη συνέχεια έληξε και περιήλθαν και αυτοί με τη σειρά τους στην παρανομία. (Καβουνίδη, 2013:61-63)

3.2 Μεταναστευτικές εισροές

Οι κυριότερες μεταναστευτικές εισροές που έχει δεχτεί η χώρα από την περίοδο που αναφέραμε έως σήμερα είναι οι κατωτέρω:

1. Υπήκοοι κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
2. Από αλλοδαπούς που ζήτησαν πολιτικό άσυλο στη χώρα.
3. Από αλλοδαπούς προερχόμενους από Αφρικανικές και γειτονικές χώρες όπως η Αλβανία, η Ρουμανία και η Βουλγαρία. (Βουλγαρία και Ρουμανία έγιναν επίσημα μέλη της ΕΕ το 2007)
4. Έλληνες ομογενείς που δεν διαθέτουν την ελληνική υπηκοότητα προερχόμενοι από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και από την ελληνική μειονότητα της Βορείου Ηπείρου. (Καρασαββόγλου, 2002:210-211)

3.3 Αιτίες μετασχηματισμού της Ελλάδας σε χώρα υποδοχής μεταναστών.

Ο μετασχηματισμός της Ελλάδας από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής μεταναστών οφείλεται κυρίως:

- Στη γεωγραφική της θέση και την εύκολη προσβασιμότητα σε αυτή εξαιτίας των εκτενών ακτογραμμών της που είναι δύσκολα ελέγξιμες και τα χερσαία σύνορα της που είναι εύκολα προσπελάσιμα.
- Στη βελτίωση του εκπαιδευτικού και βιοτικού επιπέδου των νέων, που αυτό με τη σειρά του οδήγησε στη απόρριψη θέσεων εργασίας που δεν ήταν καλά αμειβόμενες και υψηλού κύρους.
- Στη σταθερότητα και τις προοπτικές ανάπτυξης που παρουσίαζε κατά τις προηγούμενες δεκαετίες η ελληνική οικονομία στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής και νομισματικής Ένωσης. (Ζωγραφάκης, 2014:383)
- Της νέας κατάστασης που έχει επιβάλλει η παγκοσμιοποίηση σε συνδυασμό και με την ανάπτυξη των μέσων επικοινωνίας και μεταφοράς.

- Στο γεγονός της πολιτικής αστάθειας που επικρατούσε στα Βαλκάνια σε γειτονικές ως προς την Ελλάδα χώρες, αποτέλεσμα των συγκρούσεων, εθνοτικών και πολιτισμικών. (Τριανταφυλλίδου, 2012:46)
- Στον μεγάλο αριθμό μικρομεσαίων επιχειρήσεων, την άνθηση της παραοικονομίας και τον σχετικά μεγάλο αγροτικό τομέα που έδιναν τη δυνατότητα απορρόφησης των μεταναστών σε πολλές μορφές άτυπης απασχόλησης. (Γεωργαράκης, 2009:37-38)

3.4 Το νομοθετικό πλαίσιο

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 όταν η Ελλάδα κλήθηκε να αντιμετωπίσει την μαζική εισροή μεταναστών δεν είχε κάποιο νομοθετικό πλαίσιο. Μέχρι τότε μπορεί να υποστηριχθεί ότι απουσίαζε οποιουδήποτε είδους μεταναστευτική πολιτική. Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική ήταν προσανατολισμένη αποκλειστικά σε θέματα που αφορούσαν τον "απόδημο ελληνισμό" και την μετανάστευση του εργατικού δυναμικού από την Ελλάδα προς άλλες χώρες, ενώ η είσοδος ξένων εργατών αντιμετωπιζόταν ως μια προσωρινή λύση για την αντιμετώπιση εποχιακών αναγκών. (Πετράκου, 2001:40-42).

N.3275/1925

Ο πρώτος νόμος που αφορούσε την μετανάστευση ήταν ο Ν.3275 "Περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι" ο οποίος ψηφίστηκε το 1925 και ίσχυσε για τέσσερα μόνο χρόνια έως το 1929. (Καψάλης, 2005:10)

N.4310/1929

Τον νόμο 3275 αντικατέστησε τέσσερα χρόνια μετά ο νόμος 4310 "Περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου, διαβατηρίων, απελάσεων και εκτοπίσεων", ο οποίος ίσχυσε με μια αναθεώρηση που έγινε το 1948 για περισσότερο από 60 χρόνια, μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Ήταν ένας ιδιαίτερα αυστηρός νόμος ο οποίος απαγόρευε σε οποιονδήποτε δεν είχε εφοδιαστεί με ειδική άδεια εργασίας, την οποία αρχικά χορηγούσε ο Υπουργός Εσωτερικών και στη συνέχεια μετά το 1936 ο Υπουργός Εργασίας, να εισέλθει στη χώρα. Οι περιορισμοί που έθετε στις ελεύθερες μετακινήσεις των ατόμων είχαν

προκαλέσει πολλές συζητήσεις σχετικά με τη συνταγματικότητα τους. (Καψάλης, 2005:10)

N.1975/1991

Λόγω της ραγδαίας μεταβολής των συνθηκών και την ανάγκη αντιμετώπισης ενός μεγάλου ρεύματος μεταναστών προς την Ελλάδα θεσπίστηκε το 1991 ο νόμος 1975 «Είσοδος, έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης προσφύγων και άλλες διατάξεις». Πολλά σημεία του νόμου αυτού αποτελούσαν αντιγραφή διατάξεων του Ν.4310/29 και ουσιαστικά είχε σαν σκοπό τον περιορισμό της λαθρομετανάστευσης μέσω της εντατικοποίησης του ελέγχου των συνόρων και της αστυνόμευσης. Επιπλέον προέβλεπε μέχρι και ποινή φυλάκισης έως πέντε χρόνια σε οποιονδήποτε εισερχόταν παράνομα στην Ελλάδα. Οι υπηρεσίες του κράτους λειτουργούσαν περισσότερο κατασταλτικά και σε επίπεδο αστυνόμευσης, ενώ δεν υπήρχε καμία πρόβλεψη για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής για τους αλλοδαπούς που βρισκόταν και εργαζόταν στη χώρα. (Γεωργούλας, 2001:206-216)

Ο Νόμος αυτός προετοιμάστηκε πολύ βιαστικά και υπέστη δριμύτατη κριτική λόγω έλλειψης σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών, καθώς και του γεγονότος ότι λόγω υπερβολικής γραφειοκρατίας και υψηλού κόστους δεν δινόταν η ευκαιρία στους εργοδότες να προσλάβουν άτομα από το εξωτερικό. (Λιανός, 2012: 139). Ήταν ουσιαστικά αποτέλεσμα μιας πρόχειρης επεξεργασίας των νέων δεδομένων και μιας ιδιαίτερα βιαστικής αντίδρασης στο φαινόμενο της μαζικής μετανάστευσης από την Αλβανία. (Καψάλης, 2005:10)

Παρά το γεγονός ότι ο Νόμος αυτός ήταν ιδιαίτερα αυστηρός η αναποτελεσματικότητα του κατέστη πολύ γρήγορα σαφής, καθώς δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα και οι παράνομες μεταναστευτικές ροές συνέχισαν να αυξάνονται. (Κουρτόβικ, 2001:168).

Προεδρικά Διατάγματα 358/1997 και 359/1997

Την αύξηση της έντασης των μεταναστευτικών ρευμάτων στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές του 1990 αντιμετώπιζαν ταυτόχρονα με την Ελλάδα και άλλες γειτονικές χώρες, όπως η Ισπανία και η Ιταλία, που όμως αντιμετώπισαν το πρόβλημα με μια σειρά από προγράμματα νομιμοποιήσεων, με αποτέλεσμα αρκετές χιλιάδες ανθρώπων να καταφέρουν να τακτοποιηθούν. Η

Ελλάδα όμως παρουσίασε μια καθυστέρηση στην εφαρμογή αντίστοιχων προγραμμάτων. Η καθυστέρηση αυτή οφειλόταν κυρίως στο γεγονός ότι τόσο οι απλοί πολίτες όσο και η κυβέρνηση αυτής της χώρας έβλεπαν την μετανάστευση ως μια απειλή της «αυθεντικότητας» του έθνους που θα αναστατώσει και οικονομικά την χώρα. Πίστευαν ότι η μετανάστευση ήταν κάτι το παροδικό και ένα φαινόμενο που θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με μέτρα όπως αυστηρότερους συνοριακούς ελέγχους και απελάσεις. (Τριανταφυλλίδου, 2012:100-101)

Τελικά η πρώτη απόπειρα νομιμοποίησης παράτυπων μεταναστών πραγματοποιήθηκε στις αρχές του 1998 με τα Προεδρικά Διατάγματα 358/1997 και 359/1997. Τα γραφεία του ΟΑΕΔ ήταν αυτά που κλήθηκαν να εφαρμόσουν τις ανωτέρω διατάξεις. Στο πρώτο στάδιο της νομιμοποίησης των μεταναστών του 1998 κατατέθηκαν συνολικά 371.641 αιτήσεις για την απόκτηση της ‘‘ λευκής κάρτας’’, ενώ από αυτές τις αιτήσεις μόνο 212.860 αλλοδαποί κατάφεραν να πάρουν την λεγόμενη «πράσινη κάρτα» (προσωρινή κάρτα διαμονής). Για να αποκτήσουν την πράσινη κάρτα έπρεπε να αποδείξουν ότι μετά την απόκτηση της λευκής κάρτας είχαν συγκεντρώσει έναν αριθμό ενσήμων. Ενδεικτικό της δυσκολίας να βρουν εργασία σε συγκεκριμένο εργοδότη και να συγκεντρώσουν τον αριθμό των ενσήμων που απαιτούνταν ήταν και το μεγάλο ποσοστό διαρροής ανάμεσα στο πρώτο και το δεύτερο στάδιο της διαδικασίας. (Λιανός, 2012:139-140, Τριανταφυλλίδου, 2012:104-105)

Άλλος ένας παράγοντας που φαίνεται να επηρέασε αρνητικά την πρώτη απόπειρα νομιμοποίησης μεταναστών ήταν και το γεγονός ότι το πρόγραμμα παρουσίαζε πολλά οργανωτικά κενά και διοικητικές ελλείψεις. Η κρατική μηχανή φάνηκε ανέτοιμη να διαχειριστεί το μέγεθος του μεταναστευτικού πληθυσμού λόγω έλλειψης προσωπικού και κατάρτισης. (Λιανός, 2012:140)

Πέρα από τα προβλήματα που επισημάνθηκαν ανωτέρω ένα επίσης σημαντικό πρόβλημα της παραπάνω πολιτικής ήταν και το γεγονός ότι η νομιμοποίηση μεταναστών επιχειρήθηκε με μόνο γνώμονα τη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας, αποκλείοντας όλους όσους για κάποιο λόγο δεν μπορούσαν προσωρινά ή μόνιμα να εργασθούν, ενώ δεν υπήρξε κάποια ιδιαίτερη μέριμνα για τα υπόλοιπα μέλη της οικογενείας τους. Επίσης στα κριτήρια της νομιμοποίησης δεν λήφθηκαν υπόψη παράμετροι όπως η εποχικότητα κάποιων εργασιών, καθώς και η ανάγκη για συχνή

αλλαγή εργοδότη λόγω της φύσης συγκεκριμένων εργασιών. (Ιωσηφίδης, 2001 243:244)

N.2910/2001

Τα κενά και τις ελλείψεις του προηγούμενου Νόμου κλήθηκε να καλύψει ο Νόμος 2910/2010 με τίτλο «Είσοδος και Παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις.» Οι λύσεις που προσέφεραν τα προηγούμενα Προεδρικά Διατάγματα ήταν περιορισμένες και ανεπαρκείς να αντιμετωπίσουν τις αυξημένες μεταναστευτικές ροές και οι υπεύθυνοι για την άσκηση της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής έκριναν ότι ήταν «επιτακτική η διαμόρφωση μιας μακροπρόθεσμης μεταναστευτικής πολιτικής». (Καψάλης, 2005:11)

Και σε αυτόν τον νόμο δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης με μέτρα που αφορούσαν την ενίσχυση των συνόρων και την επιβολή αυστηρών ποινών για όσους στέγαζαν, μετέφεραν ή απασχολούσαν παράνομα μετανάστες. Όσον αφορά την δυνατότητα εισόδου νέων μεταναστών οι δίοδοι εξακολουθούν να είναι στενοί, ενώ παρατηρήθηκαν κάποιες βελτιώσεις όσον αφορά τις προϋποθέσεις για την είσοδο με οικογενειακή συνένωση. (Λιανός, 2012:141)

Ο Νόμος αυτός αποτέλεσε ουσιαστικά την δεύτερη απόπειρα του ελληνικού κράτους να καταγράψει τους μετανάστες που βρισκόταν παράνομα στην χώρα μέσα από την διαδικασία της νομιμοποίησης τους. Με την εφαρμογή του δεύτερου αυτού προγράμματος νομιμοποίησης 361.000 περίπου μετανάστες σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια κατόρθωσαν να νομιμοποιηθούν, ενώ παράλληλα υπήρξε και μια πρώτη απόπειρα ρύθμισης ζητημάτων που αφορούσαν την είσοδο αλλοδαπών με σκοπό την εργασία, τις σπουδές, καθώς και την πολιτογράφηση. Ένα βασικό πρόβλημα που παρουσίαζε αυτός ο νόμος ήταν η μικρή διάρκεια ισχύς των αδειών διαμονής, με αποτέλεσμα οι άδειες διαμονής και οι εργασίας να εκδίδονται ληγμένες με ότι ταλαιπωρία αυτό συνεπάγεται για τους μετανάστες. Έτσι τον Ιανουάριο του 2004 με τον Ν.3202/2004 αυξήθηκε η διάρκεια ισχύος των αδειών διαμονής από ένα σε δυο έτη με αποτέλεσμα την σημαντική διευκόλυνση μεταναστών και υπηρεσιών.

N.3386/2005

Ο Νόμος 3386/2005 με τίτλο «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια» αποτελεί μια ακόμη προσπάθεια για ουσιαστική παρέμβαση στην άσκηση μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα. Βασική του επιδίωξη η κάλυψη των αδυναμιών, καθώς και των κενών που είχαν προκύψει από την εφαρμογή του Ν.2910/2001. Συγκεκριμένα επιδιώκεται η οριστική καταγραφή των παράνομων μεταναστών μέσω ενός τρίτου προγράμματος νομιμοποίησης παρανόμων. Οι πολύ αυστηρές του προϋποθέσεις και κάποιες δυσλειτουργίες κατά την εφαρμογή του είχαν σαν αποτέλεσμα μικρότερη συμμετοχή από την αναμενόμενη (κάτι λιγότερο από 200.000 αιτήσεις νομιμοποίησης κατατέθηκαν).

Παράλληλα ενσωματώθηκαν και δυο κοινοτικές οδηγίες αναφορικά με το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος και την οικογενειακή επανένωση σε μια προσπάθεια ενιαίας αντιμετώπισης αυτών των θεμάτων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.(Μπάγκαβος, 2008:80-82)

Αυτό που είναι πραγματικά εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι ενώ μέχρι το 2005 υλοποιήθηκαν συνολικά τρία προγράμματα νομιμοποίησης μεταναστών οι ανάγκες δεν μειώθηκαν, γεγονός που δεν συνδέεται μόνο με την είσοδο νέων μεταναστών, αλλά και με το γεγονός ότι υπήρχαν πολλές εναλλαγές μεταξύ ‘νομιμότητας’ και ‘παρατυπίας’ εξαιτίας των αυστηρών προϋποθέσεων ανανέωσης των αδειών διαμονής (π.χ. απαιτούνταν μεγάλος αριθμός ενσήμων για την ανανέωση των αδειών διαμονής).

Στη συνέχεια ακολούθησαν μια σειρά από μεταγενέστερους νόμους, οι οποίοι και τροποποιούσαν άρθρα του Ν.3386/2005:

- N.3448/06
- N.3536/07
- N.3713/07
- N.3731/08
- N.3773/09

Ο τελευταίος νόμος που προέβλεπε ένα περιορισμένο πρόγραμμα νομιμοποίησης μεταναστών και είναι αυτός που κλείνει τον κύκλο των διαδοχικών νομιμοποιήσεων είναι ο Ν.3536/2007 και συγκεκριμένα το άρθρο 18. Τον Σεπτέμβριο του 2008 με την έγκριση του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Μετανάστευση και το Άσυλο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πήρε την απόφαση ‘να λαμβάνονται αποφάσεις νομιμοποίησης μόνο κατά περίπτωση και όχι γενικές, στο πλαίσιο των εθνικών νομοθεσιών, για ανθρωπιστικούς ή οικονομικούς λόγους’.

Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης 4251/2014

Η συνεχής αυτή προσθήκη και αντικατάσταση άρθρων ώθησε τον Μάρτιο του 2014 τον τότε Υπουργό Εσωτερικών να προχωρήσει στην εισαγωγή για πρώτη φορά στην ελληνική έννομη τάξη του Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης (Ν.4251/2014) σε μια προσπάθεια ολοκληρωμένης καταγραφής και κωδικοποίησης της υπάρχουσας νομοθεσίας που είχε δημιουργηθεί σταδιακά από τις αρχές τις δεκαετίας του 1990. Ο νέος Κώδικας μεταξύ των άλλων προσπάθησε να απλοποιήσει τις διοικητικές διαδικασίες όσων αφορά τη χορήγηση και την ανανέωση των αδειών διαμονής με την απεμπλοκή των Δήμων από την όλη διαδικασία, με την συμπίεση του αριθμού των τύπων των αδειών, καθώς με την αύξηση της ισχύς της εκάστοτε ανανέωσης άδειας διαμονής από διετή σε τριετή. (Λάκκα, 2016:17)

Στον Κώδικα αυτό του 2014 ενσωματώθηκε ορθά η κοινοτική οδηγία σχετικά με το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος, έγιναν σημαντικές προσθήκες όσων αφορά την διαδικασία της μετάκλησης, ενώ ένας νεωτερισμός του είναι ότι πλέον υπάρχει πρόβλεψη για την ρύθμιση του καθεστώτος παραμονής της δεύτερης γενιάς μεταναστών μετά την ενηλικίωση τους. (Γκέμη, 2015:12)

Ν.4332/2015

Ο πιο πρόσφατος νόμος που αφορά την ελληνική μεταναστατευτική πολιτική είναι ο 4332, ο οποίος θεσπίστηκε το 2015 και αποσκοπεί κατά κύριο λόγο στη ρύθμιση ζητημάτων κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας. Παράλληλα προβαίνει στην τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Μετανάστευσης αναφορικά με τη χορήγηση άδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους, ενώ ταυτόχρονα τροποποιεί τη διάταξη για τη χορήγηση αδειών διαμονής στη δεύτερη γενιά απαλείφοντας την προϋπόθεση της νόμιμης διαμονής για ενήλικες πολίτες τρίτων χωρών που έχουν γεννηθεί στην

Ελλάδα ή έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς έξι τάξεις του ελληνικού σχολείου στην Ελλάδα πριν τη συμπλήρωση του 23^{ου} έτους της ηλικίας τους. (Νόμος 4332/2015 ΦΕΚ 76 τεύχος Α)

3.5 Το μέγεθος του μεταναστευτικού πληθυσμού στην Ελλάδα σήμερα.

Στη συνέχεια του παρόντος κεφαλαίου θα παρουσιαστούν κάποια δημογραφικά στοιχεία που αφορούν το μέγεθος και την εθνική σύνθεση του μεταναστευτικού πληθυσμού.

Αρχικά θα ξεκινήσουμε αναφερόμενοι στο μέγεθος του πληθυσμού των μεταναστών στην Ελλάδα. Προσδιορισμός του ακριβούς μεγέθους του μεταναστευτικού πληθυσμού στην χώρα είναι δύσκολο να υπάρξει, καθώς ακριβή στοιχεία για τον συνολικό αριθμό των μεταναστών δεν τηρούνται από κανέναν φορέα και είναι δύσκολο να υπάρξουν, καθώς ένας πολύ μεγάλος αριθμός μεταναστών ζουν σε καθεστώς "παρνομίας" και ουδέποτε έχουν καταγραφεί από κανέναν επίσημο φορέα. Μόνο κατά προσέγγιση μπορεί κανείς να υπολογίσει τον αριθμό των μεταναστών που ζουν επίσημα στην χώρα.

Τα στοιχεία που υπάρχουν είναι ισχνά και συγκεχυμένα, ενώ εκτιμήσεις από διάφορους επίσημους φορείς που έχουν κατά καιρούς πραγματοποιηθεί εμφανίζουν μεγάλη απόκλιση και δημιουργούν σύγχυση σχετικά με τον συνολικό αριθμό μεταναστών που ζούνε αυτή την στιγμή στη χώρα. (Ρακκάς, 2012)

Η Ελλάδα όπως και προαναφέρθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1980 μετατράπηκε από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής μεταναστών και αυτό επιβεβαιώνεται και μέσα από την ανάλυση των στατιστικών δεδομένων. Συγκεκριμένα στην απογραφή του 1981 οι αλλοδαποί που βρισκόταν στην Ελλάδα ανέρχονταν σε 180.000 αποτελώντας το 2% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Μια δεκαετία αργότερα, στην απογραφή του 1991 ο πληθυσμός των μεταναστών στη χώρα δεν παρουσίασε σημαντική μεταβολή σε αντίθεση με την απογραφή του 2001 όπου ο αριθμός τους φαίνεται να υπέρ-τετραπλασιάζεται (καταγράφονται 762.000

άτομα που δεν έχουν την ελληνική ιθαγένεια) και οι μετανάστες αντιπροσώπευαν το 7% του πληθυσμού της Ελλάδας. (Κοτζαμάνης, 2016:1)

Οι αυξητικές τάσεις του πληθυσμού που είχαν παρατηρηθεί κατά την απογραφή του 2001, διαπιστώθηκαν και κατά την τελευταία επίσημη απογραφή που πραγματοποιήθηκε το 2011. Η απογραφή του 2011 διεξήχθη στο τέλος μιας δεκαετίας που χαρακτηρίστηκε από μείωση των εισόδων από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αύξηση των εισόδων από χώρες της Ασίας και της Αφρικής δευτερευόντως. (Κοτζαμάνης, 2012:1). Συγκεκριμένα ο συνολικός πληθυσμός της Ελλάδας την 1^η Ιανουαρίου του 2011, σύμφωνα με την αναθεώρηση των αποτελεσμάτων της τελευταίας απογραφής στις 20/03/2014, όπως παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα, ήταν 10.816.286. Από αυτούς οι 9.904.286 ήταν Έλληνες υπήκοοι ενώ ο αριθμός των μεταναστών εμφανίζεται αυξημένος κατά 150.000 περίπου σε σχέση με το 2001 και αγγίζει τις 912.000.

Συγκρίνοντας τη σύνθεση του πληθυσμού ξένων υπηκόων κατά τις απογραφές πληθυσμού τα έτη 1981,1991,2001 και 2011 διαπιστώνουμε την μετατόπιση των πηγών μετανάστευσης προς την Ελλάδα από σχετικά “εύπορες” αν θα μπορούσαμε να τις χαρακτηρίσουμε έτσι σε χώρες “λιγότερο ανεπτυγμένες”. (Λιανός, 2012:118-119)

Συγκεκριμένα διαπιστώνουμε ότι το 1981 το 66% των ξένων υπηκόων που διαμένουν στη χώρα προέρχονται από “ανεπτυγμένες” χώρες, ενώ το 1991 η αναλογία τους μειώθηκε στο 46% του πληθυσμού των ξένων, το 2001 στο 13% και τέλος το 2011 συρρικνώθηκε ακόμα περισσότερο και έφτασε το 7,8% του συνολικού πληθυσμού των ξένων στη χώρα.

Επίσης από τη σύγκριση των δεδομένων του πίνακα 3.1 προκύπτει ότι κατά το εξεταζόμενο διάστημα 1981 έως 2011 οι χώρες των Βαλκανίων εξελίχθηκαν σε κυρίαρχη πηγή των μεταναστευτικών εισροών προς την Ελλάδα, καθώς το 1981 μόνο το 3% των ξένων υπηκόων προερχόταν από τις χώρες αυτές, ενώ το 2001 η αναλογία τους έφτασε να αγγίζει το 66% και το 2011 το 67%.

Πίνακας 3.1 Συνολικός πληθυσμός και πληθυσμός ατόμων με ελληνική και ξένη υπηκοότητα (επιλεγμένες χώρες) στις απογραφές του 1981, 1991, 2001, 2011 (πληθυσμός σε χιλιάδες)

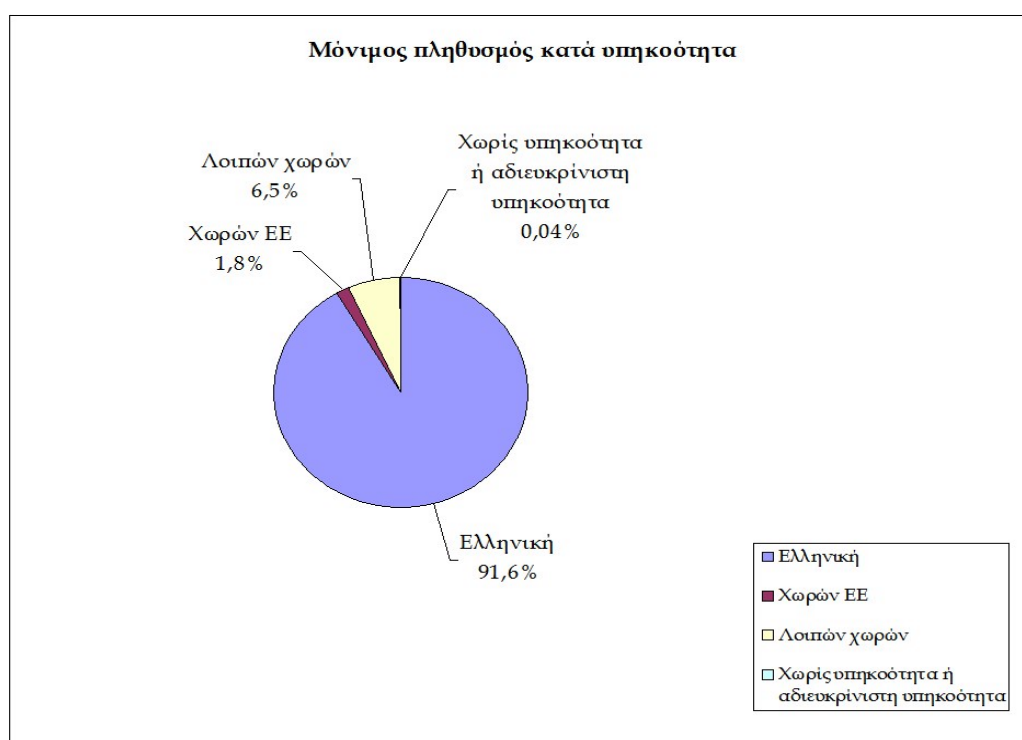
	1981	1981	1991	1991	2001	2001	2011	2011
Υπηκοότητα	Σύνολο	(%)	Σύνολο	(%)	Σύνολο	(%)	Σύνολο	(%)
Σύνολο	9.739,6	100	10.259,9	100	10.934,1	100	10.816,3	100
Ελληνική	9.559,0	98,2	10.092,6	98,4	10171,9	93,0	9904,3	91,6
Μη ελληνική	180,6	1,9	167,3	1,6	762,2	7,0	912,0	8,4
Ξένη	176,1	1,8	166,0	1,6	761,8	7,0	905,3	8,4
Αδιευκρίνιστη/ χωρίς υπηκοότητα	4,5	0,1	1,2	0,0	0,4	0,0	6,7	0,1
Πλέον ανεπτυγμένες χώρες	115,4	65,5	76,3	45,9	99,6	13,1	90,7	7,8
Σύνολο χωρών μελών της ΕΕ	59,5	51,5	35,3	46,3	46,9	47,0	44,7	63,1
Κύπρος	19,3	16,8	14,7	19,2	17,4	17,5	14,4	20,4
Αυστραλία	7,0	6,1	6,3	8,3	8,8	8,8	1,9	2,7
Αμερικανική (ΗΠΑ)	23,7	20,5	13,9	18,3	18,1	18,2	5,8	8,2
Καναδική	4,1	3,6	4,7	6,2	6,0	6,07	1,5	2,1
Λοιπές ανεπτυγμένες χώρες(εκτός των πρώην σοσιαλιστικών χωρών που αποτελούν μέλη της ΕΕ27)	1,8	1,5	1,4	1,8	2,4	2,4	2,6	3,6
Βαλκάνια	5,8	3,3	26,2	15,2	500,2	65,7	69,0	67,3
Αλβανική	3,6	61,2	20,6	78,4	438,0	87,6	480,9	79,0
Βουλγαρική	0,8	13,9	2,4	9,2	35,1	7,0	75,9	12,5
Ρουμανική	0,6	10,4	1,9	7,3	22,0	4,4	46,5	7,6
Γιουγκοσλαβική (Σερβία κ Μαυροβούνιο το 2001)	0,8	14,5	1,3	5,1	3,8	0,8	3,7	0,6
ΠΓΔΜ	-	-	-	-	0,7	0,2	1,5	0,3
Κροατία	-	-	-	-	0,2	0,0	0,2	0,0

Βοσνία- Ερζεγοβίνη	-	-	-	-	0,3	0,1	0,3	0,1
Πρώην ανατολικές χώρες εκτός Βαλκανίων	3,6	2,1	25,0	15,1	51,6	6,8	58,6	6,5
Πολωνική	0,5	14,4	9,6	38,5	12,8	24,8	14,1	24,1
Ουγγρική	0,2	6,5	0,3	1,2	0,5	1,0	0,7	1,3
Τσεχοσλοβακικά (Τσεχία κ Σλοβακία στο 2001)	0,2	6,8	0,7	3,0	1,0	2,0	1,6	2,7
Ρωσική (ΕΣΣΔ και Ρωσική Ομοσπονδία το 2001)	1,5	41,7	12,9	51,6	17,5	34,0	13,8	23,6
Άλλες Ευρωπαϊκές πρώην σοσιαλιστικές χώρες	1,1	30,6	1,5	5,8	19,7	38,2	24,4	43,4
Λοιπές χώρες	51,2	29,1	39,8	23,9	110,3	14,5	166,8	18,4
Ασία	42,0	81,9	28.812	72,5	91,1	82,6	138,3	82,9
Αφρική	6,7	13,0	8.726	22,0	15,7	14,2	25,9	15,5
Αμερική	2,2	4,3	2.022	5,1	3,2	2,9	2,6	1,5
Ωκεανία	0,4	0,8	193	0,5	0,3	0,3	0,1	0,1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφές 1981-2011, επεξεργασία Κοτζαμάνης Βύρων, Καρκούλη Αλεξάνδρα

Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται και σχηματικά η σύνθεση του πληθυσμού της Ελλάδας κατά υπηκοότητα. Όπως και προαναφέρθηκε τα άτομα που έχουν ελληνική υπηκοότητα ανέρχονται σε 9.904.286 και αποτελούν το 91,6% του συνολικού πληθυσμού της χώρας, οι υπήκοοι χωρών μελών της Ε.Ε είναι 199.121 και αποτελούν το 1,8%, σε 708.054 ανέρχονται άτομα λοιπών χωρών και σε 4.825 άτομα χωρίς υπηκοότητα ή που η υπηκοότητα τους είναι αδιευκρίνιστη αποτελώντας το 6,5% και 0,04% αντίστοιχα του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Διάγραμμα 3.1 Σύνθεση του μόνιμου πληθυσμού της χώρας κατά υπηκοότητα σύμφωνα με τα αποτελέσματα της απογραφής του 2011.

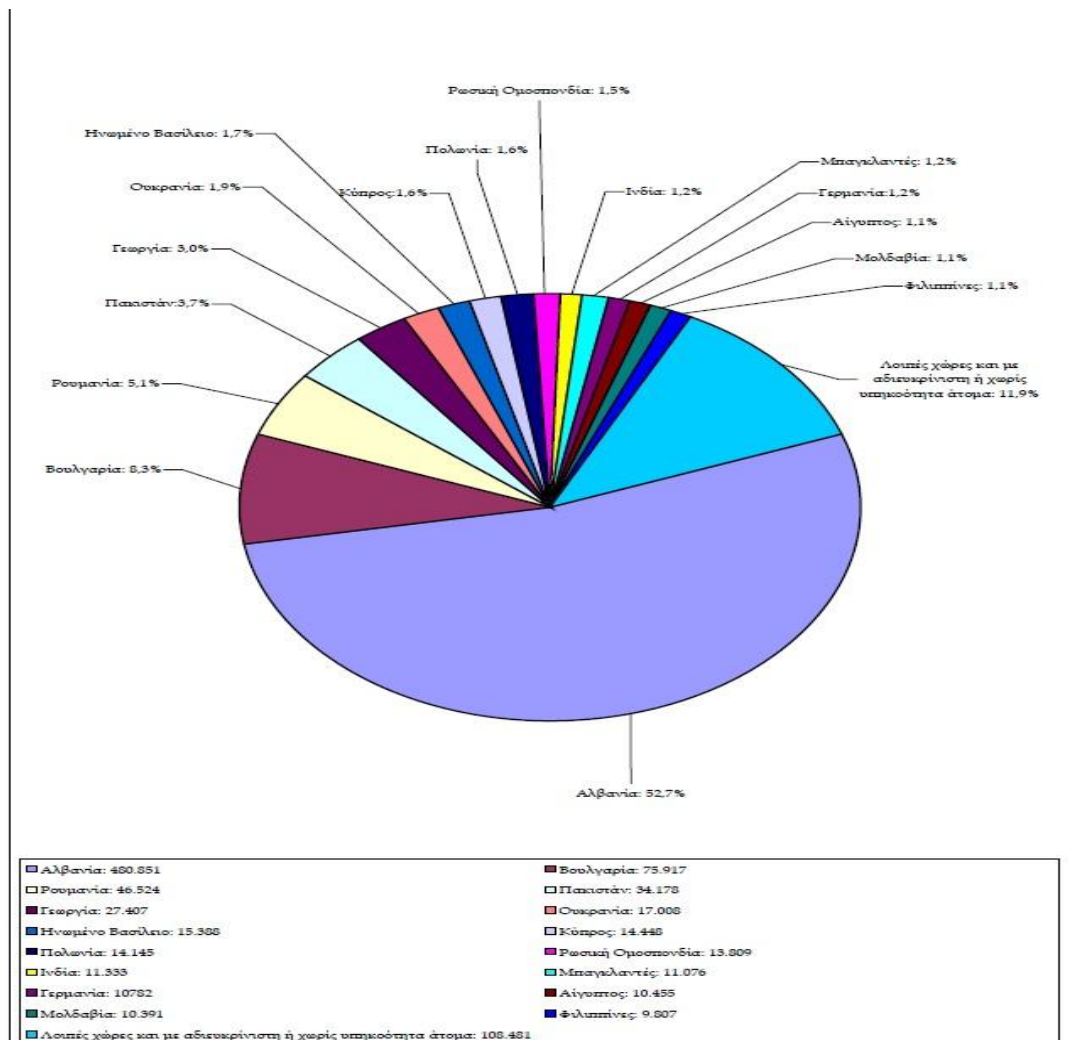
Πηγή: Ελληνική Στατική Αρχή, Απογραφή πληθυσμού - κατοικιών 2011

3.6 Εθνική σύνθεση του μεταναστευτικού πληθυσμού

Οι μετανάστες στην Ελλάδα προέρχονται κυρίως από γειτονικές χώρες. Η μεγαλύτερη ομάδα μεταναστών είναι η Αλβανική με 480.851 (αποτελώντας πάνω από τον μισό μεταναστευτικό πληθυσμό της χώρας), ενώ δεύτερη πολυπληθέστερη με

μεγάλη διαφορά σε σχέση με την πρώτη είναι η Βουλγαρική με 75.917. Ακολουθούν κατά σειρά μεγέθους οι Ρουμάνοι με 46.524, οι Πακιστανοί με 34.178, οι Γεωργιανοί με 27.407 και τέλος οι Ουκρανοί με 17.008.(Γκέμη,2015:13) Η μεγαλύτερη πλειοψηφία των μεταναστών προέρχεται από την Ευρώπη (περίπου 80%) και ειδικότερα ποσοστό 75% προέρχεται από τις χώρες των Βαλκανίων και τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Οι υπόλοιποι μετανάστες είναι κατά 14% Ασιάτες και μόλις 1% Αφρικανοί.

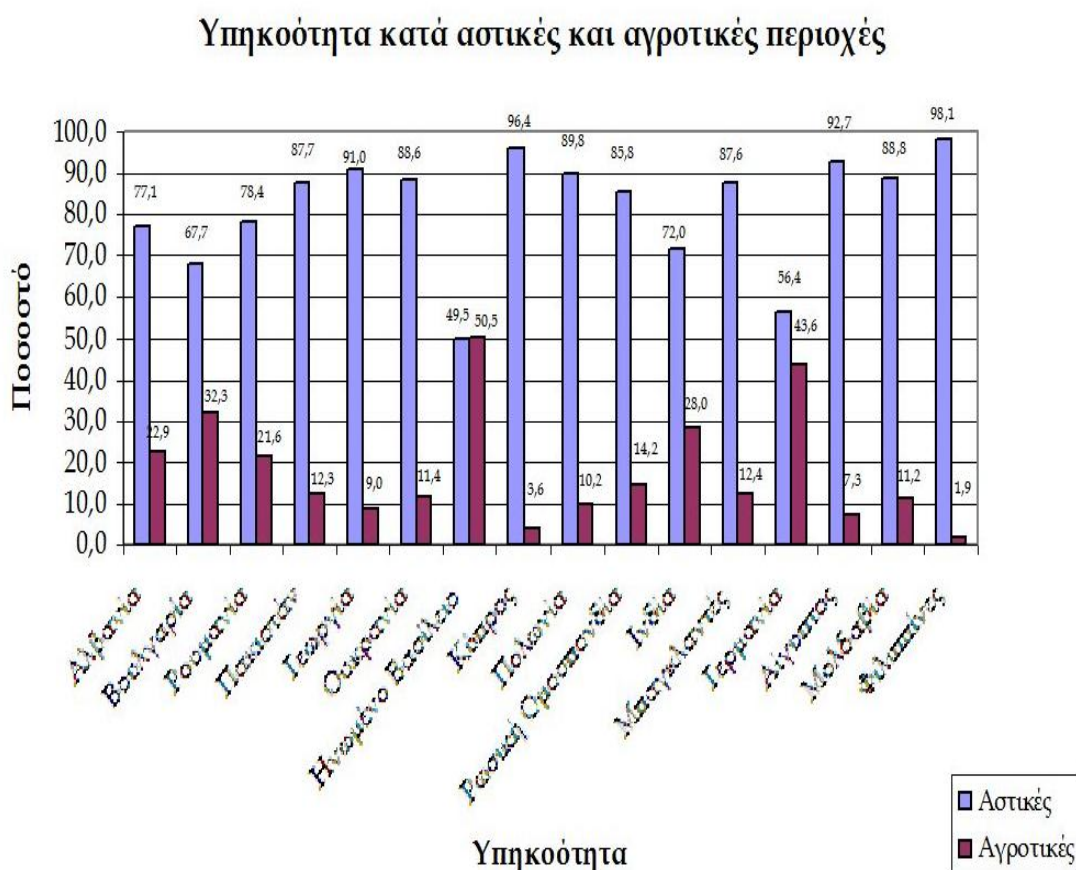
Διάγραμμα 3.2 Μόνιμος πληθυσμός αλλοδαπών (Ποσοστιαία συμμετοχή των 16 πολυπληθέστερων υπηκοοτήτων)

Πηγή: Ελληνική Στατική Αρχή, Απογραφή πληθυσμού - κατοικιών 2011

Στο παρακάτω διάγραμμα ακολουθεί η κατανομή των αλλοδαπών κατά υπηκοότητα και αστικότητα της περιοχής που κατοικούν. Αυτό που παρατηρείται είναι ότι η αστυφιλία χαρακτηρίζει την επιλογή εγκατάστασης της πλειοψηφίας των μεταναστών στη χώρα. Η συντριπτική πλειοψηφία των αλλοδαπών των 16 κυριότερων υπηκοοτήτων διαμένουν σε αστικές περιοχές. Μοναδική εξαίρεση αποτελούν όσοι προέρχονται από το Ηνωμένο Βασίλειο που είναι εξίσου μοιρασμένοι σε αστικές και αγροτικές περιοχές.

Διάγραμμα 3.3 Υπηκοότητα κατά αστικές και αγροτικές περιοχές

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, Απογραφή πληθυσμού-κατοικιών 2011

3.7 Οι μεταναστευτικές ροές κατά τη δεκαετία 2006-2015

Τη δεκαετία 2006-2015 εισήλθαν παράτυπα, μη ακολουθώντας τις διαδικασίες που ορίζει η ελληνική νομοθεσία, στη χώρα μας πάνω από 1,8 εκατομμύρια άτομα, ενώ απελάθηκαν περίπου 175.000, οι περισσότεροι εκ των οποίων προέρχονταν από τη γειτονική Αλβανία. Αν χωρίσουμε τη δεκαετία 2006-2015 σε δυο περιόδους, από το 2006 έως το 2011 και από το 2012 έως το 2015 θα διαπιστώσουμε ότι κατά την πρώτη περίοδο 2006-2011 οι προερχόμενοι από άλλη ευρωπαϊκή χώρα αποτελούν το 50% του συνόλου των παρατύπως εισερχομένων μεταναστών, ενώ κατά την δεύτερη περίοδο 2012-2015 οι υπήκοοι χωρών όπως η Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν αποτελούν το 80% του συνόλου των παρατύπως εισερχομένων. Πρόκειται για χώρες όπου μαίνονται συγκρούσεις και οι πολίτες τους έχουν δικαιολογημένο φόβο και επιθυμούν να φύγουν από τις χώρες τους. Αυτή η αλλαγή στα ποσοστά καταδεικνύει μια γενικότερη αλλαγή στο προφίλ των μεταναστευτικών ροών ως αποτέλεσμα της γενικότερης αναστάτωσης που επικρατεί στα κράτη της Ασίας και της Αφρικής. (Κοτζαμάνης, 2016:2)

Πίνακας 3.2 Παράτυπα εισερχόμενοι στην Ελλάδα την περίοδο 2006-2015

Υπηκοότητες	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2006-11	%	2012-15	%	2006-15	%
Σύριοι	299	234	451	440	851	1522	7927	8517	32520	499495	3797	0.53	548459	49.48	552256	30.34
Αφγανοί	5260	11611	25577	17828	28299	28528	16584	6412	12901	213267	117103	16.45	249164	22.48	366267	20.12
Ιρακινοί	8157	12549	15940	7662	4968	2863	2212	700	1023	91769	52139	7.32	95704	8.63	147843	8.12
Πακιστανοί	3350	2834	5512	4854	8830	19975	11136	3982	3621	27261	45355	6.37	46000	4.15	91355	5.02
Ιρανοί	1059	515	700	507	1133	959	692	317	245	23155	4873	0.68	24409	2.20	29282	1.61
Αλγερινοί, Μαροκινοί, Τυνήσιοι	716	352	432	638	9969	9898	7428	980	502	9533	22005	3.09	18443	1.66	40448	2.22
Ασία	8178	9691	13453	18456	15259	12605	12378	3253	3436	17155	77642	10.91	36222	3.27	113864	6.25
Αφρική	4149	5505	9813	10335	10804	9339	6564	2850	5445	11519	49945	7.01	26378	2.38	76323	4.19
Ευρώπη	63011	68345	74045	65026	51151	12436	11256	15832	17256	17606	334014	46.91	61950	5.59	395964	21.75
Λοιποί	1060	728	414	399	1260	1243	701	159	214	711	5104	0.72	1785	0.16	6889	0.38
Σύνολο	95239	112364	146337	126145	132524	99368	76878	43002	77163	911471	711977	100	1108514	100	1820491	100

Πηγή: Κοτζαμάνης Βύρων, Καρκούλη Αλεξάνδρα, Δημογραφικά νέα, τεύχος 26, έτος 2016

3.8 Επιπτώσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα.

Το μεταναστευτικό φαινόμενο συνεπάγεται μια σειρά από επιπτώσεις, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και δημογραφικές για τη χώρα υποδοχής. Είναι φανερό ότι η εκτίμηση των επιπτώσεων της μετανάστευσης δεν είναι ούτε απλή ούτε εύκολη υπόθεση και δυσχεραίνεται ακόμα περισσότερο από το γεγονός ότι ένα μεγάλο τμήμα του μεταναστευτικού πληθυσμού βρίσκεται και εργάζεται παράνομα στη χώρα. Εντούτοις όμως θα επιχειρηθεί να γίνει μια συνοπτική αποτύπωση τους.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών έχουν πραγματοποιηθεί διάφορες έρευνες με σκοπό την ανάλυση της επίδρασης των μεταναστών στα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας. Αυτό στο οποίο καταλήγουν είναι ότι η συμβολή των μεταναστών στην οικονομία της χώρας είναι γενικά θετική. Όσο μεγαλύτερη είναι η ενσωμάτωση, τόσο μικρότερη είναι η εκροή κεφαλαίων προς το εξωτερικό από τους μετανάστες και αυξάνεται η εθνική αποταμίευση, γεγονός που οδηγεί σε μεγαλύτερη αύξηση του ΑΕΠ. Ταυτόχρονα η ενσωμάτωση οδηγεί στη μείωση της ανεπίσημης εργασίας και της παραοικονομίας, γεγονός που οδηγεί σε αύξηση των φορολογικών εσόδων. (Ζωγραφάκης, 2009:176-178)

Ένας σημαντικός αριθμός μελετών, 15 περίπου στον αριθμό, καταδεικνύουν τη θετική συμβολή των μεταναστών στη γεωργική ανάπτυξη της υπαίθρου, καθώς οι μετανάστες αποτελούν ένα εξαιρετικά φθινό και ευέλικτο εργατικό δυναμικό. Ταυτόχρονα καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η παρουσία των μεταναστών στη χώρα δεν σημαίνει κατάληψη των θέσεων εργασίας που ανήκαν σε Έλληνες. Οι μετανάστες συνήθως καταλαμβάνουν θέσεις εργασίας τις οποίες οι έλληνες εργαζόμενοι απορρίπτουν ή δεν επιδεικνύουν κανένα ενδιαφέρον. Κατά συνέπεια ο ισχυρισμός ότι η παρουσία των μεταναστών στη χώρα προκάλεσε ανεργία στους Έλληνες δεν είναι μόνο λανθασμένο, αλλά στερείται και οποιασδήποτε τεκμηρίωσης, καθώς οι εργοδότες προσλαμβάνουν μετανάστες επειδή δεν καταφέρνουν να βρουν Έλληνες για την κάλυψη αυτών των θέσεων. (Μητράκος, 2013:93-94)

Η εισροή των μεταναστών κατά την περίοδο 1990-2005, σύμφωνα και με άρθρο στο οικονομικό δελτίο της Alpha Bank, είναι ένας από τους παράγοντες που συνέβαλλαν στη συγκράτηση ενός μεγάλου αριθμού παραγωγικών δραστηριοτήτων στην ελληνική επικράτεια. Δραστηριότητες που σε διαφορετική περίπτωση θα είχαν

εγκατασταθεί σε άλλες χώρες προς ανεύρεση φτηνού εργατικού δυναμικού. Ταυτόχρονα πολλές μικρομεσαίες επιχειρήσεις κατόρθωσαν να επιβιώσουν στον έντονο ανταγωνισμό εξαιτίας της φθηνής εργασίας που παρέχουν οι μετανάστες, έχοντας τη δυνατότητα να προσφέρουν τα προϊόντα τους σε χαμηλές τιμές. (Καψάλης, 2007:103-106) Γεγονός που και αυτό με τη σειρά του έχει θετική επίδραση στον θετική επίδραση στον πληθωρισμό.

Θετική χαρακτηρίζεται επίσης και η επίδραση της μετανάστευσης αναφορικά με τα ασφαλιστικά ταμεία και τις συντάξεις, καθώς η υπαγωγή των μεταναστών στην κοινωνική ασφάλιση συνέβαλλε στη διάσωση των ταμείων. (Μητράκος, 2013:96)

Όσον αφορά τώρα τις δημογραφικές εξελίξεις στη χώρα, η μεταστροφή και αύξηση των μεταναστευτικών ρευμάτων τις τελευταίες δεκαετίες είχε σοβαρές συνέπειες. Συγκεκριμένα η μαζική είσοδος ατόμων νεαρής κατά κύριο λόγο ηλικίας συνέτεινε στην επιβράδυνση της γήρανσης του πληθυσμού στην Ελλάδα, στην αύξηση της γεννητικότητας, στην τόνωση της δημογραφικής δυναμικότητας και στην σημαντική αύξηση του μεγέθους του πληθυσμού της χώρας από το 1991 στο 2011. (Κοτζαμάνης,2016:1). Επίσης οι μετανάστες συνέβαλλαν θετικά στη δημογραφία των αγροτικών περιοχών, καθώς με την παρουσία των ιδίων και των οικογενειών τους τόνωσαν τη ζωή στην ύπαιθρο. (Μητράκος, 2013:96)

3.9 Συμπεράσματα μεταναστευτικής πολιτικής της Ελλάδας

Η δεινή δημοσιονομική, οικονομική, χρηματοπιστωτική και κοινωνική κρίση στην οποία έχει εισέλθει η χώρα τα τελευταία χρόνια δεν αποθαρρύνει τα κύματα των μεταναστών και των προσφύγων που εξακολουθούν με ραγδαία αυξανόμενο αριθμό να εισέρχονται στη χώρα. Κανένας δεν είχε καταφέρει να προβλέψει το μέγεθος των προσφυγικών ροών όπως αυτό έλαβε χώρα από τις αρχές του 2015 και εξακολουθεί να είναι σε εξέλιξη ακόμα και την ώρα συγγραφής της παρούσας εργασίας. Αυτή η εισροή προσφύγων, η μεγαλύτερη που έχει βιώσει η Ευρώπη μετά τον πόλεμο της Γιουγκοσλαβίας έχει οδηγήσει σε μια σειρά από συζητήσεις αναφορικά με την ανάγκη αλλαγής της μεταναστευτικής πολιτικής, πλην όμως δεν έχουν καταγραφεί σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση.

Η Ελλάδα με μια σειρά από νόμους που εφάρμοσε και συγκεκριμένα με τους νόμους 2910/2001 και 3386/2005 προσπάθησε να ενθαρρύνει τη νόμιμη μετανάστευση, ενώ ταυτόχρονα επιχείρησε να καταπολεμήσει την παράνομη. Η απουσία όμως ελεγκτικών μηχανισμών είχαν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της παράνομης εργασίας και την άνθηση της παραοικονομίας.

Τα τελευταία χρόνια και ιδίως με την θέσπιση του Κώδικα Μετανάστευσης, καθώς και με τον πιο πρόσφατο νόμο Ν.4332/2015 έχουν καταγραφεί θετικά βήματα στην κατεύθυνση ρύθμισης πολυετών εκκρεμοτήτων που βασάνιζαν τον μεταναστευτικό πληθυσμό της χώρας. Ειδικότερα με τις διατάξεις για τους εξαιρετικούς λόγους ένα μεγάλο τμήμα των μεταναστών που είτε είχε απολέσει το καθεστώς νόμιμης διαμονής, είτε δεν το είχε αποκτήσει ποτέ καταφέρνει και νομιμοποιείται. Εντούτοις όμως εξακολουθούν και καταγράφονται σημαντικές δυσκολίες από πλευράς μεταναστών αναφορικά με τη δυνατότητα πρόσβασης στη διαδικασία νομιμοποίησης.

Και παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα αποτελεί μια από τις κυριότερες πύλες εισόδου των παράνομων μεταναστών στην Ευρώπη και οδεύει προς στην τρίτη σχεδόν δεκαετία μεταναστευτικής πολιτικής δεν έχει καταφέρει μέχρι σήμερα να βρει και να αναπτύξει μια μακροχρόνια και βιώσιμη μεταναστευτική πολιτική. Μια πολιτική που θα είναι ευέλικτη και θα προσαρμόζεται άμεσα και θα λειτουργεί ταχύτερα από τις εξελίξεις. Αυτό που μας έχει δείξει η μέχρι τώρα εμπειρία είναι ότι η Ελλάδα δυστυχώς αργεί να αντιληφθεί εγκαίρως το μέγεθος του προβλήματος ή εθελοτυφλεί αρχικά πιστεύοντας ότι το πρόβλημα θα εξαλειφθεί ως δια μαγείας. Το αποτέλεσμα είναι στη συνέχεια και όταν το πρόβλημα έχει διογκωθεί να προβαίνει σε σπασμωδικές κινήσεις σε μια απεγνωσμένη προσπάθεια επίλυσης του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Εισαγωγή

Καθημερινά διαπιστώνεται η έλλειψη πληροφόρησης τόσο των αλλοδαπών όσο και των προσφύγων και των λοιπών πολιτών που ενδιαφέρονται να μάθουν σε ποια υπηρεσία μπορούν να απευθυνθούν προκειμένου να αποκτήσουν έναν τίτλο που θα πιστοποιεί και θα κατοχυρώνει τη νομιμότητα της διαμονής τους στην χώρα. Η έλλειψη πληροφόρησης είναι ένα συχνό φαινόμενο, που δυστυχώς παρατηρείται ακόμα και μεταξύ υπαλλήλων που εργάζονται σε υπηρεσίες που εξυπηρετούν αλλοδαπούς. Στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι να παρουσιαστούν όσο το δυνατόν αναλυτικότερα οι κυριότερες υπηρεσίες που είναι υπεύθυνες τόσο για τους μετανάστες όσο και για τους πρόσφυγες στην Ελλάδα, ο τρόπος με τον οποίον είναι οργανωμένες και οι αρμοδιότητες που αυτές έχουν, ώστε η παρούσα εργασία να αποτελέσει έναν οδηγό που θα συμβάλλει στο μέγιστο στην καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών.

4.1 Το Σύστημα Διοικητικής Οργάνωσης του ελληνικού κράτους.

Διεθνώς τα συστήματα με βάση τα οποία είναι οργανωμένη η δημόσια διοίκηση είναι τέσσερα. Το αποσυγκεντρωτικό, το συγκεντρωτικό, το αποκεντρωτικό και το σύστημα της αυτοδιοίκησης. Το αποσυγκεντρωτικό σύστημα εμφανίζεται κυρίως σε ομοσπονδιακά κράτη όπως είναι η Γερμανία και η ΗΠΑ, ενώ το συγκεντρωτικό, το σύστημα της αυτοδιοίκησης και το αποκεντρωτικό σε κράτη ενιαία. (Ακριβοπούλου & Ανθόπουλος, 2015:42)

Στην Ελλάδα η διοίκηση βάση του άρθρου 101 παρ.1 του Συντάγματος οργανώνεται με βάση το αποκεντρωτικό σύστημα. Πρόκειται για ένα σύστημα το οποίο προβλέπει την ύπαρξη περιφερειακών οργάνων, τα οποία έχουν αποφασιστικές

αρμοδιότητες όσον αφορά τις υποθέσεις της Περιφέρειας τους. Όσον αφορά τα κεντρικά όργανα, αυτά περιορίζονται στην παροχή γενικών κατευθύνσεων, το συντονισμό και τον έλεγχο της νομιμότητας των πράξεων των πρώτων. Τα Περιφερειακά όργανα διαθέτουν αποφασιστικές αρμοδιότητες κρατικού χαρακτήρα σε περιφερειακό επίπεδο, πλην όμως εξακολουθούν να είναι υπό τον έλεγχο της κεντρικής δημόσιας διοίκησης. Αυτού του είδους η οργάνωση παρουσιάζει αρκετά πλεονεκτήματα καθώς τα κεντρικά όργανα έχουν τη δυνατότητα να ασκούν με αποδοτικότερο τρόπο τόσο τον επιτελικό όσο και το συντονιστικό τους ρόλο, ενώ ταυτόχρονα μπορούν και αποσυμφορίστουν από περιφερειακές υποθέσεις. (Ακριβοπούλου & Ανθόπουλος, 2015:57)

4.2 Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής

Στην Ελλάδα μέχρι και τα τέλη του 2016 το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης ήταν υπεύθυνο για τον έλεγχο και την άσκηση της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής. Στα πλαίσια αυτών των αρμοδιοτήτων του λειτουργούσαν δυο διευθύνσεις η Διεύθυνση Ιθαγένειας και η Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής που αποτελούνταν από το Τμήμα Μεταναστευτικής Πολιτικής, το Τμήμα Αδειών Διαμονής και το Τμήμα Κοινωνικής Ένταξης

Στις 04 Νοεμβρίου του 2016 όμως με το άρθρο 3 του 123/2016 Προεδρικού Διατάγματος συστήθηκε το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής και το σύνολο των αρμοδιοτήτων και οι υπηρεσίες του πρώην Υπουργείου Εσωτερικών μεταφέρθηκαν στο νεοσύστατο Υπουργείο. Συγκεκριμένα μεταφέρθηκε η Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής, καθώς και η Γενική Γραμματεία Υποδοχής του πρώην Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.

Το εγχείρημα αυτό είχε σαν σκοπό την ενοποίηση των διάσπαρτων υπηρεσιών της μεταναστευτικής πολιτικής. Αποτέλεσε μια σημαντική πρωτοβουλία πλην όμως εξαίρεσαν την ιθαγένεια από την ενοποίηση των υπηρεσιών η οποία παρέμεινε στο Υπουργείο Εσωτερικών. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση <http://www.efsyn.gr/oikonomia> Ημερομηνία προσπέλασης 19/01/2018)

Επιπλέον με το ίδιο Προεδρικό Διάταγμα υπάχθηκε στις αρμοδιότητες του εν λόγω Υπουργείου:

α) Η αυτοτελής Υπηρεσία Ασύλου

β) Η αυτοτελής υπηρεσία «Αρχή Προσφυγών» καθώς και

γ) Η αυτοτελής Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών Μεταναστευτικής Πολιτικής

Η Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής έχει ως βασικό σκοπό το σχεδιασμό και την εφαρμογή της μεταναστευτικής πολιτικής, τη διαχείριση όλων εκείνων των θεμάτων που σχετίζονται με τη νόμιμη είσοδο και διαμονή των υπηκόων τρίτων χωρών στη χώρα, καθώς και την εποπτεία και το συντονισμό της λειτουργίας των αρμοδίων υπηρεσιών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.(ΠΔ105/28-08-2014 τεύχος Α΄ΦΕΚ172)

Όσον αφορά τη διάρθρωση της Διεύθυνσης Μεταναστευτικής Πολιτικής αυτή αποτελείται από τα εξής τμήματα:

Το Τμήμα Μεταναστευτικής Πολιτικής, αρμοδιότητες του οποίου αποτελούν η εκπροσώπηση της χώρας στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ενώπιον λοιπών διεθνών οργανισμών, η επεξεργασία και ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο οδηγιών και άλλων κανονισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η συμμετοχή μέσω εισηγήσεων στη διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής, η προετοιμασία και συμμετοχή στην υποβολή και υλοποίηση ευρωπαϊκών και άλλων προγραμμάτων, ο συντονισμός, η παρακολούθηση και καθοδήγηση των Υπηρεσιών μετανάστευσης των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, ο καθορισμός του τύπου και του περιεχομένου των αδειών διαμονής και των βεβαιώσεων που εκδίδονται, καθώς και η διενέργεια ελέγχων και η επιβολή προστίμων σε περιπτώσεις όπου έχουμε παραβίαση των διατάξεων περί αλλοδαπών και η άδεια διαμονής έχει εκδοθεί από το Υπουργείο. Τέλος είναι αρμόδιο για το χειρισμό δικαστικών υποθέσεων και την εκπροσώπηση της Διοίκησης ενώπιον των δικαστικών αρχών.

Το Τμήμα Κοινωνικής Ένταξης το οποίο ασχολείται με την επεξεργασία και υποβολή εισηγήσεων αναφορικά με τη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου στρατηγικής ένταξης των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία. Συνεργάζεται με διάφορους φορείς και Υπουργεία σε μια προσπάθεια προώθησης των πολιτικών

ένταξης, υποβάλλει τις ελληνικές προτάσεις στον τομέα της κοινωνικής ένταξης μέσω της συμμετοχής του σε ευρωπαϊκά και διεθνή προγράμματα και είναι αρμόδιο για το συντονισμό των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού σε ζητήματα κατάρτισης και εφαρμογής ολοκληρωμένων προγραμμάτων ένταξης των μεταναστών. Αρμοδιότητα του αποτελεί επίσης η καταγραφή και πιστοποίηση όλων των μη κυβερνητικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται τόσο στους τομείς της μετανάστευσης όσο και της κοινωνικής ένταξης, η εκπροσώπηση του Υπουργείου σε ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς, η συνεργασία με άλλα κράτη στους τομείς της αρμοδιότητας του, η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση και η διαπολιτισμική εκπαίδευση υπαλλήλων του δημόσιου και της τοπικής αυτοδιοίκησης σε ζητήματα ένταξης, η οργάνωση και εποπτεία συνεδρίων και ημερίδων, καθώς και άλλων δράσεων που σκοπό έχουν την ευαισθητοποίηση της ελληνικής κοινωνίας. Τέλος ασχολείται με τον σχεδιασμό και την εποπτεία δομών, η λειτουργία των οποίων έχει σαν στόχο την ένταξη των μεταναστών και την ενίσχυση της υπάρχουσας κοινωνικής δομής.(ΠΔ105/28-08-2014 τεύχος Α΄ΦΕΚ172)

Το Τμήμα Αδειών Διαμονής το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεων χορήγησης και ανανέωσης αδειών διαμονής, η αρμοδιότητα των οποίων δεν έχει εκχωρηθεί στα Τμήματα Αδειών Διαμονής των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων. Παράλληλα εξετάζει αιτήσεις θεραπείας και παράτασης οικειοθελούς αναχώρησης, ενώ αρμοδιότητα του αποτελεί και η διοικητική υποστήριξη των επιτροπών που λειτουργούν στο Υπουργείο.

Στα πλαίσια της αποκέντρωσης, της καλύτερης, ταχύτερης και ποιοτικότερης εξυπηρέτησης των μεταναστών, το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής έχει εκχωρήσει την αρμοδιότητα έκδοσης και ανανέωσης του μεγαλύτερου αριθμού αδειών διαμονής στα Τμήματα Αδειών Διαμονής των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, πλην όμως εξακολουθεί και διατηρεί την αρμοδιότητα έκδοσης μιας σειράς αδειών διαμονής που αναφέρονται παρακάτω και αυτές είναι:

Σε εργαζόμενους ειδικού σκοπού: Πρόκειται για μια κατηγορία αδειών διαμονής που χορηγούνται σε άτομα τα οποία εργάζονται σε επιχειρήσεις βάσει ειδικών διακρατικών συμφωνιών, σε Διευθυντές και στελέχη εταιρειών που ασχολούνται με τη θαλάσσια έρευνα, γεώτρηση και εξόρυξη υδρογονανθράκων, σε τεχνικούς που απασχολούνται σε βιομηχανίες ή μεταλλεία όπως προβλέπονται στον Ν.448/1968.

Για απασχόληση υψηλής ειδίκευσης «Μπλε κάρτα της Ε.Ε.» Αυτή η κατηγορία άδειας διαμονής χορηγείται αποκλειστικά και μόνο σε πολίτες τρίτων χωρών που πρόκειται να ασκήσουν μισθωτή εργασία υψηλής ειδίκευσης εντός της ελληνικής επικράτειας.

Άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, δημόσιο συμφέρον και λοιπούς λόγους

Αυτού του είδους οι άδειες διαμονής χορηγούνται στις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες υπάρχουν θύματα εμπορίας ανθρώπων και παράνομης διακίνησης μεταναστών, σε θύματα και ουσιώδεις μάρτυρες εγκληματικών πράξεων, σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας, σε πολίτες τρίτων χωρών που εργάστηκαν με ιδιαίτερα καταχρηστικούς όρους εργασίας, σε πολίτες τρίτων χωρών που η υπόθεσή τους έχει παραπεμφθεί από την ανεξάρτητη αρχή προσφυγών στο Υπουργείο, σε πρόσωπα που παρακολουθούν θεραπευτικό πρόγραμμα ψυχικής εξάρτησης και τέλος σε γονείς ανήλικων ημεδαπών. (Νόμος 4251/01-04-2014 τεύχος Α, ΦΕΚ80)

Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και προκειμένου να μην παρατηρούνται φαινόμενα συνωστισμού το Υπουργείο έχει καθορίσει συγκεκριμένες ημέρες για ορισμένες κατηγορίες αιτούντων αδειών διαμονής, ενώ για κάποιες κατηγορίες όπως είναι τα στελέχη εταιρειών, οι επενδυτές, οι ειδικού σκοπού και δημοσίου συμφέροντος οι αιτήσεις υποβάλλονται ύστερα από ραντεβού σε καθορισμένη ημερομηνία. Όλες οι υπόλοιπες αιτήσεις είτε αυτές αφορούν την ανανέωση άδειας διαμονής που έχει χορηγηθεί από το υπουργείο είτε την αρχική χορήγηση άδειας διαμονής σε περίπτωση παραπομπής της υπόθεσης στο Υπουργείο από τις Επιτροπές Ασύλου, υποβάλλονται δεκαπέντε μέρες πριν τη λήξη τους ή της λήξης της προθεσμίας από την ημερομηνία επίδοσης σχετικού ενημερωτικού εγγράφου στον ενδιαφερόμενο αντίστοιχα. Σε αυτές τις περιπτώσεις δεν παρέχεται η δυνατότητα ραντεβού. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση: <http://immigration.gov.gr/epikoionia> Ημερομηνία προσπέλασης 07/02/2018)

4.3 Αυτοτελής Υπηρεσία Ασύλου

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4375 (αριθμός ΦΕΚ 51) στις 03/04/2016 στο Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης λειτούργησε αυτοτελής «Υπηρεσία Ασύλου», η λειτουργία της οποίας υπάχθηκε απευθείας στον Υπουργό Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και οι αρμοδιότητες της είχαν εφαρμογή σε όλη την Ελληνική Επικράτεια. Η Υπηρεσία αυτή είχε αρχικά συσταθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Ν.3907/2011 και έχει ως αποστολή «την εφαρμογή της νομοθεσίας περί ασύλου και των λοιπών μορφών διεθνούς προστασίας των αλλοδαπών και ανιθαγενών, καθώς και τη συμβολή στο σχεδιασμό και τη διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής ασύλου».

Συγκεκριμένα η υπηρεσία Ασύλου είναι υπεύθυνη:

- α. Όσον αφορά την χάραξη πολιτικής αναφορικά με τη χορήγηση ασύλου ή διεθνούς προστασίας, καθώς και την παρακολούθηση και αξιολόγηση αυτής.
- β. Την παραλαβή, την εξέταση και την απόφαση επί αιτημάτων διεθνούς προστασίας.
- γ. Την ενημέρωση όσων αιτούνται διεθνή προστασία σχετικά με την διαδικασία που ακολουθείται, καθώς και για δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτήν την κατάθεση αίτησης.
- δ. Τη συγκέντρωση και αξιολόγηση πληροφοριών όσον αφορά την κοινωνικοοικονομική και πολιτική κατάσταση που επικρατεί στις χώρες προέλευσης των αιτούντων, καθώς και την συνεχή παρακολούθηση των εξελίξεων στις χώρες αυτές.
- ε. Την παροχή κάθε είδους διευκόλυνσης σε συνεργασία με άλλους φορείς όσον αφορά στις απαραίτητες υποδομές.
- στ. Τη διεκπεραίωση αιτήσεων που αφορούν την οικογενειακή συνένωση προσφύγων με τα μέλη της οικογενείας τους.
- ζ. Τη σύνταξη πάσης φύσεως νομοθετικών ρυθμίσεων αναφορικά με ζητήματα της αρμοδιότητάς της.

η. Τον προγραμματισμό και την υλοποίηση προγραμμάτων επανεγκατάστασης και μετεγκατάστασης αιτούντων διεθνούς προστασίας και προσφύγων.

θ. Τη συνεργασία με όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κρατικούς φορείς, ανεξάρτητες αρχές και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

ι. Τον εφοδιασμό των αιτούντων άσυλο και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας με τα προβλεπόμενα νομιμοποιητικά και ταξιδιωτικά έγγραφα. (Νόμος 4375/03-04-2016 τεύχος Α, ΦΕΚ51)

4.3.1 Δομή Υπηρεσίας Ασύλου

Όσον αφορά τη δομή της υπηρεσίας Ασύλου αυτή αποτελείται από την Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου και τις Περιφερειακές Υπηρεσίες Ασύλου, οι οποίες περιλαμβάνουν τα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου και τα Αυτοτελή κλιμάκια Ασύλου.

4.3.2 Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου

Στην Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου η οποία είναι υπεύθυνη για τον προγραμματισμό, τον έλεγχο και δράση των γραφείων και κλιμακίων ασύλου υπάρχουν:

- Το Τμήμα Διεθνούς και Ευρωπαϊκής Συνεργασίας

Με αρμοδιότητα την παρακολούθηση των εξελίξεων στον τομέα του ασύλου και της διεθνούς προστασίας, την υποβολή προτάσεων για βελτιώσεις και την επίσημη εκπροσώπηση της χώρας σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο σε ζητήματα που άπτονται της αρμοδιότητας της Υπηρεσίας.

- Το Νομικό Τμήμα

Αρμοδιότητα του Νομικού Τμήματος αποτελεί η νομική υποστήριξη των Υπηρεσιών Ασύλου.

- Το Τμήμα Συντονισμού

Αποστολή του τμήματος είναι η οργάνωση, η εποπτεία και ο συντονισμός των κινητών κλιμακίων ασύλου, η επικοινωνία και η συνεργασία με τις Περιφερειακές

Υπηρεσίες της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης, καθώς και με άλλες υπηρεσίες του δημοσίου, ανεξάρτητες αρχές, πιστοποιημένους φορείς και νομικά πρόσωπα.

➤ Το Τμήμα Εθνικής μονάδας Δουβλίνου

Βασική του μέριμνα αποτελεί η εφαρμογή του κανονισμού του Δουβλίνου και οποιασδήποτε άλλης συναφούς νομοθεσίας, καθώς και η συνεργασία με αντίστοιχες συναρμόδιες υπηρεσίες.

➤ Το Τμήμα Εκπαίδευσης, Διασφάλισης Ποιότητας και Τεκμηρίωσης

Το τμήμα αυτό είναι αρμόδιο για τη συνεχή εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού, καθώς και για την διασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών από τις Περιφερειακές Υπηρεσίες Ασύλου. Ταυτόχρονα αναζητεί, συλλέγει και αξιολογεί πληροφορίες αναφορικά με την οικονομική, κοινωνική και πολιτική κατάσταση που επικρατεί στις χώρες προέλευσης των αιτούντων άσυλο και διεθνή προστασία και συνεργάζεται με άλλες ελληνικές αρχές, διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς.

➤ Το Γραφείο Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας

Το γραφείο αυτό έχει αναλάβει τις δημόσιες σχέσεις της Υπηρεσίας Ασύλου, καθώς και ζητήματα επικοινωνίας και ενημέρωσης του κοινού για θέματα ασύλου.

➤ Το Τμήμα Διαχείρισης και Εφαρμογής Προγραμμάτων

Το τμήμα αυτό διαρθρώνεται σε δυο γραφεία το Γραφείο Διαχείρισης, Προγραμματισμού, Αξιολόγησης και Υποστήριξης και το Γραφείο Εφαρμογής Προγραμμάτων. Σκοπός του είναι η υλοποίηση δράσεων και προγραμμάτων από πόρους που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και η διαχείριση, η υλοποίηση και η αξιολόγηση δράσεων και προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από ευρωπαϊκούς ή και άλλους πόρους.

➤ Το Τμήμα Πληροφορικής

Το τμήμα αυτό μεριμνά για τη διασύνδεση του αρχείου της Υπηρεσίας Ασύλου με αρχεία είτε άλλων υπηρεσιών του δημοσίου είτε με αρχεία άλλων αντίστοιχων υπηρεσιών της Ε.Ε., για την υποστήριξη του συστήματος μηχανογράφησης της

υπηρεσίας Ασύλου, καθώς και για τη συλλογή και επεξεργασία στοιχείων και την τήρηση στατιστικών δεδομένων.

➤ Το Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού

Το τμήμα αυτό ασχολείται με ζητήματα που αφορούν το προσωπικό της Υπηρεσίας Ασύλου, όπως θέματα διορισμού, μετατάξεων, αξιολόγησης, μεταθέσεων κλπ.

➤ Το Τμήμα Οικονομικού

Το Τμήμα αυτό είναι αρμόδιο για τη σύνταξη και εκτέλεση του προϋπολογισμού της Υπηρεσίας Ασύλου, την έγκριση πάσης φύσεως προμηθειών και το χειρισμό ζητημάτων που αφορούν αποδοχές, αποζημιώσεις και αμοιβές του προσωπικού της.

➤ Το Τμήμα Διοικητικής και Τεχνικής Υποστήριξης

Βασική ευθύνη του συγκεκριμένου τμήματος αποτελεί η εύρυθμη λειτουργία και ασφάλεια όλων των κτιριακών εγκαταστάσεων της Υπηρεσίας Ασύλου, η ασφαλής προσέλευση όλων όσων εισέρχονται στην Υπηρεσία, καθώς και η γραμματειακή υποστήριξη και διακίνηση της αλληλογραφίας της Υπηρεσίας. (Νόμος 4375/03-04-2016 τεύχος Α, ΦΕΚ51)

4.3.3 Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου και Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου

Όταν ξεκίνησε τη λειτουργία της η Υπηρεσία Ασύλου το 2013 λειτουργούσε μόνο σε πέντε σημεία σε ολόκληρη τη χώρα, το 2016 λειτουργούσε σε 17 σημεία ενώ στο τέλος του 2017 έφτασε να λειτουργεί σε 22 σημεία. Συγκεκριμένα τα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου είναι δώδεκα στο σύνολο και λειτουργούν σε Αττική, Μυτιλήνη, Αλεξανδρούπολη, Ρόδο, Θεσσαλονίκη, Σάμο, Πάτρα, Χίο, Λέρο, Ηράκλειο, Πειραιά και Άλιμο. Τα αυτοτελή κλιμάκια ασύλου είναι δέκα στον αριθμό και λειτουργούν σε Κώ, Αμυγδαλέζα, Ξάνθη, Φυλάκιο και Κόρινθο, ενώ υπάρχουν και Αυτοτελή Κλιμάκια «ειδικού σκοπού». Συγκεκριμένα υπάρχει το Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου για την ταχεία εξυπηρέτηση αιτήσεων διεθνούς προστασίας ή αλλιώς fast track από υπηκόους Συρίας ή ανιθαγενείς που ο τόπος διαμονής τους ήταν η Συρία. Το Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου Αιτήσεων Διεθνούς Προστασίας Υπηκόων Αλβανίας και Γεωργίας, ενώ υπάρχει αντίστοιχο για τους υπηκόους Πακιστάν, καθώς

και για τους Ποινικούς κρατούμενους. Τέλος στην Αθήνα λειτουργεί και το Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου Δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας που είναι αρμόδιο για την ανανέωση των αδειών διαμονής των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, τη χορήγηση ταξιδιωτικών εγγράφων, την εξέταση αιτήσεων που αφορούν την οικογενειακή επανένωση προσφύγων, καθώς και τη διαχείριση ζητημάτων ένταξης τους. Ενώ με την πολύ πρόσφατη Απόφαση 3028/02-02-2018 δημιουργήθηκε ένα ακόμα αυτοτελές κλιμάκιο ασύλου με έδρα τα Ιωάννινα και χωρική αρμοδιότητα τις Περιφέρειες Ηπείρου, Κέρκυρας και Ιονίων Νήσων. (ΦΕΚ 310/02-02-2018 τεύχος Β')

Αποστολή των Περιφερειακών Γραφείων Ασύλου και των Αυτοτελών Κλιμακίων Ασύλου είναι η εφαρμογή της νομοθεσίας περί διεθνούς προστασίας και ειδικότερα:

- α) Η λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων από όσους αιτούνται διεθνή προστασία.
- β) Η παραλαβή και εξέταση των αιτημάτων χορήγησης του καθεστώτος διεθνούς προστασίας σε πρώτο βαθμό.
- γ) Η παραλαβή των προσφύγων σε περίπτωση απόρριψης του αιτήματος για χορήγηση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας και τη διαβίβαση τους στην Αρχή Προσφυγών.
- δ) Η ενημέρωση των αιτούντων διεθνή προστασία για τη διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων τους, καθώς και για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.
- ε) Ο εφοδιασμός των αιτούντων, καθώς και των δικαιούχων διεθνή προστασία, με τα προβλεπόμενα νομιμοποιητικά και ταξιδιωτικά έγγραφα.
- στ) Η διευκόλυνση των αιτούντων σε ότι αφορά τις συνθήκες υποδοχής σε συνεργασία με άλλους συναρμόδιους φορείς.

Εικόνα 4.1 Χάρτης Υπηρεσιών Ασύλου στην ελληνική επικράτεια

Πηγή: Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής (<http://asylo.gov.gr>)

4.3.4 Η Υπηρεσία Ασύλου σε αριθμούς

Όσον αφορά τη στελέχωση της Υπηρεσίας Ασύλου στο τέλος του 2017 αριθμούσε 650 υπαλλήλους, ενώ όταν ξεκίνησε τη λειτουργία της το 2013 απασχολούσε κάτι λιγότερο από 200 υπαλλήλους. Στον αριθμό αυτό θα προσθέσουμε τα 176 άτομα που έχουν διατεθεί από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης Ασύλου, 20 αστυνομικούς υπαλλήλους και 20 ακόμα άτομα που έχουν διατεθεί από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες. Εκτός του παραπάνω αριθμού υπαλλήλων την υπηρεσία συνδράμουν και εκατοντάδες διερμηνείς που διατίθενται

τόσο από την ΜΚΟ Μετάδραση, καθώς και από το EASO (European Asylum Support Office). Όσον αφορά τον μελλοντικό σχεδιασμό υπολογίζεται ότι μέσα στο 2018 θα πραγματοποιηθεί η μόνιμη πρόσληψη 218 νέων υπαλλήλων μέσω της διαδικασίας του ΑΣΕΠ.

4.3.5 Πρωτοβουλίες της Υπηρεσίας Ασύλου για την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Με αντικειμενικό σκοπό την καλύτερη ενημέρωση και εξυπηρέτηση των αιτούντων άσυλο το 2017 η Υπηρεσία Ασύλου σε συνεργασία με το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο σχεδίασαν μία εφαρμογή, την Asylum Service Application. Πρόκειται για μια εφαρμογή η οποία διατίθεται δωρεάν και μπορεί να κατεβεί σε κινητές συσκευές τηλεφώνου. Σκοπός της είναι να παρέχει όσο το δυνατόν πιο άμεσες, έγκυρες και αξιόπιστες πληροφορίες αναφορικά με τη διαδικασία του ασύλου σε όλους όσους επιθυμούν να καταθέσουν ή έχουν καταθέσει αίτηση ασύλου. Στο ίδιο κλίμα εντός του 2018 προβλέπεται και η έκδοση ενός ενημερωτικού φυλλαδίου το οποίο θα απευθύνεται σε ασυνόδευτους ανήλικους, θα είναι γραμμένο με τρόπο φιλικό και σε γλώσσα που κατανοούν με αντικειμενικό σκοπό την παροχή όλου του είδους των πληροφοριών που αναζητούν αναφορικά με τις διαδικασίες της διεθνούς προστασίας.

Οι προκλήσεις που θα κληθεί να αντιμετωπίσει η Υπηρεσία Ασύλου μέσα στο 2018 αφορούν κατά κύριο λόγο τον μεγάλο αριθμό αιτήσεων ασύλου που θα παραμείνει δυσανάλογα ψηλός για τη χώρα και για αυτό το έτος. Αυτό που θα πρέπει να συμβεί είναι η περαιτέρω και σαφώς γρήγορη ανάπτυξη της Υπηρεσίας Ασύλου με τρόπο βιώσιμο, πιθανά αποκτώντας και την αντίστοιχη δομή και διαστρωμάτωση επιπέδων ευθύνης που θα επιτρέψουν την πιο αποτελεσματική λειτουργία της. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική σελίδα <https://government.gov.gr/to-ergo-tis-ipiresias-asilou-to-2017>. Ημερομηνία προσπέλασης 31-01-2018)

4.4 Αρχή προσφυγών

Η Αρχή Προσφυγών ιδρύθηκε με τον νόμο 3907/2011 και λειτουργεί ως δευτεροβάθμιο όργανο που εξετάζει προσφυγές κατά των Αποφάσεων της Υπηρεσίας

Ασύλου σε πρώτο βαθμό. Με τον Ν.4375/2016, όπως αυτός τροποποιήθηκε με το Ν.4399/2016 η Αρχή Προσφυγών πλέον λειτουργεί ως αυτοτελής Υπηρεσία και υπάγεται στο νεοσύστατο Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής. Η Αρχή Προσφυγών αποτελείται από την Κεντρική Διοικητική Υπηρεσία και από τις Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών.

4.4.1 Κεντρική Διοικητική Υπηρεσία

Η Κεντρική Διοικητική Υπηρεσία αποτελείται από τα εξής τμήματα:

α) Το Τμήμα Νομικής Υποστήριξης, Εκπαίδευσης και Τεκμηρίωσης βασική αρμοδιότητα του οποίου αποτελεί η παροχή νομικής υποστήριξης στην Αρχή Προσφυγών, η οργάνωση της συνεχούς εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των μελών της, η αναζήτηση και συλλογή πληροφοριών αναφορικά με την επικρατούσα οικονομική, κοινωνική και πολιτική κατάσταση στις χώρες καταγωγής των προσφευγόντων, καθώς και η επεξεργασία και ανάλυση στατιστικών δεδομένων.

β) Το Τμήμα Διοικητικής Υποστήριξης το οποίο μεριμνά για τη διοικητική, γραμματειακή υποστήριξη και συντονισμό των Επιτροπών Προσφυγών, την οργάνωση και παρακολούθηση του συστήματος μηχανογράφησης, τη διεκπεραίωση ζητημάτων που σχετίζονται με την επικοινωνία και ενημέρωση κοινού και δημοσίων φορέων και τέλος τη διαχείριση ζητημάτων του προσωπικού.

γ) Το Οικονομικό Τμήμα το οποίο ασχολείται με τη σύνταξη, την εκτέλεση του προϋπολογισμού της Αρχής, την έγκριση πάσης φύσεως προμηθειών και τον χειρισμό όλων των υποθέσεων που αφορούν την αποζημίωση του προσωπικού. (Νόμος 4375/03-04-2016 τεύχος Α, ΦΕΚ51)

4.4.2 Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών

Οι Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών αποτελούνται από δυο Δικαστικούς Λειτουργούς και έναν Έλληνα πολίτη ο οποίος είναι κάτοχος πτυχίου Α.Ε.Ι (νομικών, κοινωνικών ή ανθρωπιστικών ή πολιτικών επιστημών), διαθέτει εμπειρία σε ζητήματα προσφυγικού δικαίου και διεθνούς προστασίας και υποδεικνύεται από την Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε για τους πρόσφυγες.

4.5 Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης

Η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Υποδοχής του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής και έχει ως αποστολή της «την αποτελεσματική διενέργεια των διαδικασιών υποδοχής και ταυτοποίησης των πολιτών τρίτων χωρών ή ανιθαγενών που εισέρχονται στη χώρα μη τηρώντας τις νόμιμες διατυπώσεις.» (Άρθρο 8 Ν4375/2016 ΦΕΚ Α 51/03-04-2016)

Συγκεκριμένα η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης είναι αρμόδια:

- Για την πραγματοποίηση όλων των διαδικασιών καταγραφής, ταυτοποίησης και εξακρίβωσης των στοιχείων των υπηκόων τρίτων χωρών, τον ιατρικό έλεγχο και την παροχή της αναγκαίας ιατρικής περίθαλψης στις περιπτώσεις όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο, τον εντοπισμό τυχόν ευάλωτων ομάδων που χρήζουν ειδικής φροντίδας και προστασίας όπως ανήλικα παιδιά, υπερήλικες, άτομα με ειδικές ανάγκες, την ενημέρωση τους αναφορικά με τις διαδικασίες χορήγησης διεθνούς ή άλλου είδους προστασίας, τις διαδικασίες επιστροφής στη χώρα προέλευσης τους στην περίπτωση που δεν δικαιούνται κάποιου είδους προστασίας, καθώς και τη δυνατότητα που τους παρέχεται από το κράτος για προσωρινή διαμονή σε δομές υποδοχής ή προσωρινής φιλοξενίας.
- Για την ίδρυση, τη λειτουργία και την εποπτεία δομών προκειμένου να πραγματοποιούνται όλες οι λειτουργίες που προαναφέρθηκαν παραπάνω.
- Για την ίδρυση, τη λειτουργία και την εποπτεία ανοικτών δομών προσωρινής υποδοχής ατόμων που είναι πολίτες τρίτων χωρών και έχουν αιτηθεί τη χορήγηση του καθεστώτος διεθνής προστασίας.
- Για την ίδρυση, τη λειτουργία και την εποπτεία ανοικτών επίσης δομών προσωρινής φιλοξενίας πολιτών τρίτων χωρών, καθώς και ανιθαγενών για τους οποίους έχει ξεκινήσει η διαδικασία απέλασης, επιστροφής, οικειοθελούς αναχώρησης ή για κάποιο λόγο τελούν υπό καθεστώς αναβολής απομάκρυνσης. (Άρθρο 8 Ν4375/2016 ΦΕΚ Α 51/03-04-2016)

Όσον αφορά τη διάρθρωση της η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης συγκροτείται από την κεντρική υπηρεσία πρώτης υποδοχής που έχει έδρα την Αθήνα και αρμοδιότητες σε όλη την ελληνική επικράτεια και τις περιφερειακές υπηρεσίες. Η Κεντρική Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης διαρθρώνεται στα εξής τμήματα:

A) Το Τμήμα Ενημέρωσης και Διεθνούς και Ευρωπαϊκής Συνεργασίας που και αυτό με τη σειρά του διαρθρώνεται στο:

α) Γραφείο Ενημέρωσης με αρμοδιότητες την επικοινωνία και ενημέρωση του κοινού.

β) Γραφείο Διεθνούς και Ευρωπαϊκής Συνεργασίας το οποίο παρακολουθεί τις εξελίξεις τόσο στον τομέα του ασύλου όσο των άλλων μορφών διεθνούς προστασίας.

B) Το Τμήμα Συντονισμού αποστολή του οποίου είναι η οργάνωση, ο συντονισμός και η εποπτεία των Περιφερειακών Υπηρεσιών Υποδοχής και Ταυτοποίησης

Γ) Το Οικονομικό Τμήμα το οποίο καταρτίζει και εκτελεί τον προϋπολογισμό της Υπηρεσίας, ενώ ταυτόχρονα μεριμνά για την έγκριση προμηθειών καθώς και για το χειρισμό θεμάτων που αφορούν ζητήματα αμοιβών του προσωπικού και κάθε άλλο σχετικό ζήτημα.

Δ) Το Τμήμα Σχεδιασμού, Διαχείρισης και Εφαρμογής Προγραμμάτων το οποίο σχεδιάζει, υποβάλλει και υλοποιεί προγράμματα με χρηματοδότηση που προέρχεται από την Ε.Ε ή από άλλους θεσμούς.

Ε) Το Τμήμα Πληροφορικής το οποίο μεριμνά για τη διασύνδεση του συστήματος μηχανογράφησης με αρχεία που τηρούνται από άλλες υπηρεσίες του δημοσίου ή κρατών μελών της Ε.Ε

ΣΤ) Το Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού και Διοικητικής Υποστήριξης, το οποίο με τη σειρά του διαρθρώνεται σε Γραφείο Ανθρώπινου Δυναμικού και Διοικητικής Υποστήριξης.

Z) Το Νομικό Τμήμα που είναι αρμόδιο για κατάρτιση νομοθετικών σχεδίων, εγκυκλίων και την παροχή νομικής υποστήριξης σε ζητήματα που αφορούν τόσο την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Κεντρικής Υπηρεσίας όσο και των Περιφερειακών Υπηρεσιών.

Η) Το Τμήμα Τεχνικής Υποστήριξης με αρμοδιότητα την εποπτεία, συντήρηση, επισκευή και επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Υπηρεσιών Υποδοχής και Ταυτοποίησης με σκοπό την εύρυθμη λειτουργία τους.

Οι Περιφερειακές τώρα Υπηρεσίες με τη σειρά τους αποτελούνται από:

- Τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ)
- Τις Κινητές Μονάδες Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Μ.Υ.Τ.)
- Τις ανοιχτές Δομές Προσωρινής Υποδοχής
- Τις ανοιχτές Δομές Προσωρινής Φιλοξενίας

Βασικός ρόλος της Κεντρικής Υπηρεσίας είναι να προγραμματίζει, να δίνει τις κατάλληλες κατευθύνσεις να παρακολουθεί και να υλοποιεί τους κατάλληλους ελέγχους ούτως ώστε να διασφαλιστούν οι προϋποθέσεις άσκησης των αρμοδιοτήτων τους. Στα πλαίσια αυτού του σκοπού η Κεντρική Υπηρεσία συνεργάζεται με αντίστοιχες αλλοδαπές αρχές, υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεθνείς οργανισμούς και συμμετέχει σε προγράμματα και δράσεις που χρηματοδοτούνται είτε από την Ευρωπαϊκή Ένωση είτε από άλλους φορείς.

4.6 Αυτοτελής Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών Μεταναστευτικής Πολιτικής.

Με τις διατάξεις του άρθρου του Ν.4375/2016 συστάθηκε και η Αυτοτελής Δ/ση Οικονομικών Υπηρεσιών Μεταναστευτικής Πολιτικής με σκοπό την κατάρτιση και εκτέλεση προϋπολογισμού, την παρακολούθηση και την εποπτεία των οικονομικών μεγεθών, τη διενέργεια προμηθειών και τη διοικητική μέριμνα των υπηρεσιών που εφαρμόζουν τη μεταναστευτική πολιτική της χώρας. Συγκεκριμένα η Δ/ση Οικονομικών Υπηρεσιών Μεταναστευτικής Πολιτικής συγκροτείται από τρία Τμήματα:

Α) Το Τμήμα Προϋπολογισμού με αρμοδιότητες τη συγκέντρωση και επεξεργασία των απαραίτητων στοιχείων για την κατάρτιση του προϋπολογισμού.

Β) Το Τμήμα Προμηθειών και Διοικητικής Μέριμνας.

Γ) Το Τμήμα Διαχείρισης και Πληρωμών ΠΔΕ και Λοιπών Δράσεων.

(Ν4375/2016 ΦΕΚ Α 51/03-04-2016)

4.7 Αποκεντρωμένη Διοίκηση - Τα Τμήματα και οι Διευθύνσεις Αδειών Διαμονής.

Στην έδρα κάθε Αποκεντρωμένης Διοίκησης σε όλη τη χώρα συστήνεται μια Διεύθυνση Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, η οποία είναι αρμόδια κυρίως για την εφαρμογή της ισχύουσας κάθε φορά νομοθεσίας περί διαμονής των αλλοδαπών εντός της ελληνικής επικράτειας, ενώ ταυτόχρονα οφείλει να βρίσκεται σε συνεχή συνεργασία και επικοινωνία με το καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργείο, ήτοι το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, προκειμένου να επιτυγχάνεται η καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση των όποιων προβλημάτων και δυσλειτουργιών προκύπτουν. Εξαιρέση αποτελούν η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής και η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας Θράκης, όπου λειτουργούν 4 και 3 Δ/νσεις Αλλοδαπών και Μετανάστευσης αντίστοιχα. Συνολικά λοιπόν στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή υπάρχουν και λειτουργούν συνολικά δώδεκα Δ/νσεις Αλλοδαπών και Μετανάστευσης.

Στην έδρα επίσης κάθε Αποκεντρωμένης Διοίκησης ανά τη χώρα συστήνεται και ένα Τμήμα Αδειών Διαμονής, ένα Τμήμα ελέγχου και ένα Τμήμα Γραμματείας. Εξαιρέση και σε αυτή την περίπτωση αποτελεί η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής, η οποία λόγω μεγέθους, του μεγάλου αριθμού των μεταναστών που είναι συγκεντρωμένοι στο αστικό κέντρο, αλλά και με γνώμονα την όσο το δυνατόν καλύτερη εξυπηρέτηση των μεταναστών διατηρεί δυο Τμήματα Αδειών Διαμονής σε κάθε Διεύθυνση. Το ίδιο εφαρμόζεται και στη Διεύθυνση Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Θεσσαλονίκης, όπου για τους ίδιους ακριβώς λόγους υπάρχουν και λειτουργούν δυο τμήματα.

Επίσης ανά νομό της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, πλην του νομού της έδρας, συστήνεται ένα Τμήμα Αδειών Διαμονής με αρμοδιότητα κυρίως τη χορήγηση, ανανέωση, απόρριψη και ανάκληση των αδειών διαμονής ενιαίου τύπου σε υπηκόους τρίτων χωρών πλην της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις μετακλήσεις αλιεργατών και τις μετακλήσεις για εξαρτημένη εργασία, τις εγκρίσεις θεώρησης εισόδου για οικογενειακή επανένωση, την έκδοση και ανανέωση ειδικών βεβαιώσεων νόμιμης διαμονής. Σε κάθε Νομό υπάρχει επίσης και Γραφείο Γραμματείας με αρμοδιότητα την επικύρωση αντιγράφων, τη διάθεση σχετικών ενημερωτικών φυλλαδίων, οδηγιών ή εντύπων, τη διακίνηση της αλληλογραφίας, την τήρηση του αρχείου του Τμήματος,

την παραλαβή των αιτήσεων από τους συναλλασσόμενους με το τμήμα και γενικότερα την εξυπηρέτηση των πολιτών.

Όσον αφορά τώρα τις κατηγορίες των αδειών διαμονής που χορηγούνται από τα Τμήματα Αδειών Διαμονής αυτές είναι οι εξής:

➤ **Άδειες διαμονής για εργασία και επαγγελματικούς λόγους**

➤ **Προσωρινή διαμονή**

Πρόκειται για άτομα που εισέρχονται στη χώρα για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και σκοπό, όπως για εποχική εργασία, ως αλιεργάτες, μέλη καλλιτεχνικών συγκροτημάτων, εργαζόμενοι σε επιχείρηση που είναι μόνιμα εγκατεστημένη σε τρίτη χώρα, αρχηγοί οργανωμένων Ομάδων Τουρισμού, αθλητές, προπονητές, φοιτητές που συμμετέχουν σε πρόγραμμα με σκοπό την πρακτική άσκηση.

➤ **Άδειες διαμονής για ανθρωπιστικούς, εξαιρετικούς και άλλους λόγους**

➤ **Άδειες διαμονής για σπουδές, εθελοντική εργασία, έρευνα και επαγγελματική κατάρτιση.**

➤ **Άδειες διαμονής για οικογενειακή επανένωση**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται άδειες διαμονής για μέλη οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας, Έλληνα, Ευρωπαίου ή Ομογενούς.

➤ **Άδειες διαμονής μακράς διάρκειας**

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει την έκδοση αδειών διαμονής ως επί μακρόν διαμένων, δεύτερης γενιάς και δεκαετούς διάρκειας.

➤ **Μόνιμη άδεια διαμονής επενδυτή**

Περιλαμβάνει τις άδειες διαμονής που χορηγούνται σε ιδιοκτήτες ακινήτων.

➤ **Άδειες διαμονής σε εργαζόμενους ειδικού σκοπού**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται αθλητές και προπονητές, πνευματικοί δημιουργοί, λειτουργοί θρησκείων, ανταποκριτές ξένου τύπου, μέλη ξένης αρχαιολογικής σχολής, εκπαιδευτικοί ξένων σχολείων που λειτουργούν στην Ελλάδα.

4.8 Προβλήματα της μέχρι τώρα οργάνωσης και λειτουργίας των Υπηρεσιών Μετανάστευσης.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετώπιζανε οι Υπηρεσίες Μετανάστευσης ήταν η πολυνομία. Η έλλειψη προηγούμενης εμπειρίας σε ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής, ωθούσε το Υπουργείο Εσωτερικών που ήταν αρχικά υπεύθυνο για το σχεδιασμό της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής στις συνεχείς τροποποιήσεις και προσθήκες διατάξεων σε μια προσπάθεια ρύθμισης των κενών που υπήρχαν ή προέκυπταν. Ταυτόχρονα οι εγκύκλιοι που εκδιδόταν πολύ συχνά περιείχαν αντιφατικές και συγκρουόμενες οδηγίες με αποτέλεσμα να δημιουργούν ένα κλίμα ανασφάλειας στους μετανάστες και ταυτόχρονα σύγχυση στους υπαλλήλους των υπηρεσιών μετανάστευσης.

Ένα άλλο εξίσου σημαντικό πρόβλημα που παρουσιαζόταν σε πολύ μεγάλο βαθμό και δημιουργούσε αρκετές δυσλειτουργίες ήταν αυτό της ανεπάρκειας συντονισμού των εμπλεκόμενων υπηρεσιών. Στον σχεδιασμό της μεταναστευτικής πολιτικής εμπλέκονταν συνήθως τέσσερα Υπουργεία, το Υπουργείο Εσωτερικών, το Δημόσιας Τάξης, Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και το Εξωτερικών, ενώ στην εφαρμογή της πολιτικής εμπλέκονταν τρεις ο Δήμος, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και οι Περιφέρειες. Η συμμετοχή όλων αυτών των Υπουργείων και Υπηρεσιών συντελούσε στην υιοθέτηση αντιφατικών και συγκρουόμενων πρακτικών από την διοίκηση με αποτέλεσμα την καθυστέρηση της διοίκησης να παρέμβει γρήγορα στην επίλυση προβλημάτων που έχρηζαν άμεσης επέμβασης.

Συγκεκριμένα στην διαδικασία έκδοση της άδειας διαμονής αρχικά εμπλεκόταν τρεις υπηρεσίες η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση η οποία ήταν υπεύθυνη για την έκδοση της άδειας εργασίας, ο Δήμος στον οποίο ο μετανάστης απευθυνόταν μετά την έκδοση της άδειας εργασίας προκειμένου να καταθέσει αίτηση για την ανανέωση της άδειας διαμονής και η Περιφέρεια στην οποία διαβιβαζόταν από το Δήμο η αίτηση και ήταν αρμόδια για την εξέτασή της και την έκδοση της άδειας διαμονής. Όλη αυτή η διαδικασία ήταν εξαιρετικά περίπλοκη, προκαλούσε σύγχυση στους μετανάστες, αύξανε την ταλαιπωρία τους και επιβάρυνε το κόστος κατάθεσης, καθώς απαιτούσε την απώλεια αρκετών ημερών εργασίας από πλευράς μεταναστών. Η πολυπλοκότητα του όλου συστήματος, όπως αυτή προαναφέρθηκε και η αδυναμία των μεταναστών να κατανοήσουν τον όλο μηχανισμό, τους ανάγκαζε πολλές φορές

να προσφύγουν σε έμμισθη βοήθεια. Παράλληλα με την ταλαιπωρία του μετανάστη υπήρχε και πολύ υψηλό κόστος για την διοίκηση, καθώς για την έκδοση μιας και μόνο άδειας διαμονής έπρεπε να απασχοληθεί ένα πλήθος υπαλλήλων.

Ένα επίσης σοβαρό πρόβλημα που αντιμετωπίζανε οι μετανάστες κατά το παρελθόν ήταν το παρωχημένο σύστημα ενημέρωσης αναφορικά με την πορεία εξέλιξης του αιτήματος που είχαν καταθέσει για τη χορήγηση ή ανανέωση της άδειας διαμονής τους. Προκειμένου να ενημερωθούν σχετικά με την έκβαση της αίτησης τους θα έπρεπε να χάσουν κάποια ημέρα εργασίας, να στηθούν στις ουρές και να αναμείνουν με τις ώρες μέχρι να έρθει η σειρά τους και να καταφέρουν να απευθυνθούν στον αρμόδιο υπάλληλο. Η κατάσταση αυτή είχε σαν αποτέλεσμα να αυξάνεται ο φόρτος εργασίας των υπαλλήλων που εργαζόταν στα τμήματα αλλοδαπών και κατ' επέκταση να απαιτείται επιπλέον χρόνος για την διεκπεραίωση των υποθέσεων. Επιπλέον η όλη κατάσταση προκαλούσε προστριβές μεταξύ των μεταναστών και των υπαλλήλων των αρμοδίων υπηρεσιών με αποτέλεσμα να επιδεινώνεται η ευαίσθητη σχέση του μετανάστη με τη διοίκηση.

Μια άλλη εξίσου σημαντική δυσλειτουργία των Υπηρεσιών Μετανάστευσης η οποία δεν θα πρέπει να παραλειφθεί και η οποία όμως εξακολουθεί και υφίσταται είναι αυτή της απουσίας ενός λειτουργικού συστήματος υποδοχής και καθοδήγησης των μεταναστών όταν αυτοί εισέρχονται στη χώρα, όπως συμβαίνει αντίστοιχα σε άλλες χώρες της Ευρώπης, η περίπτωση των οποίων αναφέρθηκε σε προγενέστερο κεφάλαιο. Έτσι από τη στιγμή που απουσιάζει ένας επίσημος δημόσιος και αποτελεσματικός μηχανισμός είναι λογικό ένα μεγάλο μέρος του μεταναστευτικού πληθυσμού να καταφεύγει σε άλλου είδους μηχανισμούς, οι οποίοι δρουν ανεξέλεγκτα με ότι αυτό συνεπάγεται και για τους μετανάστες και για τη λειτουργία του ελληνικού κράτους.

4.9 Παρεμβάσεις στα πλαίσια της καλύτερης οργάνωσης των υπηρεσιών μετανάστευσης.

Τα τελευταία χρόνια αν και καθυστερημένα πραγματοποιούνται κάποιες απόπειρες βελτίωσης της υφιστάμενης κατάστασης. Έτσι στα πλαίσια της καλύτερης ενημέρωσης των μεταναστών σχετικά με την πορεία της αίτησης τους λειτουργεί εδώ

και μερικά χρόνια στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Υπουργείου Εσωτερικών αρχικά και τώρα του Υπουργείου Μεταναστευτικής πολιτικής link με τον τίτλο ‘Ύπορεια αίτησης για την έκδοση άδειας διαμονής’’. Εκεί ο μετανάστης μπορεί να πληροφορηθεί εύκολα, άμεσα και γρήγορα, οποιαδήποτε ώρα της ημέρας, απλά πληκτρολογώντας το Επώνυμο του με λατινικούς χαρακτήρες και τον αριθμό διαβατηρίου του, την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η αίτησή του. Έτσι χωρίς να απασχολεί κάποιον υπάλληλο της Υπηρεσίας αλλοδαπών και χωρίς να απαιτείται να προσέλθει αυτοπροσώπως στην Υπηρεσία μπορεί να ενημερωθεί άμεσα και έγκυρα. Αυτή είναι μια σημαντική υπηρεσία για την καλύτερη εξυπηρέτηση των μεταναστών, την οποία όπως έχει αποδείξει η εμπειρία μου μέχρι σήμερα μικρός αριθμός μεταναστών έκανε χρήση. Η μεγαλύτερη πλειοψηφία των μεταναστών προτιμούν την προσωπική επαφή με τον υπάλληλο της υπηρεσίας, με ότι αυτό συνεπάγεται και για τον ίδιο και για την εύρυθμη λειτουργία της Υπηρεσίας. Το τελευταίο διάστημα όμως με τη συνεχή εξοικείωση και των μεταναστών με τη χρήση της τεχνολογίας καταγράφονται κάποια θετικά βήματα.

Μια ακόμη καλή πρακτική στην κατεύθυνση της καλύτερης οργάνωσης των υπηρεσιών μετανάστευσης και εξυπηρέτησης των μεταναστών ήταν αυτή της λειτουργίας των υπηρεσιών μιας στάσης. Στις 30.09.2011 δημοσιεύτηκε ο Ν.4018/2011 που είχε σαν σκοπό την εφαρμογή του Κανονισμού του Συμβουλίου 1030/2002 αναφορικά με τον σταδιακό μετασχηματισμό των Υπηρεσιών Αλλοδαπών και Μετανάστευσης που λειτουργούσαν στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις όλης της χώρας στις λεγόμενες «υπηρεσίες μιας στάσης». Σύμφωνα με το Ν.4018/2011 στην έδρα κάθε Νομού της χώρας συστήνεται «υπηρεσία μιας στάσης» αρμοδιότητες της οποίας είναι ζητήματα που άπτονται με την έκδοση αδειών διαμονής και της μετάκλησης υπηκόων τρίτων χωρών. Σκοπός της λειτουργίας της «υπηρεσίας μιας στάσης» ήταν η μείωση του χρόνου που απαιτείται για την έκδοση των αδειών διαμονής, η βελτίωση της εποπτείας του όλου μηχανισμού και η καλύτερη εξυπηρέτηση των ενδιαφερομένων. Η διαδικασία μετάπτωσης όλων υπηρεσιών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης σε υπηρεσίες μιας στάσης πραγματοποιήθηκε σταδιακά και ολοκληρώθηκε το 2014.

4.10 Άδειες που χορηγούνται από την ΕΛ.ΑΣ

Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χάρτη και τα μέλη της οικογενείας τους έχουν δικαίωμα διαμονής στην Ελλάδα έως τρεις μήνες, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω διατυπώσεις και με την προϋπόθεση ότι είναι κάτοχοι ισχυρού διαβατηρίου ή δελτίου ταυτότητας. Στην περίπτωση όμως που επιθυμούν να διαμείνουν στη χώρα πέραν του τριμήνου για εργασία ή για να ασκήσουν ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα ή για σπουδές ή επειδή διαθέτουν επαρκείς πόρους για τους ίδιους και την οικογένεια τους, υποχρεούνται να εμφανισθούν αυτοπροσώπως πριν τη λήξη της παραπάνω προθεσμίας στην Αστυνομική αρχή του τόπου κατοικίας τους. Η αρμόδια υπηρεσία της Αστυνομίας είναι υπεύθυνη για την άμεση εγγραφή τους και τη χορήγηση βεβαίωση εγγραφής εφόσον οι ενδιαφερόμενοι προσκομίσουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Στα μέλη της οικογενείας τους χορηγείται ατομικό δελτίο διαμονής από το αρμόδιο Τμήμα Αδειών Διαμονής του τόπου διαμονής τους, το οποίο ονομάζεται « Δελτίο Διαμονής μέλους οικογένειας πολίτη της Ένωσης». Οι ίδιες ακριβώς διευκολύνσεις παρέχονται και στους πολίτες των χωρών του αποκαλούμενου Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χάρτη (Ισλανδία, Λίχτενσταϊν και Νορβηγία) και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, καθώς και στα μέλη της οικογενείας τους. (ΠΔ 106/21-06-07 ΦΕΚ135)

Όσον αφορά τώρα τους Ομογενείς από την Αλβανία και τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ, καθώς και τα μέλη της οικογενείας τους αυτοί τακτοποιούνται από την αρμόδια Αστυνομική Δ/ση του τόπου κατοικίας τους. Στις παραπάνω δυο κατηγορίες ομογενών χορηγείται Ειδικό Δελτίο Ταυτότητας Ομογενούς, καθώς και άδεια διαμονής με τη μορφή αυτοτελούς εγγράφου. Προκειμένου να τους χορηγηθεί το Ειδικό Δελτίο Ταυτότητας Ομογενούς οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να παρουσιαστούν αυτοπροσώπως με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, εξαιρούνται της αυτοπρόσωπης παρουσίας μόνο οι ανήλικοι και τα άτομα με ειδικές ανάγκες. (4000/3/10Δ/09-05-2005 ΚΥΑ ΦΕΚ646 Β/13-05-2005)

4.11 Περιφέρειες - Αρμοδιότητες στον τομέα της μετανάστευσης

Ένα ακόμα όργανο του ελληνικού κράτους που εμπλέκεται στην εφαρμογή της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής είναι και οι αιρετές Περιφέρειες. Οι

Περιφέρειες μέχρι και την ψήφιση του Ν.4375/2016 ήταν αρμόδιες για τη χορήγηση και ανανέωση άδειας εργασίας σε αλλοδαπούς στους οποίους έχει αναγνωρισθεί η προσφυγική ιδιότητα, ήταν κάτοχοι άδειας παραμονής και ενδιαφερόταν για την χορήγηση άδειας εργασίας ή την ανανέωση της προηγούμενης άδειας. Στις Περιφέρειες απευθυνόταν και όσοι αλλοδαποί είχαν αιτηθεί τη χορήγηση ασύλου, καθώς και όσοι διέμεναν στη χώρα για ανθρωπιστικούς λόγους και ήταν κάτοχοι ειδικού δελτίου παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους και ενδιαφερόταν να εργασθούν. Από τις 03/04/2016 με τη δημοσίευση του Ν.4375/2016 και με σκοπό την απλοποίηση των διαδικασιών, οι δικαιούχοι και οι αιτούντες διεθνούς προστασίας, καθώς και όσοι τους είχε χορηγηθεί καθεστώς διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους έχουν δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας, χωρίς να απαιτείται η προηγούμενη έκδοση άδειας εργασίας από τις Περιφέρειες.

Στις Περιφέρειες της χώρας είναι πλέον υποχρεωμένη να απευθυνθεί μια μόνο κατηγορία αλλοδαπών. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13 α του Ν.4251/2014 παρέχεται η δυνατότητα σε Έλληνες εργοδότες της «κατ' εξαίρεση απασχόλησης παράτυπα διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών» αποκλειστικά για την εξυπηρέτηση επειγουσών αναγκών της αγροτικής οικονομίας. Οι εργοδότες οι οποίοι ενδιαφέρονται για την απασχόληση παράτυπα διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών αιτούνται στα Τμήματα Αδειών διαμονής των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, τα οποία μπορούν να εκδώσουν πράξεις έγκρισης για την κατ' εξαίρεση απασχόληση παράτυπα διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών. Η υπηρεσία της Αποκεντρωμένης Διοίκησης κοινοποιεί τη σχετική Απόφαση στις κατά τόπους αρμόδιες Αστυνομικές Διευθύνσεις, οι οποίες με τη σειρά τους εκδίδουν βεβαίωση αναβολής απομάκρυνσης του εν λόγω αλλοδαπού. Ο πολίτης τρίτης χώρας του οποίου αναβλήθηκε η απομάκρυνση, πρέπει στη συνέχεια να απευθυνθεί στην Περιφέρεια του τόπου διαμονής του για να του χορηγηθεί άδεια εργασίας. Η άδεια εργασίας έχει διάρκεια ισχύος έξι μήνες και είναι ισόχρονη με την αναβολή απομάκρυνσης. Οι τελούντες υπό αναβολή απομάκρυνσης μπορούν να εργάζονται σε όλη την ελληνική επικράτεια, ενώ εξαίρεση αποτελούν οι Περιφερειακές Ενότητες Έβρου, Ξάνθης και Ροδόπης, το σύνολο των Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και οι Περιφερειακές Ενότητες Κω, Ρόδου, Καλύμνου και Καρπάθου της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.(53619/735/2015 Απόφαση Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής

Ανασυγκρότησης, Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.)

4.12 Λοιποί φορείς που εμπλέκονται στον τομέα της μετανάστευσης

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1980, οπότε και η Ελλάδα μετατράπηκε από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής μεταναστών το ελληνικό κράτος καταβάλλει σεβαστές προσπάθειες να δημιουργήσει και να εφαρμόσει μια μεταναστευτική πολιτική βασισμένη στις ευρωπαϊκές αρχές που θα προστατεύει, θα ασφαλίζει και θα δημιουργεί αίσθημα ασφάλειας και σιγουριάς στους μετανάστες. Πολλές φορές όμως το αναμενόμενο αποτέλεσμα δεν είναι το επιθυμητό. Τα κενά αυτά του δημόσιου συστήματος καλούνται πολύ συχνά να καλύψουν οι ΜΚΟ παρέχοντας κάθε είδους βοήθειας προς τους μετανάστες (νομική, ιατρική, ψυχολογική) και ταυτόχρονα λειτουργώντας και ως μια είδους πλατφόρμα που προσπαθεί να μεταβιβάσει τα αιτήματα των μεταναστών και των προσφύγων στη δημόσια διοίκηση. (Βαρουξή,2008:43-44)

Αρωγός σε αυτή τους την προσπάθεια των ΜΚΟ αποτελούν και διάφοροι διεθνείς και διακυβερνητικοί οργανισμοί, τη δράση και το ρόλο των οποίων θα αναπτύξουμε συνοπτικά παρακάτω.

4.12.1 Μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) για μετανάστες στην Ελλάδα.

Ο όρος ΜΚΟ αναφέρθηκε για πρώτη φορά στο άρθρο 71 του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ πλην όμως ακριβής ορισμός του όρου ΜΚΟ δεν υφίσταται. Στις μέρες μας ο όρος αυτός αναφέρεται σε μη κερδοσκοπικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο και βασίζονται στην ιδιωτική πρωτοβουλία. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση: http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=45 Ημερομηνία προσπέλασης 23/01/2018)

Οι ΜΚΟ αποτελούνται από ανθρώπους οι οποίοι έχουν κοινά ενδιαφέροντα και σαφείς στόχους. Όσον αφορά τη δράση των ΜΚΟ αυτή επικεντρώνεται στη

διεξαγωγή ερευνών, στη συλλογή στοιχείων αναφορικά με τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, στην παροχή συμβουλών και πληροφοριών και πολλές φορές βοήθειας προς τους μετανάστες, ενώ ταυτόχρονα φέρονται να ασκούν πιέσεις στις εκάστοτε κυβερνήσεις προκειμένου να υιοθετήσουν ή να συμμορφωθούν με τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. (Βαρουξή,2008:43)

Σύμφωνα με μια σχετικά πρόσφατη μελέτη που είχε πραγματοποιηθεί από επιστημονική ομάδα του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου και είχε δημοσιευτεί το 2009 , στην Ελλάδα δραστηριοποιούνταν ένας πολύ μεγάλος αριθμός ΜΚΟ και Συλλόγων. Ο μεγάλος όμως αυτός αριθμός δεν προεξοφλεί απαραίτητα και την αποτελεσματικότητα τους για μια πληθώρα λόγων. (Παπαδόπουλος κ.α., 2009:12-13)

Το Υπουργείο Εσωτερικών σε μια προσπάθεια καταγραφής των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που δραστηριοποιούνται σε θέματα διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης στην Ελλάδα σύστησε με την υπ' αριθμ. πρωτ. 39487/08-09-2016 Υπουργική Απόφαση το Εθνικό Μητρώο ελληνικών και ξένων ΜΚΟ. Το Εθνικό Μητρώο έχει ως σκοπό να συγκεντρώσει πληροφορίες αναφορικά με την επωνυμία του φορέα, τη γεωγραφική του εμβέλεια δραστηριοποίησης, τα φορολογικά και οικονομικά του στοιχεία, την υλικοτεχνική του υποδομή, το απασχολούμενο προσωπικό και το χρονικό διάστημα παραμονής και απασχόλησης, τις παρεχόμενες υπηρεσίες και συγκεκριμένα ποιοι είναι οι ωφελούμενοι, οι τομείς δραστηριοποίησης και οι δράσεις του φορέα. Στη λίστα του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής μέχρι τις 06-12-2017 υπήρχαν καταγεγραμμένες 48 συνολικά οργανώσεις που ήταν ενταγμένες στο Εθνικό Μητρώο Ελληνικών και Ξένων ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε θέματα διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης, εκ των οποίων οι 42 είναι Ελληνικές και οι 6 ξένες. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/νση: https://mko.yypes.gr/home_in_mitroo_report Ημερομηνία προσπέλασης 06-12-2017)

4.12.2 Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)

Πλην των λοιπών μη κυβερνητικών οργανώσεων ο μεγαλύτερος διακυβερνητικός οργανισμός που διαδραματίζει ιδιαίτερα ενεργό ρόλο σε ζητήματα που αφορούν τη

μετανάστευση στην Ελλάδα είναι ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης. Οι δραστηριότητες του ΔΟΜ περιορίζονται σε προγράμματα, έρευνες και συνέδρια με στόχο την εφαρμογή των θεμελιωδών αρχών και δικαιωμάτων σε ότι αφορά τους μετανάστες. (Σαμπατάκου,2008:287) Βασική του αρχή είναι ότι οι ανθρώπινες και ομαλές συνθήκες μετανάστευσης ωφελούν τόσο τους μετανάστες όσο και την κοινωνία και με γνώμονα αυτή την αρχή προσπαθεί:

- Να αντιμετωπίσει τις διαρκώς αυξανόμενες λειτουργικές ανάγκες για την διαχείριση της μετανάστευσης.
- Να κατανοήσει έγκαιρα τα ζητήματα που άπτονται της μετανάστευσης.
- Να ενθαρρύνει την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη μέσω της μετανάστευσης

Ο ΔΟΜ βοηθά τις κυβερνήσεις κρατών, καθώς και μεμονωμένα άτομα στην επίλυση μεταναστευτικών προβλημάτων ιδίως μέσω:

- Υπηρεσιών μεταναστευτικής υγείας
- Υπηρεσιών Ευρείας Ενημέρωσης
- Καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων (trafficking)

Η Ελλάδα αποτελεί ιδρυτικό μέλος του ΔΟΜ και το γραφείο του οργανισμού λειτουργεί στην Ελλάδα βάσει σύμβασης που είχε υπογραφεί μεταξύ της κυβέρνησης και του ΔΟΜ τον Απρίλιο του 1952. Η σύμβαση αυτή, καθώς και το καταστατικό του ΔΟΜ τα οποία και κυρώθηκαν με το νόμο, καθορίζουν τις αρμοδιότητες του ΔΟΜ στην Ελλάδα καθώς και το πλαίσιο συνεργασίας του οργανισμού με την ελληνική κυβέρνηση. Συγκεκριμένα υλοποιεί προγράμματα που έχουν σαν στόχο τόσο την κοινωνική όσο και την εργασιακή ένταξη των μεταναστών, την καταπολέμηση φαινομένων όπως αυτό της ξενοφοβίας και του ρατσισμού, ενώ ταυτόχρονα βοηθάει τους μετανάστες που θέλουν εθελοντικά να επαναπατριστούν μέσα από την εφαρμογή προγραμμάτων εθελοντικής επιστροφής και τους παρέχει υποστήριξη για την ομαλή επανένταξη στη χώρα καταγωγής τους.

Συγκεκριμένα την περίοδο από το 2010 έως τις 29 Νοεμβρίου 2017 ο ΔΟΜ συνέβαλλε στην επιστροφή συνολικά 40.261 μεταναστών από την Ελλάδα στη χώρα τους με τις 8.670 επιστροφές να έχουν πραγματοποιηθεί κατά την περίοδο του

Ιουνίου του 2016 έως τις 29 Νοεμβρίου 2017 και τις 2.256 να αφορούν την επανένταξη μεταναστών στη χώρα προέλευσης τους και να έχουν πραγματοποιηθεί την περίοδο του Ιουνίου του 2016 έως τις 30 Νοεμβρίου 2017. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση <https://greece.iom.int/worldmap> Ημερομηνία προσπέλασης 12/12/2017)

4.12.3 Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) είναι ένας διεθνής οργανισμός παγκόσμιας εμβέλειας και ο ρόλος του στη διαχείριση της μετανάστευσης δεν περιορίζεται αποκλειστικά στη σύνταξη διεθνών κειμένων που συγκροτούν το Διεθνές Καθεστώς Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Από το 1999 οπότε και παρατηρείται αυξημένη βαρύτητα στα μεταναστευτικά ζητήματα επικουρεί να συνεισφέρει στην άσκηση της μεταναστευτικής πολιτικής σε παγκόσμιο επίπεδο. (Σαμπατάκου, 2008: 284-285)

Η Ύπατη Αρμοστεία ιδρύθηκε ως επικουρικό όργανο της Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών τον Δεκέμβριο του 1950. Στην Ελλάδα η Ύπατη Αρμοστεία λειτούργησε τον Μάρτιο του 1952 ως Αντιπροσωπεία, ενώ από τον Ιανουάριο του 2007 λειτουργεί ως Εθνικό Γραφείο, υπό την εποπτεία της Περιφερειακής Αντιπροσωπείας της Υ.Α για τη Νότια Ευρώπη που εδρεύει στη Ρώμη. Η Υ.Α. συνεργάζεται με τις κρατικές υπηρεσίες της χώρας σε μια προσπάθεια εκπλήρωσης των σκοπών τους, ενώ σε καμία περίπτωση δεν τις υποκαθιστά. Προκειμένου να διασφαλίσει και να προστατεύσει τους πρόσφυγες και όσους αιτούνται για άσυλο, καθώς και να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες σε ζητήματα που αφορούν το προσφυγικό, η Ύπατη Αρμοστεία συνεργάζεται με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), τα μέσα ενημέρωσης και άλλες οργανώσεις. Κύριος εταίρος της Ύπατης Αρμοστείας στην Ελλάδα είναι η υπηρεσία Ασύλου, η υπηρεσία πρώτης υποδοχής και η αρχή Προσφυγών, ενώ ταυτόχρονα τηρεί στενή συνεργασία με τα Υπουργεία Παιδείας, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, καθώς και με τον Συνήγορο του Πολίτη. Κύριος στόχος της είναι η υποστήριξη της νέας διαδικασίας χορήγησης ασύλου μέσω της συνδρομής σχετικά με νομικά ζητήματα, ανάλυση και πληροφοριών σχετικά με τις χώρες προέλευσης των προσφύγων. Γενικά προσπαθεί να παρέχει τεχνική, νομική και πρακτική βοήθεια.

(Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση: <http://www.unhcr.gr/genikes-plirofories/ellada.html> Ημερομηνία προσπέλασης 04/09/2017)

4.12.4 Συνήγορος για τον Μετανάστη, τον Πρόσφυγα και τον Ομογενή

Το πλήθος των αυξημένων αναφορών που δεχόταν ο Συνήγορος του Πολίτη κατά τα τελευταία χρόνια τόσο από μετανάστες και ομογενείς όσο και από πρόσφυγες, τον ώθησε στη δημιουργία μιας εξειδικευμένης σελίδας που είχε διττό σκοπό. Θα συνέβαλλε στη βελτίωση της πληροφόρησης για ζητήματα που άπτονται της μετανάστευσης, του ασύλου, της ιθαγένειας και της ομογένειας, ενώ ταυτόχρονα θα συντελούσε στην αναβάθμιση των υπηρεσιών που προσέφερε η δημόσια διοίκηση.

Σε αυτή την κατεύθυνση ο Συνήγορος του Πολίτη αποφάσισε να συντάξει και να κυκλοφορήσει σε συνεργασία με δημόσιες υπηρεσίες και ΜΚΟ έναν οδηγό δικαιωμάτων και παροχών που απευθύνεται στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού στην Ελλάδα μεταξύ των οποίων σαφώς και βρίσκονται οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και οι ομογενείς, καθώς και έναν αντίστοιχο ιστοχώρο όπου θα βρίσκονται συγκεντρωμένες απαραίτητες πληροφορίες, οι οποίες θα επικαιροποιούνται και θα ανανεώνονται συνεχώς. Με αυτά τα καινοτόμα εργαλεία προσπάθησε να καλύψει σε κάποιο βαθμό και την έλλειψη πληροφόρησης που παρατηρείται στους κόλπους κυρίως αυτών των ευάλωτων ομάδων. (Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση: <https://www.synigoros-solidarity.gr/kategoria/eualotes-omades/metanastes>.

Ημερομηνία προσπέλασης 24/01/2018)

4.13 Συμπεράσματα τέταρτου κεφαλαίου

Με τη συνεχή αύξηση των μεταναστευτικών ροών, όπως αυτή έχει καταγραφεί τα τελευταία χρόνια, ως αποτέλεσμα της ευρύτερης γεωπολιτικής αστάθειας στην Αφρική, στις χώρες της Κεντρικής και Δυτικής Ασίας, της Μέσης Ανατολής, την αποσταθεροποίηση κρατών και την προσφυγική κρίση στη Συρία η ανάγκη για αναδιοργάνωση των υπηρεσιών μετανάστευσης στη χώρα είχε καταστεί πιο επιτακτική από ποτέ. Την ανάγκη αυτή αφουγκράστηκε η ελληνική πολιτεία, η οποία στα τέλη του 2016 προσπάθησε να ενοποιήσει τις διάσπαρτες υπηρεσίες που

ασχολούταν με τη μεταναστευτική πολιτική της χώρας. Πρόκειται για ένα εγχείρημα που ήρθε μετά από τριάντα περίπου χρόνια ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής και καταδεικνύει το γεγονός της αναγνώρισης εκ μέρους της ελληνικής πολιτείας του ελλείμματος της οργάνωσης που διαπίστωσε στον τομέα αυτό. Αν και θα πρέπει να παραδεχθούμε ότι υπήρξε ένα ουσιαστικό βήμα στην κατεύθυνση της ορθολογικότερης και συντονισμένης οργάνωσης των υπηρεσιών μετανάστευσης, εντούτοις ένας αρκετά μεγάλος αριθμός αρμοδιοτήτων εξακολουθούν να είναι διάσπαρτες με αποτέλεσμα την εμπλοκή αρκετών υπηρεσιών και την ταλαιπωρία του συναλλασσόμενου. Η ανάγκη για περαιτέρω αναδιάρθρωση των υπηρεσιών στον τομέα της μετανάστευσης είναι στις μέρες μας περισσότερο αναγκαία από ποτέ, καθώς οι επικρατούσες συνθήκες επιβάλλουν την άμεση προσαρμογή στα νέα δεδομένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Σκοπός της Έρευνας

Αντικειμενικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθεί ο βαθμός ικανοποίησης των μεταναστών από τις παρεχόμενες υπηρεσίες του Τμήματος Αδειών Διαμονής Πρέβεζας και να αντληθούν οι απαραίτητες πληροφορίες, ώστε να καταστεί δυνατή η εξαγωγή πολύτιμων συμπερασμάτων αναφορικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στην καθημερινή τους συναναστροφή με το Τμήμα. Κατ' αυτό τον τρόπο θα μπορέσουν να υπάρξουν κάποιες προτάσεις περαιτέρω βελτίωσης της υφιστάμενης κατάστασης προς όφελος και των εργαζομένων αλλά κυρίως των μεταναστών. Ένα φιλικότερο και καλύτερο πρόσωπο της Δημόσιας Διοίκησης συμβάλλει στην βελτίωση της εικόνας για την διοίκηση, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί και δείγμα της καλής πρόθεσης ενσωμάτωσης των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία ως ισότιμα μέλη.

Όσον αφορά τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας εργασίας αυτά θα μπορούσαν να συνοψισθούν στα εξής δυο:

- Κατά πόσο είναι ικανοποιημένοι οι μετανάστες από τη λειτουργία του Τμήματος Αδειών Διαμονής Πρέβεζας
- Στο είδος των ενεργειών που θα έπρεπε να προβεί η υπηρεσία στο εγγύς μέλλον για την παροχή καλύτερων και ποιοτικότερων υπηρεσιών προς τους μετανάστες.

5.2 Μεθοδολογία της Έρευνας

Για την ολοκλήρωση της παρούσας έρευνας επιλέχθηκε η χρήση του ερωτηματολογίου ως μέθοδος συλλογής των δεδομένων. Το ερωτηματολόγιο ήταν ανώνυμο και περιελάμβανε ερωτήσεις κλειστού τύπου με απαντήσεις πολλαπλής επιλογής και ερωτήσεις κλίμακας σύμφωνα με την μέθοδο του Likert. Σε μια ερώτηση οι ερωτηθέντες καλούνταν να απαντήσουν μεταξύ δυο διχοτομικών ερωτήσεων (ναι-όχι), ενώ στην τελευταία ερώτηση παρέχονταν η δυνατότητα στους

συμμετέχοντες να απαντήσουν κάτι άλλο εκτός των προτεινόμενων απαντήσεων. Στην αρχή του ερωτηματολογίου έχουν διατυπωθεί κάποιες γενικές ερωτήσεις που αφορούν το φύλο, τον τόπο καταγωγής και την ηλικία των ερωτώμενων, ενώ στην συνέχεια ακολουθούν κάποιες ερωτήσεις πιο ειδικές που εξυπηρετούν και τους σκοπούς της έρευνας.

Η μορφή του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει όσο το δυνατόν πιο απλές και κατανοητές ερωτήσεις, ώστε να μπορεί να συμπληρωθεί εύκολα από τους μετανάστες. Οι ερωτήσεις είναι σύντομες και κατανοητές, έτσι ώστε να μην αποθαρρύνονται οι ερωτώμενοι από την συμπλήρωση του. Επιπλέον θα πρέπει να αναφερθεί ότι η συμπλήρωση του μεγαλύτερου μέρους των ερωτηματολογίων έγινε από τον ίδιο τον ερευνητή, καθώς ένα μεγάλο μέρος του δείγματος δήλωσε δυσκολία ανάγνωσης και συμπλήρωσής του. Η μέθοδος αυτή παρουσίασε κάποια πλεονεκτήματα, όπως το γεγονός ότι είχε υψηλό ποσοστό ανταπόκρισης. Οι μετανάστες ήταν πρόθυμοι να απαντήσουν την στιγμή που δεν χρειαζόταν να καταβάλλουν κάποια ιδιαίτερη προσπάθεια για την συμπλήρωσή του γεγονός που θα τους επιφόρτιζε με περισσότερο άγχος. Επιπλέον με την μέθοδο αυτή υπήρχε η δυνατότητα επεξήγησης κάποιων σημείων που πιθανόν να υπήρχε κάποια δυσκολία κατανόησης, ενώ εξαλείφθηκε η πιθανότητα οι ερωτώμενοι να παραλείψουν και να μην απαντήσουν σε κάποιες ερωτήσεις. Πλην όμως η μέθοδος παρουσίασε και κάποια μειονεκτήματα όπως το γεγονός του χρόνου που απαιτήθηκε εκ μέρους του ερευνητή για την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων και το γεγονός ότι η φυσική παρουσία του ερευνητή μπορεί να επηρεάζει σε κάποιο ποσοστό τις απαντήσεις των ερωτώμενων.

Η πιο ενδεδειγμένη αν θα μπορούσαμε να την χαρακτηρίσουμε έτσι μέθοδος συλλογής των ερωτηματολογίων θα ήταν μέσω της ηλεκτρονικής οδού. Τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει αυτή η μέθοδος είναι πολλαπλά, καθώς το κόστος διεξαγωγής της έρευνας είναι χαμηλό, το ερωτηματολόγιο μπορεί να συμπληρωθεί από περισσότερους μετανάστες ενώ παράλληλα δίνεται η δυνατότητα στον ερωτώμενο να επεξεργαστεί τις ερωτήσεις και να απαντήσει με τους δικούς του ρυθμούς. Στην περίπτωση όμως της παρούσας έρευνας κάτι τέτοιο ήταν αδύνατο, καθώς ο μεγαλύτερος αριθμός των μεταναστών δεν διαθέτει ούτε άμεση πρόσβαση στο ίντερνετ, ούτε email επικοινωνίας και όπως προαναφέρθηκε ενώ κατανοεί με ευκολία την ελληνική γλώσσα παρουσιάζει δυσκολία στην ανάγνωση και γραφή.

Επιπλέον όπως διαπιστώθηκε κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν ήταν λίγες οι φορές όπου σε αρκετές ερωτήσεις οι μετανάστες χρειάστηκαν περαιτέρω διευκρινήσεις, προκειμένου να δώσουν πιο ακριβή απάντηση στα ερωτήματα που τους τέθηκαν από τον ερευνητή. Μια άλλη δυσκολία που παρουσιάστηκε επίσης κατά τη διάρκεια της έρευνας όσον αφορά τις γυναίκες ήταν ότι το γυναικείο δείγμα ήταν σε μεγαλύτερο βαθμό επιφυλακτικό στις απαντήσεις και πολλές φορές ζητούσε τη βοήθεια του συζύγου. Αυτό απορρέει και από το γεγονός ότι οι γυναίκες συνήθως είναι μέλη οικογένειας που έχουν εισέλθει σε δεύτερο χρόνο στην Ελλάδα και η επαφή τους με την διοίκηση είναι σπανιότερη, καθώς ο άντρας είναι αυτός που συνήθως αναλαμβάνει να φέρει εις πέρας τη διαδικασία έκδοσης και ανανέωσης των αδειών διαμονής.

5.3 Στοιχεία ταυτότητας ερωτώμενων

Το δείγμα αποτέλεσαν 67 άτομα που διαμένουν εντός των ορίων του Νομού Πρέβεζας. Πρόκειται για άντρες και γυναίκες ηλικίας 18 ετών και άνω. Όσον αφορά τα κριτήρια με βάση τα οποία έγινε η δειγματοληψία των ερωτώμενων η επιλογή του συγκεκριμένου δείγματος έγινε με βάση τον αριθμό των μεταναστών που επισκέφθηκαν το Τμήμα Αδειών Διαμονής Πρέβεζας κατά την περίοδο από 06/06/2017 έως 05/07/2017. Την ανωτέρω περίοδο επισκέφθηκαν την Υπηρεσία συνολικά 138 μετανάστες εκ των οποίων οι 105 ήταν ενήλικες ενώ οι υπόλοιποι 33 ήταν ανήλικα τέκνα μέλη οικογένειας των μεταναστών. Από το δείγμα εξαιρέθηκαν τα άτομα κάτω των 18 ετών, καθώς οι αιτήσεις για τα ανήλικα τέκνα υποβάλλονται από τον συντηρών γονέα. Έτσι από το σύνολο των 105 ενηλίκων μεταναστών που προσήλθαν στην Υπηρεσία την ανωτέρω περίοδο τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από τους 67.

Οι μετανάστες που συμμετείχαν στην έρευνα ενημερώθηκαν για τον σκοπό της έρευνας, καθώς και για το γεγονός ότι η συμμετοχή τους ήταν ανώνυμη και ότι το περιεχόμενο των απαντήσεων τους θα παρέμενε απολύτως εμπιστευτικό. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί και το γεγονός ότι δεν υπήρξε άρνηση συμμετοχής στην έρευνα από κανέναν από τους μετανάστες στους οποίους απευθύνθηκε ο ερευνητής.

Πριν την επίσημη έναρξη της έρευνας πραγματοποιήθηκαν και μερικές πιλοτικές συνεντεύξεις προκειμένου να διαπιστωθεί εάν οι ερωτώμενοι καταλάβαιναν τις ερωτήσεις όπως ήταν διατυπωμένες και μπορούσαν να απαντήσουν χωρίς δυσκολία. Η πιλοτική αυτή πρώτη εφαρμογή έδειξε την ανάγκη περαιτέρω απλοποίησης κάποιων σημείων και αντικατάστασης κάποιων εκφράσεων με άλλες πιο απλές και κατανοητές λέξεις. Επιπλέον ο αριθμός των ερωτημάτων μειώθηκε, καθώς το μέγεθος αποτελούσε αποτρεπτικό παράγοντα στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

5.4 Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων

Η συλλογή των ερωτηματολογίων που αφορούν την παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε την περίοδο από 06/06/2017 έως 05/06/2017. Επιλέχθηκε η ανωτέρω περίοδος, καθώς αποτελεί μια περίοδο αιχμής, όπως διαφαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί. Στο ανωτέρω διάστημα έληγαν ένας συγκριτικά μεγάλος αριθμός αδειών διαμονής σε σχέση με τους λοιπούς μήνες του 2017. Η μεγαλύτερη προσέλευση πλην τη συνήθη ροή πολλές φορές προκαλεί προβλήματα στην ομαλή και εύρυθμη λειτουργία μιας υπηρεσίας. Η συμπλήρωση λοιπόν αυτού του ερωτηματολογίου κατά την δεδομένη χρονική περίοδο θα έδινε στην υπηρεσία την δυνατότητα εντοπισμού ελλειμμάτων λειτουργίας. Όσον αφορά την επεξεργασία των αποτελεσμάτων τα οποία συλλέχθηκαν, αυτή έγινε με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος IBM SPSS V21.

Πίνακας 5.1 Σύνολο αδειών διαμονής ανά μήνα που λήγουν κατά το έτος 2017

Μήνας λήξης	Σύνολο
Ιανουάριος	13
Φεβρουάριος	36
Μάρτιος	20
Απρίλιος	14
Μάιος	24
Ιούνιος	185
Ιούλιος	75
Αύγουστος	45
Σεπτέμβριος	58
Οκτώβριος	41
Νοέμβριος	66
Δεκέμβριος	101

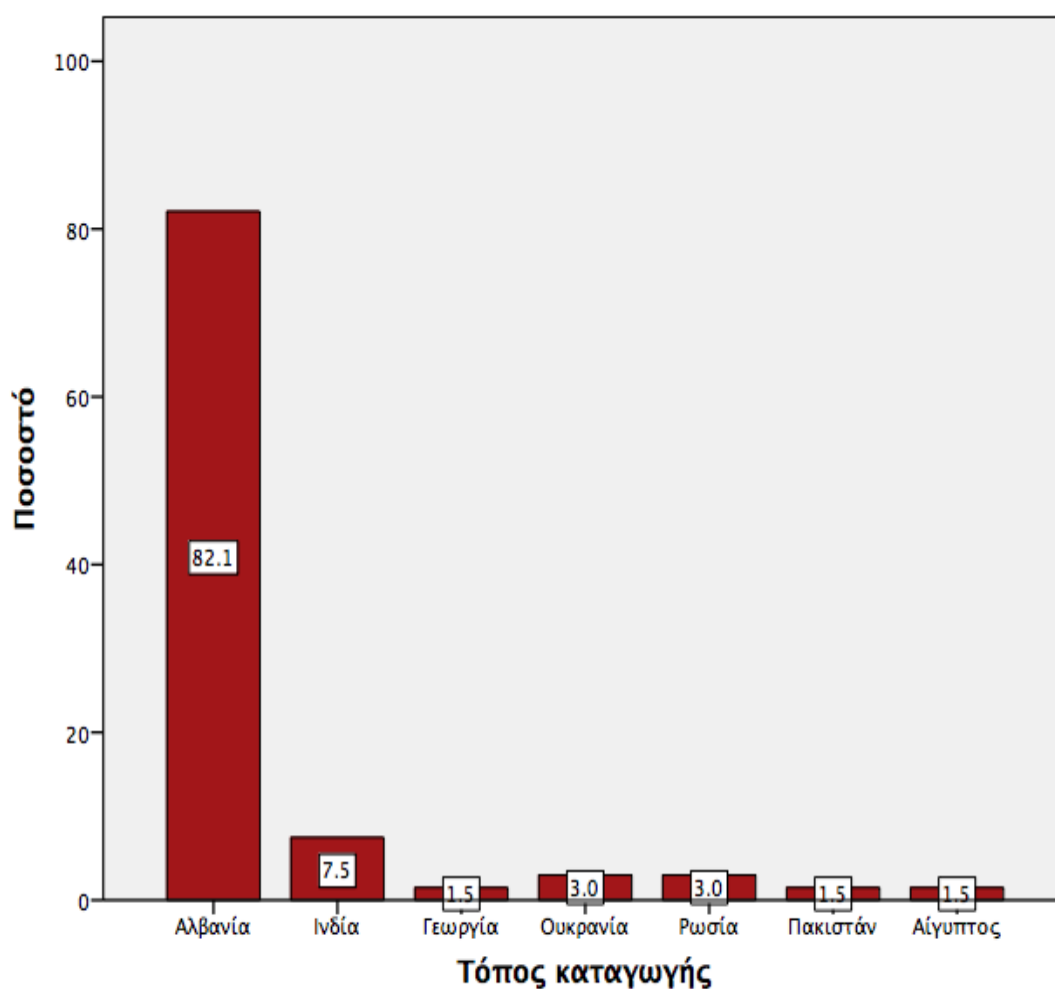
Πίνακας 5.2 Σύνολο ισχυρών αδειών διαμονής ανά υπηκοότητα και φύλο στο Νομό Πρέβεζας (ημερομηνία ανάκτησης των δεδομένων 05/09/2017)

Ιθαγένεια	Άρρεν	Θήλυ	Σύνολο
Αίγυπτος	2	0	2
Αλβανία	1260	1014	2274
Αλγερία	1	1	2
Αρμενία	1	3	4
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	0	2	2
Βραζιλία	0	1	1
Γεωργία	7	6	13
Γιουγκοσλαβία (Σερβία-Μαυροβούνιο)	0	2	2
Δομινικανή Δημοκρατία	0	6	6
Ην. Πολιτείες Αμερικής- ΗΠΑ	2	8	10
Ινδία	39	9	48
Ισημερινός	2	1	3
Ισραήλ	1	0	1
Καζακστάν	0	4	4
Κίνα	1	2	3
Κιργιζία	0	1	1
Λευκορωσία	0	4	4
Μαρόκο	0	1	1
Μεξικό	0	1	1
Μολδαβία	3	12	15
Μπανγκλαντές	2	0	2
Νότιος Αφρική	0	1	1
Ουκρανία	3	28	31
Πακιστάν	11	0	11
ΠΓΔΜ	0	1	1
Ρωσία	0	27	27
Σερβία	0	12	12
Συρία	0	1	1
Ταϊλάνδη	0	4	4
Τουρκία	0	1	1
Φιλιππίνες	1	0	1

5.5 Αποτελέσματα έρευνας

Στην συνέχεια δίνονται τα αποτελέσματα της έρευνας όπως προέκυψαν από τις απαντήσεις των 67 συμμετεχόντων. Αρχικά, από το Διάγραμμα 5.1 προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος είχε καταγωγή από την Αλβανία (n=55, 82.1%) ενώ μικρότερη συμμετοχή παρατηρήθηκε από μετανάστες με τόπο καταγωγής την Ινδία (n=5, 7.5%), την Ουκρανία (n=2, 3%), την Ρωσία (n=2, 3%), την Γεωργία (n=2, 1.5%), το Πακιστάν (n=2, 1.5%) και την Αίγυπτο (n=2, 1.5%).

Διάγραμμα 5.1 Χώρα καταγωγής των συμμετεχόντων στην έρευνα

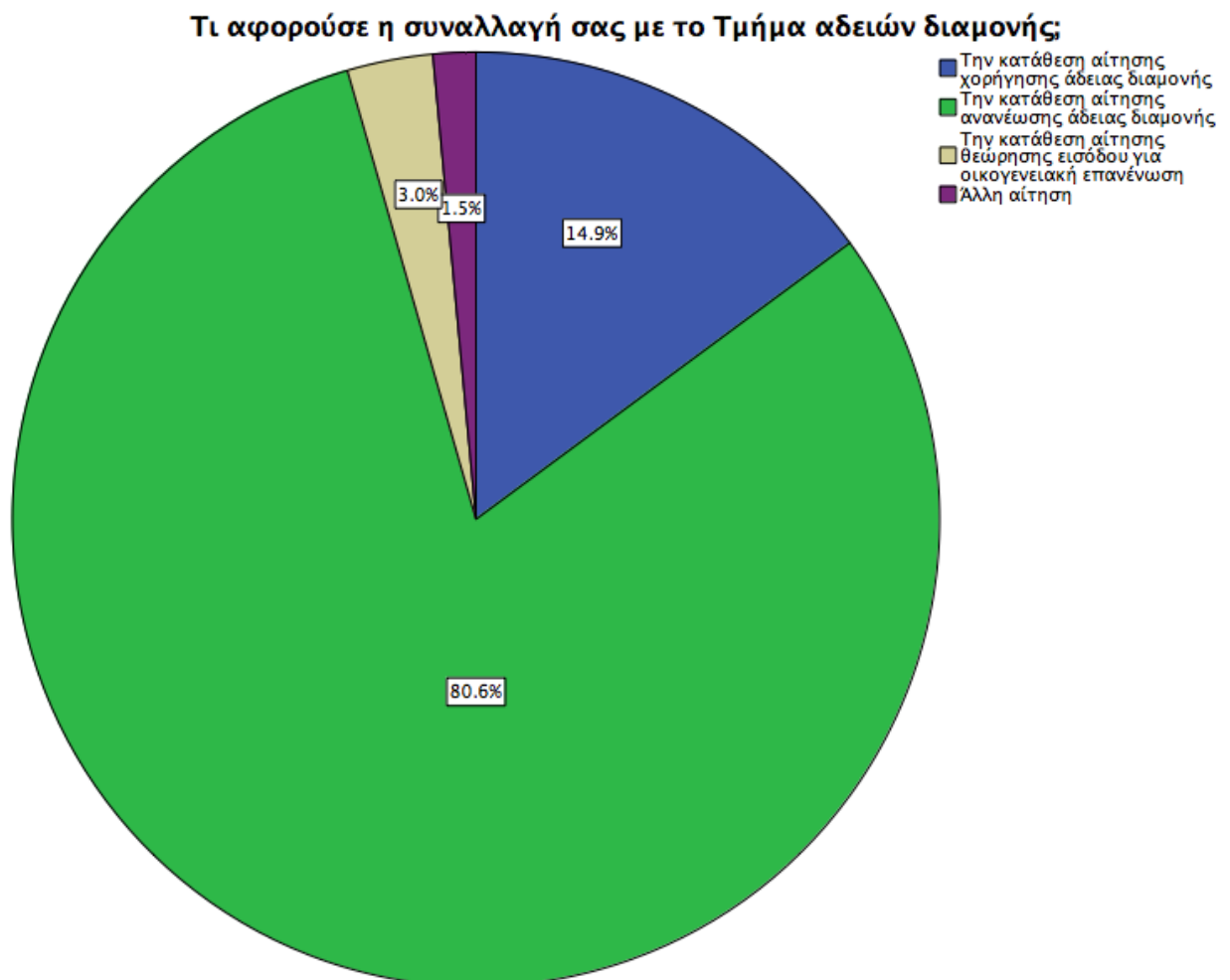
Στον Πίνακα 5.3 παρουσιάζονται τα στοιχεία που αφορούν το φύλο και την ηλικία των μεταναστών που συμμετείχαν στην έρευνα. Από τα αποτελέσματα παρατηρούμε ότι το 61.2% (n=41) των μεταναστών ήταν άντρες και το 38.8% (n=26) ήταν γυναίκες. Επιπλέον, προκύπτει ότι το 37.3% (n=25) ήταν ηλικίας 41 έως 50 ετών, το 34.3% (n=23) ήταν ηλικίας 31 έως 40 ετών, το 22.4% (n=15) ήταν ηλικίας 18 έως 30 ετών και μόλις το 6% (n=4) ήταν ηλικίας 51 έως 60 ετών.

Πίνακας 5.3 Στοιχεία για το φύλο και την ηλικία των μεταναστών

		n	%
Φύλο	Αντρας	41	61.2%
	Γυναίκα	26	38.8%
Ηλικία	18-30	15	22.4%
	31-40	23	34.3%
	41-50	25	37.3%
	51-60	4	6.0%
	61 και άνω	0	0.0%

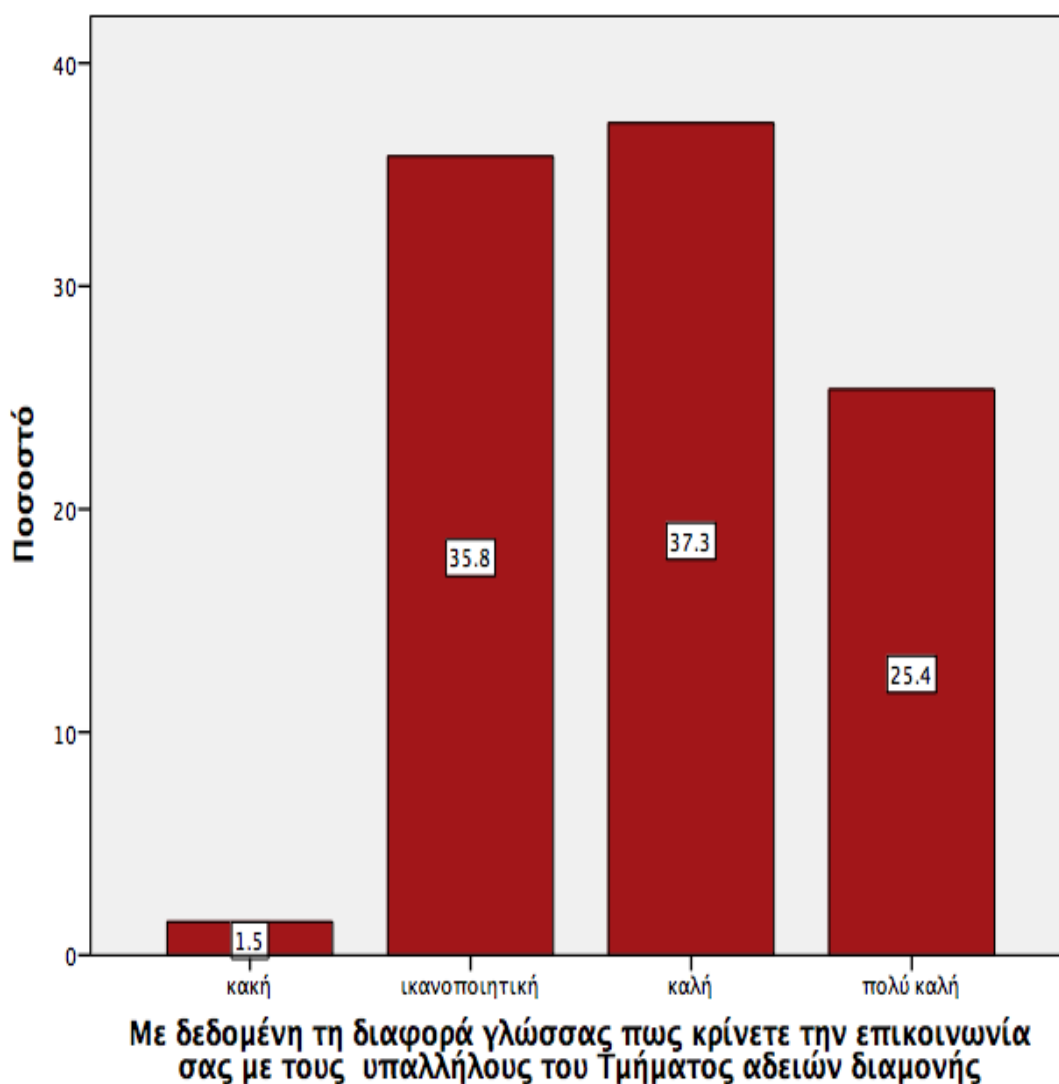
Στο Διάγραμμα 5.2 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα σχετικά με τον λόγο συναλλαγής με το Τμήμα Αδειών Διαμονής. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ο πιο συνηθισμένος λόγος συναλλαγής είναι η κατάθεση αίτησης για ανανέωση άδειας διαμονής (n=54, 80.6%) ενώ λιγότερο συνηθισμένοι λόγοι είναι η κατάθεση αίτησης για χορήγηση άδειας διαμονής (n=10, 14.9%), η κατάθεση αίτησης για θεώρηση εισόδου για οικογενειακή επανένωση (n=2, 3%) και άλλοι λόγοι (n=1, 1.5%).

Διάγραμμα 5. 2 Λόγος συναλλαγής με το Τμήμα Αδειών Διαμονής

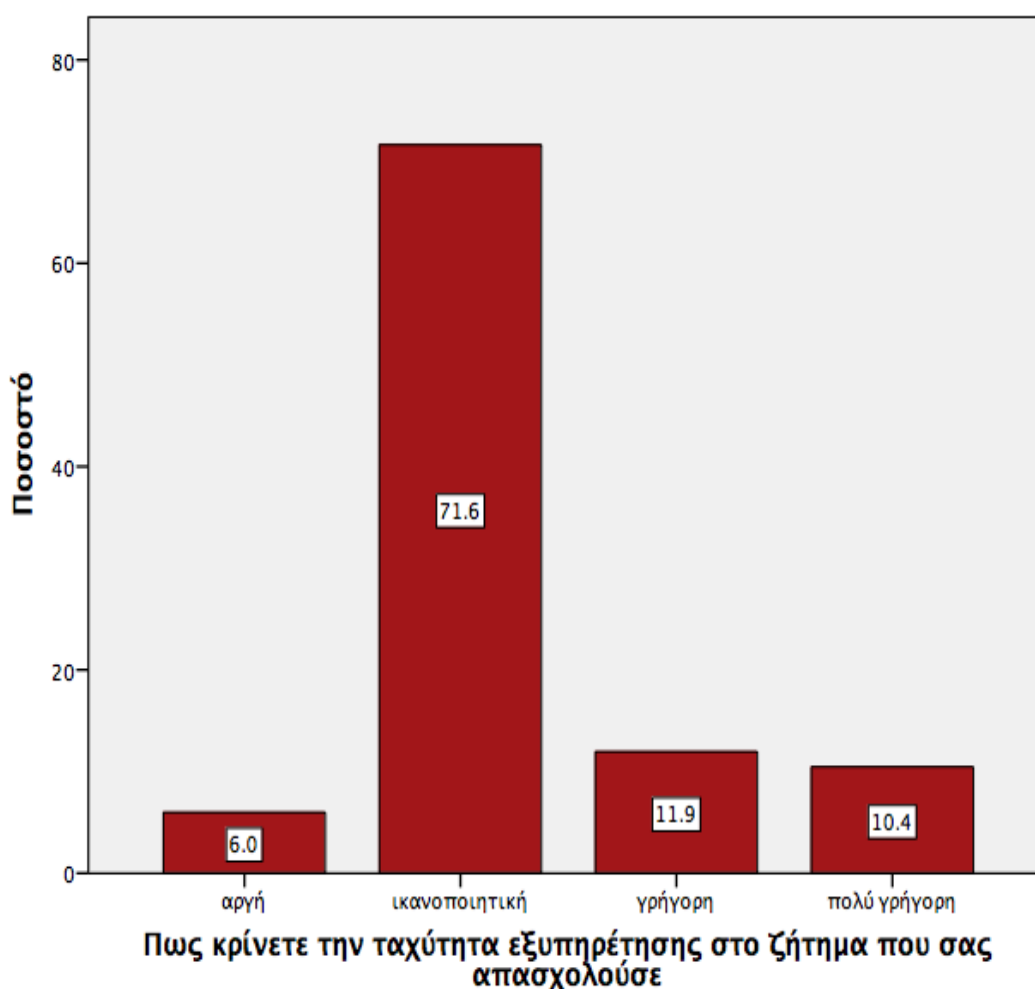
Στο Διάγραμμα 5.3 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα σχετικά με την αξιολόγηση της επικοινωνίας μεταξύ των μεταναστών με τους υπαλλήλους του Τμήματος. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ένα σημαντικό ποσοστό μεταναστών κρίνουν ότι η επικοινωνία ήταν ικανοποιητική (n=24, 35.8%) και ένα εξίσου σημαντικό ποσοστό μεταναστών κρίνουν ότι η επικοινωνία ήταν καλή (n=25, 27.3%). Επιπλέον, το 25.4% (n=17) χαρακτήρισε την επικοινωνία πολύ καλή, ενώ μόλις 1 από τους 67 (1.5%) δήλωσε ότι η επικοινωνία που είχε με τους υπαλλήλους του Τμήματος ήταν κακή.

Διάγραμμα 5. 3. Αξιολόγηση επικοινωνίας με τους υπαλλήλους

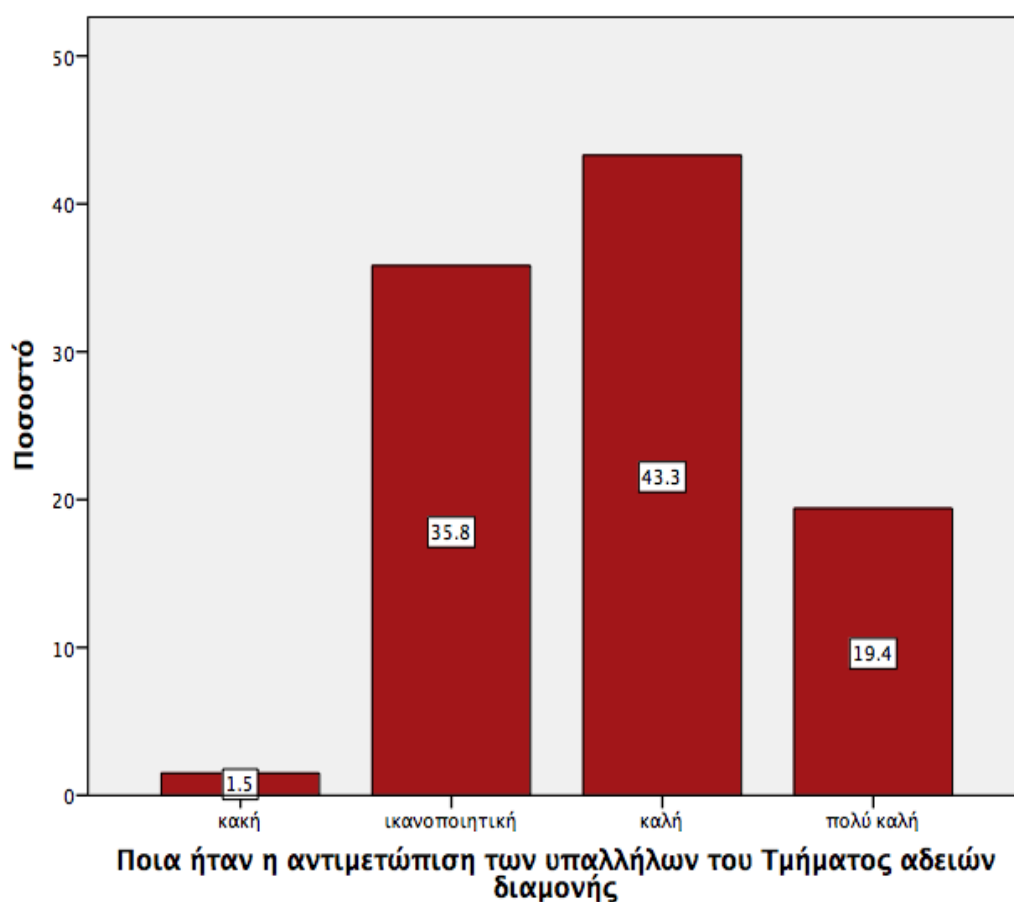
Στο Διάγραμμα 5.4 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα σχετικά με την αξιολόγηση της ταχύτητας εξυπηρέτησης στο Τμήμα Αδειών Διαμονής. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό μεταναστών κρίνουν ότι η ταχύτητα εξυπηρέτησης ήταν ικανοποιητική (n=48, 71.6%) και ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό μεταναστών κρίνουν ότι η ταχύτητα εξυπηρέτησης ήταν γρήγορη ή πολύ γρήγορη (n=15, 22.3%). Τέλος, μόλις 4 από τους 67 (6%) δήλωσαν ότι η ταχύτητα εξυπηρέτησης ήταν πολύ αργή.

Διάγραμμα 5.4. Αξιολόγηση ταχύτητας εξυπηρέτησης

Στο Διάγραμμα 5.5 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα σχετικά με την αξιολόγηση της αντιμετώπισης από τους υπαλλήλους του Τμήματος Αδειών Διαμονής. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ένα σημαντικό ποσοστό μεταναστών κρίνουν ότι η αντιμετώπιση από τους υπαλλήλους ήταν ικανοποιητική (n=24, 35.8%) ενώ ένα ακόμη μεγαλύτερο ποσοστό κρίνουν ότι η αντιμετώπιση από τους υπαλλήλους ήταν καλή ή πολύ καλή (n=42, 62.7%). Τέλος, μόλις 1 από τους 67 (1.5) δήλωσε ότι η αντιμετώπιση από τους υπαλλήλους ήταν πολύ κακή.

Διάγραμμα 5.5 Αξιολόγηση της αντιμετώπισης από τους υπαλλήλους

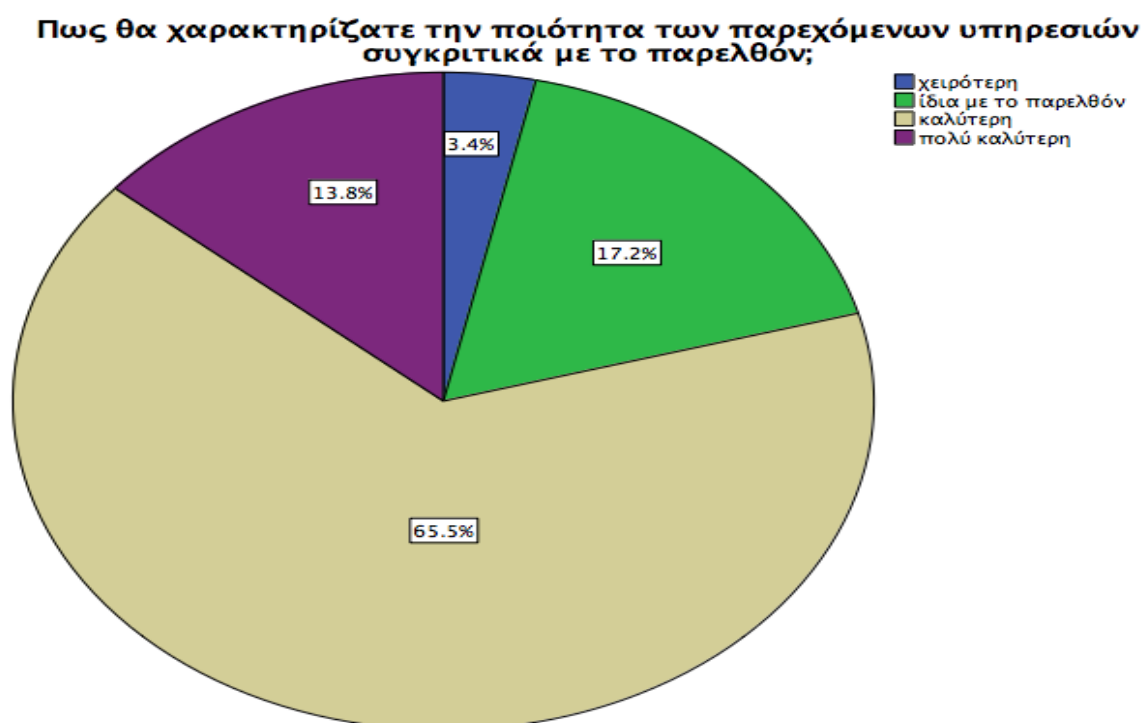

Όσον αφορά τώρα την ερώτηση αν οι συναλλασσόμενοι αντιμετώπισαν κάποιου είδους ρατσιστική συμπεριφορά από τους εργαζόμενους του Τμήματος, όλοι οι συμμετέχοντες απάντησαν αρνητικά. Αυτή είναι μια πολύ σημαντική διαπίστωση, καθώς αποτελεί ζητούμενο οι μετανάστες που έρχονται σε επαφή με τους υπαλλήλους του τμήματος να αντιλαμβάνονται ότι η συμπεριφορά των υπαλλήλων του Τμήματος δεν διαφοροποιείται ανάλογα με τη χώρα προέλευσης του κάθε πολίτη,

αλλά είναι σταθερή και ίδια προς όλους. Είναι σημαντικό να μην αισθάνονται ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας, αλλά ως ισότιμα μέλη της ελληνικής κοινωνίας.

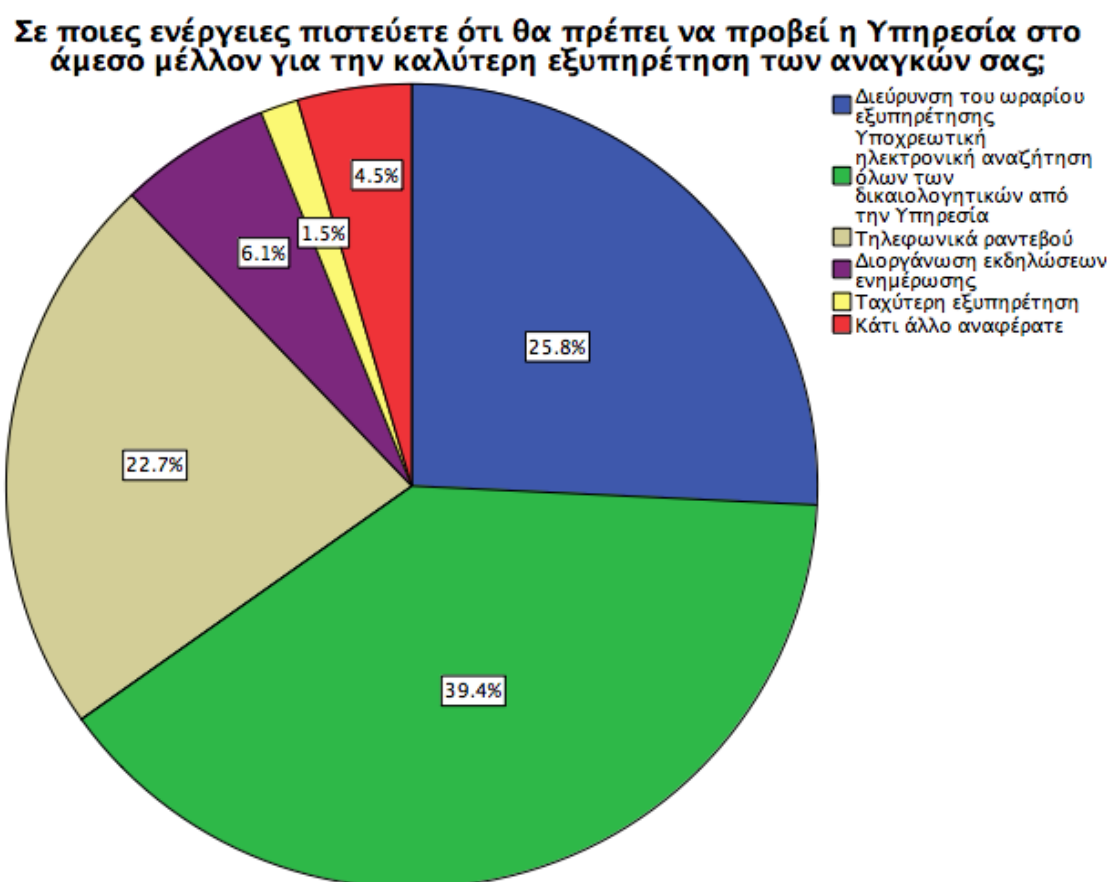
Η επόμενη ερώτηση αφορούσε το πως θα χαρακτηρίζαν οι συναλλασσόμενοι με το Τμήμα Αδειών Διαμονής Πρέβεζας γενικά την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών του Τμήματος σε σύγκριση με το παρελθόν. Σε αυτήν την ερώτηση δεν απάντησαν 9 από τους 67 (13.4%) συμμετέχοντες, καθώς δεν είχαν προηγούμενη επαφή με το Τμήμα κατά το παρελθόν. Από τις απαντήσεις των υπολοίπων 58 μεταναστών προέκυψε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό και συγκεκριμένα το 65.5% (n=38) εξ αυτών θεωρούν ότι η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι καλύτερη σε σύγκριση με το παρελθόν. Επίσης, το 13.8% (n=8) εξ αυτών θεωρούν ότι ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι πολύ καλύτερη σε σύγκριση με το παρελθόν. Τέλος, το 17.2% (n=10) εξ αυτών θεωρούν ότι η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι ίδια σε σύγκριση με το παρελθόν και τέλος μόνο το 3.4% (n=2) εξ αυτών θεωρούν ότι η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι χειρότερη σε σύγκριση με το παρελθόν.

Διάγραμμα 5. 6 Αξιολόγηση παρεχόμενων υπηρεσιών σε σχέση με το παρελθόν

Η τελευταία ερώτηση αφορούσε στο είδος των ενεργειών στις οποίες θα έπρεπε να προβεί η υπηρεσία στο άμεσο μέλλον, σύμφωνα με τη γνώμη των συναλλασσόμενων, προκειμένου να είναι σε θέση να παρέχει ποιοτικότερες υπηρεσίες. Από τις απαντήσεις των μεταναστών προέκυψε ότι το 39.4% (n=26) θεωρούν ότι θα πρέπει να γίνει υποχρεωτική ηλεκτρονική αναζήτηση όλων των δικαιολογητικών από την Υπηρεσία. Επίσης, το 25.8% (n=17) θεωρούν ότι για την καλύτερη εξυπηρέτηση θα πρέπει να υιοθετεί ένα πιο διευρυμένο ωράριο και το 22.7% (n=15) θεωρούν ότι πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα τηλεφωνικών ραντεβού. Επιπλέον, το 6.1% (n=4) ανέφερε ότι πρέπει να διοργανωθούν εκδηλώσεις ενημέρωσης και το 1.5% (n=1) ότι πρέπει να υπάρχει ταχύτερη εξυπηρέτηση. Τέλος 8 μετανάστες ανέφεραν ότι θα ήθελαν τα δικαιολογητικά να είναι διαθέσιμα στη γλώσσα της χώρας καταγωγής τους.

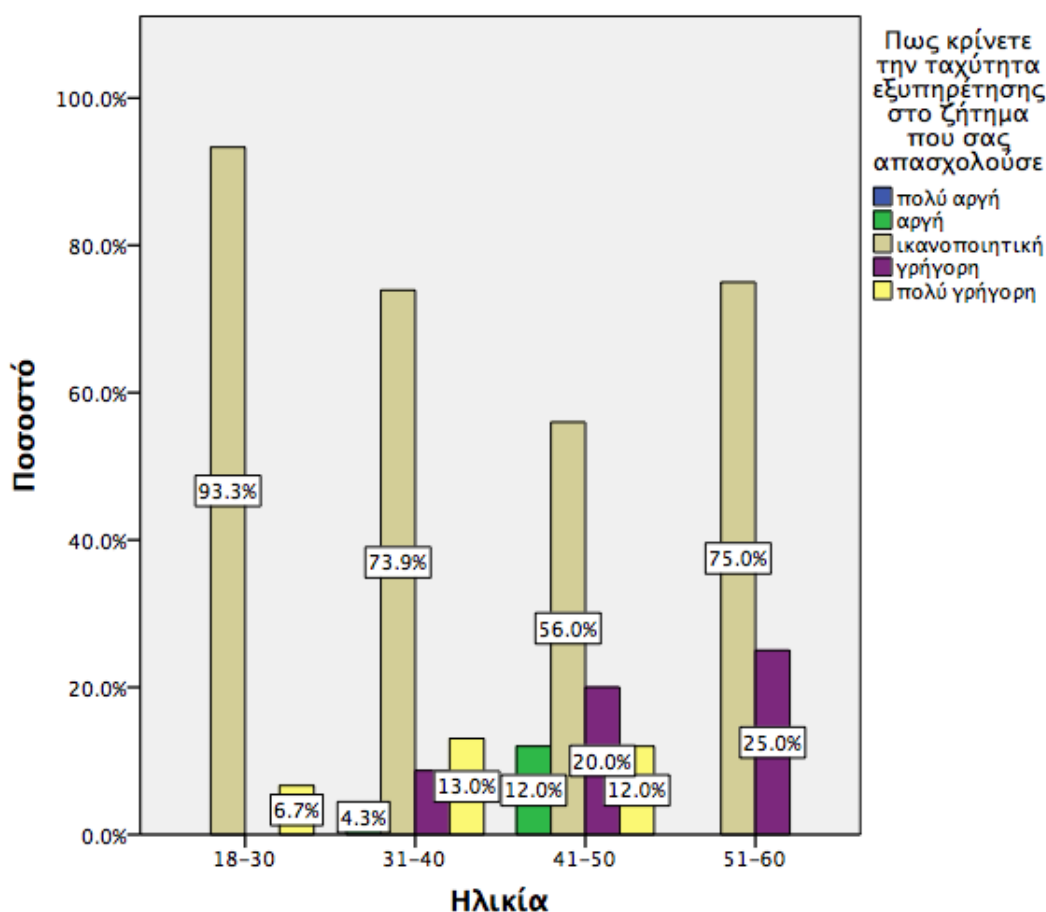
Διάγραμμα 5. 7 Προτάσεις για καλύτερη εξυπηρέτηση

Στην συνέχεια με χρήση του ελέγχου χ^2 ελέγχθηκε κατά πόσο υπάρχει σημαντική σχέση (1) μεταξύ της ηλικίας των μεταναστών και της αξιολόγησης της ταχύτητας εξυπηρέτησης και (2) μεταξύ του λόγου συναλλαγής με το τμήμα με τις προτάσεις για καλύτερη εξυπηρέτηση.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης της ταχύτητας εξυπηρέτησης ως προς την ηλικία δίνονται στο Διάγραμμα 5.8. Προκύπτει ότι η πλειοψηφία όλων των ηλικιακών ομάδων θεωρεί την ταχύτητα εξυπηρέτησης ικανοποιητική. Βέβαια παρατηρούμε ότι στις ηλικιακές ομάδες άνω των 41 ετών αυξάνεται το ποσοστό των ατόμων που θεωρούν την ταχύτητα εξυπηρέτησης γρήγορη ή πολύ γρήγορη. Ο έλεγχος χ^2 έδειξε ότι δεν υπάρχει σημαντική εξάρτηση μεταξύ της ηλικιακής ομάδας και της αξιολόγησης της ταχύτητας εξυπηρέτησης ($\chi^2(9)=9.374, p=0.403>0.05$).

Διάγραμμα 5.8 Αξιολόγηση ταχύτητας εξυπηρέτησης ως προς την ηλικία

Τα αποτελέσματα των προτάσεων με σκοπό την βελτίωση της εξυπηρέτησης ως προς τον λόγο της συναλλαγής δίνονται στον Πίνακα 5.4 Ο έλεγχος χ^2 έδειξε ότι δεν υπάρχει σημαντική εξάρτηση μεταξύ των προτάσεων με σκοπό την βελτίωση της εξυπηρέτησης και του λόγου της συναλλαγής ($\chi^2(15)=42.06, p=0.000<0.05$).

Αναλυτικότερα, προκύπτει ότι από τους μετανάστες που απευθύνθηκαν στο Τμήμα Αδειών Διαμονής για να καταθέσουν αίτηση χορήγησης άδειας διαμονής το 40% (n=2) θα επιθυμούσε να υπάρχουν τηλεφωνικά ραντεβού, το 40% (n=2) θα επιθυμούσε να διεξάγονται εκδηλώσεις ενημέρωσης και το 10% (n=1) θα επιθυμούσε ταχύτερη εξυπηρέτηση.

Από τους μετανάστες που απευθύνθηκαν στο Τμήμα Αδειών Διαμονής για να καταθέσουν αίτηση ανανέωσης άδειας διαμονής το 43.2% (n=23) θα επιθυμούσε υποχρεωτική ηλεκτρονική αναζήτηση όλων των δικαιολογητικών από την Υπηρεσία, το 32.1% (n=17) θα επιθυμούσε διεύρυνση του ωραρίου εξυπηρέτησης και το 20.8% (n=11) θα επιθυμούσε να υπάρχουν τηλεφωνικά ραντεβού.

Από τους μετανάστες που απευθύνθηκαν στο Τμήμα Αδειών Διαμονής προκειμένου να καταθέσουν αίτηση θεώρησης εισόδου για οικογενειακή ανανέωση όλοι επιθυμούσαν την υποχρεωτική ηλεκτρονική αναζήτηση όλων των δικαιολογητικών από την Υπηρεσία.

Πίνακας 5. 4 Προτάσεις για καλύτερη εξυπηρέτηση ανάλογα με το είδος συναλλαγής.

		Τι αφορούσε η συναλλαγή σας με το Τμήμα αδειών διαμονής;							
		Την κατάθεση αίτησης χορήγησης άδειας διαμονής		Την κατάθεση αίτησης ανανέωσης άδειας διαμονής		Την κατάθεση αίτησης θεώρησης εισόδου για οικογενειακή επανένωση		Άλλη αίτηση	
		n	%	n	%	n	%	n	%
Σε ποιες ενέργειες πιστεύετε ότι θα πρέπει να προβεί η Υπηρεσία στο άμεσο μέλλον για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών σας;	Διεύρυνση του ωραρίου εξυπηρέτησης	0	0.0%	17	32.1 %	0	0.0%	0	0.0%
	Υποχρεωτική ηλεκτρονική αναζήτηση όλων των δικαιολογητικών από την Υπηρεσία	0	0.0%	23	43.4%	2	100%	1	100%
	Τηλεφωνικά ραντεβού	4	40.0%	11	20.8%	0	0.0%	0	0.0%
	Διοργάνωση εκδηλώσεων ενημέρωσης	4	40.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%
	Ταχύτερη εξυπηρέτηση	1	10.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%
	Κάτι άλλο αναφέρατε	1	10.0%	2	3.8%	0	0.0%	0	0.0%

Στον Πίνακα 5.5 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της επικοινωνίας με τους υπαλλήλους του τμήματος ανάλογα με την χώρα καταγωγής (Ινδία ή Αλβανία). Ο έλεγχος χ^2 έδειξε ότι υπάρχει σημαντική εξάρτηση μεταξύ της χώρας προέλευσης και της ικανοποίησης από την επικοινωνία ($\chi^2(3)=12.17$, $p=0.011<0.05$). Από τα αποτελέσματα παρατηρούμε ότι οι μετανάστες Αλβανικής καταγωγής εκφράζουν μεγαλύτερη ικανοποίηση από τους αντίστοιχους μετανάστες από την Ινδία. Αναλυτικότερα, το 43.6% (n=24) των μεταναστών από την Αλβανία δήλωσαν ότι η επικοινωνία ήταν καλή και το 30.9% (n=17) δήλωσαν ότι η επικοινωνία ήταν πολύ καλή. Αντίθετα, το 80% (n=4) των μεταναστών από την Ινδία δήλωσαν ότι η

επικοινωνία ήταν ικανοποιητική ενώ το 20% (n=1) δήλωσαν ότι η επικοινωνία ήταν κακή.

Πίνακας 5.5 Επικοινωνία με τους υπαλλήλους του Τμήματος ανάλογα με τη χώρα καταγωγής.

			Κακή	Ικανοποιητική	Καλή	Πολύ καλή
Τόπος καταγωγής	Αλβανία	n	0	14	24	17
		%	0.0%	25.5%	43.6%	30.9%
	Ινδία	n	1	4	0	0
		%	20.0%	80.0%	0.0%	0.0%

Στον Πίνακα 5.6 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της αντιμετώπισης από τους υπαλλήλους του τμήματος ανάλογα με τη χώρα καταγωγής (Ινδία ή Αλβανία). Ο έλεγχος χ^2 έδειξε ότι υπάρχει σημαντική εξάρτηση μεταξύ της χώρας προέλευσης και της αντιμετώπισης από τους υπαλλήλους ($\chi^2(3)=9.89$, $p=0.027<0.05$). Από τα αποτελέσματα παρατηρούμε ότι οι μετανάστες Αλβανικής καταγωγής θεωρούν ότι αντιμετωπίστηκαν καλύτερα από τους υπαλλήλους σε σύγκριση με τους μετανάστες από την Ινδία. Αναλυτικότερα, το 49.1% (n=27) των μεταναστών από την Αλβανία δήλωσαν ότι η αντιμετώπιση ήταν καλή και το 21.8% (n=12) δήλωσαν ότι η αντιμετώπιση ήταν πολύ καλή. Αντίθετα, το 80% (n=4) των μεταναστών από την Ινδία δήλωσαν ότι η αντιμετώπιση ήταν ικανοποιητική ενώ το 20% (n=1) δήλωσαν ότι η αντιμετώπιση ήταν καλή.

Πίνακας 5.6 Αντιμετώπιση από τους υπαλλήλους του Τμήματος ανάλογα με τη χώρα καταγωγής.

			Κακή	Ικανοποιητική	Καλή	Πολύ καλή
Τόπος καταγωγής	Αλβανία	n	1	15	27	12
		%	1.8%	27.3%	49.1%	21.8%
	Ινδία	n	0	4	1	0
		%	0.0%	80.0%	20.0%	0.0%

5.6 Συμπεράσματα και προτάσεις

Παγκόσμια καταβάλλονται συνεχείς προσπάθειες, ενώ ταυτόχρονα πραγματοποιούνται και μια σειρά από αλλαγές που σκοπό έχουν να καταστήσουν το δημόσιο τομέα πιο ανταγωνιστικό και πιο ευέλικτο, με τη δυνατότητα να προσαρμόζεται στις ραγδαίες αλλαγές. Σε ένα περιβάλλον που εξελίσσεται διαρκώς η παροχή αποδοτικότερων και ποιοτικότερων υπηρεσιών είναι βασικός παράγοντας επιβίωσης τόσο για τις υπηρεσίες του ιδιωτικού όσο και του δημοσίου τομέα. Ως εκ τούτου είναι απαραίτητο μια υπηρεσία να γνωρίζει τις ανάγκες των συναλλασσομένων, ώστε να μπορεί να σχεδιάσει ποιοτικές και αποτελεσματικές υπηρεσίες. Μέσα σε αυτό το γενικότερο κλίμα η παρούσα εργασία προσπάθησε να εξετάσει τον βαθμό ικανοποίησης των μεταναστών από τη χρήση των υπηρεσιών του Τμήματος Αδειών Διαμονής Πρέβεζας, ώστε να εντοπιστούν οι τυχόν αδυναμίες που αυτό παρουσιάζει και να αναζητηθούν λύσεις για την περαιτέρω βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Καταρχήν από την ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου προέκυψε ότι ο πιο συνηθισμένος λόγος συναλλαγής των μεταναστών με το Τμήμα Αδειών Διαμονής είναι η κατάθεση αίτησης για ανανέωση της άδειας διαμονής τους, ενώ λιγότερο συνηθισμένοι λόγοι είναι η κατάθεση αίτησης για χορήγηση άδειας διαμονής και η κατάθεση αίτησης για θεώρηση εισόδου για οικογενειακή επανένωση.

Όσον αφορά την αξιολόγηση της επικοινωνίας με τους υπαλλήλους του Τμήματος, δεδομένου ότι οι μετανάστες υποχρεούνται να συνομιλούν στην ελληνική γλώσσα και όχι στη γλώσσα της χώρας καταγωγής οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι η επικοινωνία με τους υπαλλήλους του Τμήματος Αδειών Διαμονής υπήρξε σε γενικές γραμμές καλή ή ικανοποιητική. Εξαιρέση αποτελούν οι μετανάστες από την Ινδία, όπου εμφανίζουν μεγαλύτερη δυσκολία κατανόησης της ελληνικής γλώσσας με αποτέλεσμα η επικοινωνία τους με τους υπαλλήλους του Τμήματος να καθίσταται περισσότερο προβληματική. Αυτή είναι και η κατηγορία των μεταναστών που όπως διαφαίνεται από τις απαντήσεις των ερωτηματολογίων έχουν ανάγκη από τη διεξαγωγή εκδηλώσεων και ημερίδων ενημέρωσης. Πρόκειται για ημερίδες που θα μπορούσαν να διεξαχθούν σε χώρο εκτός υπηρεσίας, απογευματινές ώρες, ώστε να είναι δυνατή η προσέλευση όλων των ενδιαφερομένων. Έτσι σε έναν ουδέτερο χώρο, με πιο χαλαρό κλίμα και διάθεση θα μπορούσαν αρχικά να παρουσιαστούν με τρόπο

απλό και κατανοητό όλες οι δυνατότητες και οι υποχρεώσεις των μεταναστών που απορρέουν από τη διαμονή τους στη χώρα. Στην όλη διαδικασία απαραίτητη κρίνεται και η παρουσία κάποιου μεταφραστή που θα μεταφέρει τις απαντήσεις στη γλώσσα καταγωγής των μεταναστών, ώστε τόσο οι απαντήσεις όσο και τα ερωτήματα να γίνονται καλύτερα αντιληπτά από όλους. Στις ημερίδες αυτές θεωρώ ότι είναι απαραίτητη και η παρουσία υπαλλήλων άλλων υπηρεσιών οι οποίοι θα παρουσιάζουν τα δικαιώματα των μεταναστών στον τομέα της υγείας, της παιδείας, της περίθαλψης, καθώς και της επιδοματικής πολιτικής που ακολουθεί η κυβέρνηση. Πρόκειται για ζητήματα που αφορούν τη μεγαλύτερη πλειοψηφία των μεταναστών και για τα οποία δεν υπάρχει πληροφόρηση.

Όσον αφορά τώρα την ταχύτητα και τον χρόνο που απαιτήθηκε για την εξυπηρέτηση τους η συντριπτική πλειοψηφία των συναλλασσόμενων δήλωσαν ότι αυτή ήταν ικανοποιητική.

Εξίσου ικανοποιημένοι εμφανίστηκαν οι μετανάστες και από τον τρόπο αντιμετώπισης τους από τους υπαλλήλους του Τμήματος με ένα σημαντικό ποσοστό να κρίνουν ότι η αντιμετώπιση τους υπήρξε ικανοποιητική, ενώ ένα ακόμη μεγαλύτερο ποσοστό να κρίνουν ότι η αντιμετώπιση ήταν καλή ή πολύ καλή.

Εντύπωση προκαλεί το εύρημα ότι δεν υπήρξε κανένας μετανάστης που να θεωρεί ότι έπεσε θύμα ρατσιστικής συμπεριφοράς κατά τη συναλλαγή του με την υπηρεσία, γεγονός που καταδεικνύει και την ευαισθησία που δείχνουν οι υπάλληλοι του σε ζητήματα ισότητας.

Εστιάζοντας τώρα στα αποτελέσματα της έρευνας όσον αφορά την αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών από τα Τμήματα Αδειών Διαμονής σε σύγκριση με το παρελθόν, αυτά κατέδειξαν ότι η συντριπτική πλειοψηφία των συναλλασσομένων οι οποίοι είχαν και προηγούμενη επαφή με την Υπηρεσία, θεωρούν ότι η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι σαφώς καλύτερη. Σε αυτή την κατεύθυνση έχει σαφώς συμβάλει και η απεμπλοκή ενός μεγάλου αριθμού υπηρεσιών, όπως των Δήμων και των Περιφερειών και η δημιουργία της υπηρεσίας μιας στάσης (one stop shop), η οποία λειτουργεί με σκοπό να παρέχονται όσο το δυνατόν περισσότερες υπηρεσίες από ένα και μόνο σημείο επαφής.

Όσον αφορά τις πιθανές ενέργειες για την καλύτερη λειτουργία των Τμημάτων Αδειών Διαμονής το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταναστών θεωρεί ότι αυτό που θα βοηθούσε ουσιαστικά στην καλύτερη εξυπηρέτησή τους, είναι η ηλεκτρονική αναζήτηση όλων των απαιτούμενων δικαιολογητικών υποχρεωτικά από τις Υπηρεσίες Μετανάστευσης. Αυτό προϋποθέτει την ηλεκτρονική διασύνδεση όλων των Υπηρεσιών και συγκεκριμένα του ΕΦΚΑ, του δημοτολογίου των Δήμων και του Υπουργείου Οικονομικών με τις Υπηρεσίες Μετανάστευσης. Σε αυτή την κατεύθυνση έχουν καταγραφεί σημαντικά βήματα, πλην όμως απαιτούνται ακόμα αρκετά πράγματα από πλευράς διοίκησης για την ουσιαστική ολοκλήρωση του όλου εγχειρήματος. Μέσω της ηλεκτρονικής αναζήτησης των απαιτούμενων δικαιολογητικών από τις Υπηρεσίες Μετανάστευσης θα υπάρξει ουσιαστική διευκόλυνση των συναλλασσόμενων, καθώς οι μετανάστες δεν θα απαιτείται να απευθύνονται σε τρίτους φορείς παρά μόνο στα Τμήματα Αδειών Διαμονής. Τα Τμήματα Αδειών Διαμονής με τη σειρά τους θα προβαίνουν σε αυτεπάγγελτη αναζήτηση όλων των δικαιολογητικών με ουσιαστικό όφελος προς τον συναλλασσόμενο την εξοικονόμηση χρόνου. Σε αυτή την κατεύθυνση υπάρχει και η σκέψη της ηλεκτρονικής κατάθεσης της αίτησης από τον ενδιαφερόμενο, όπως γίνεται σε αρκετές περιπτώσεις συναλλαγής του πολίτη με τη διοίκηση. Κάτι τέτοιο θα είχε σαν αποτέλεσμα την αποφόρτιση των υπηρεσιών, αλλά και την καλύτερη εξυπηρέτηση των μεταναστών, καθώς δεν θα σήμαινε απώλεια ωρών εργασίας από την πλευρά τους. Αποτρεπτικός παράγοντας όμως στο όλο εγχείρημα αποτελεί και το γεγονός ότι η μεγαλύτερη πλειοψηφία των μεταναστών δεν είναι εξοικειωμένη με την ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων, με αποτέλεσμα να επιφορτιστούν με περισσότερο άγχος και να καταφύγουν σε έμμισθη βοήθεια, αυξάνοντας το κόστος κατάθεσης της αίτησής τους πέραν του παραβόλου.

Αυτό που θα μπορούσε να γίνει στην κατεύθυνση της καλύτερης εξυπηρέτησης των μεταναστών σε πρώτο χρόνο και το οποίο ουσιαστικά δεν απαιτεί καμία κεντρική θεσμική επέμβαση είναι η καθιέρωση των τηλεφωνικών ραντεβού, ώστε να υπάρχει καλύτερη διαχείριση του όγκου των αιτήσεων που κατατίθενται και καλύτερη εξυπηρέτηση των συναλλασσομένων, οι οποίοι θα πηγαίνουν στο Τμήμα σε προκαθορισμένη ώρα και έτσι δεν θα χάνουν πολύτιμες ώρες εργασίας με ότι αυτό συνεπάγεται για τους ίδιους.

Όπως διαπιστώσαμε από τα αποτελέσματα της έρευνας ένα μέρος του πληθυσμού των μεταναστών θεωρεί αναγκαία την αναγραφή των δικαιολογητικών στη γλώσσα της χώρας καταγωγής τους. Πρόκειται κυρίως για μετανάστες οι οποίοι έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με τα Τμήματα Αδειών Διαμονής και για τους οποίους η επικοινωνία με τους υπαλλήλους του Τμήματος είναι σαφώς πιο δύσκολη, καθώς δεν κατανοούν την ελληνική γλώσσα. Για την καλύτερη εξυπηρέτηση λοιπόν αυτής της κατηγορίας των συναλλασσομένων απαιτείται σε πρώτο χρόνο με πρωτοβουλία της υπηρεσίας και τη βοήθεια κάποιου μεταφραστικού εργαλείου να επιχειρηθεί μια πρώτη καταγραφή των απαιτούμενων δικαιολογητικών στη γλώσσα της χώρας καταγωγής των κυριότερων μεταναστευτικών ομάδων. Σε δεύτερο τώρα χρόνο κρίνεται απαραίτητο η όλη διαδικασία να γίνει υπό τον συντονισμό του Υπουργείου και όλα τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για κάθε τύπο άδειας διαμονής, να αναγραφούν στις γλώσσες που χρησιμοποιούνται πιο συχνά από πλευράς μεταναστών. Παράλληλα τα δικαιολογητικά, σε όλες τις διαθέσιμες γλώσσες, θα πρέπει να αναρτηθούν και στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής για την καλύτερη εξυπηρέτηση των συναλλασσομένων.

Τέλος και σύμφωνα με τις προτάσεις των μεταναστών απαραίτητη κρίνεται και η πιλοτική διεύρυνση του ωραρίου των Τμημάτων Αδειών Διαμονής κατά τις απογευματινές ώρες. Η πλειοψηφία των μεταναστών εργάζονται τις πρωινές ώρες με αποτέλεσμα πολύ συχνά η προσέλευση τους στα Τμήματα να καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη. Ένα τέτοιο μέτρο θα βοηθούσε ουσιαστικά στην κατεύθυνση της καλύτερης εξυπηρέτησής τους. Σε κάθε περίπτωση όμως για την πραγματοποίηση της παραπάνω πρότασης απαιτείται θεσμική παρέμβαση από πλευράς Υπουργείου, καθώς αυτή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί αποκλειστικά και μόνο ύστερα από πρωτοβουλία κάποιου προϊστάμενου ή Διευθυντή Τμήματος.

5.7 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Γενικά τα αποτελέσματα της έρευνας κατέδειξαν ότι η λειτουργία του Τμήματος Αδειών Διαμονής στο Νομό Πρέβεζας δεν παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα και ότι οι μετανάστες είναι σε γενικές γραμμές ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες που τους παρέχονται. Επειδή όμως το Τμήμα Αδειών Διαμονής της Πρέβεζας είναι ένα σχετικά μικρό Τμήμα που εξυπηρετεί ένα μικρό αριθμό μεταναστών αναλογικά πάντα με τα Τμήματα των Αθηνών και της Θεσσαλονίκης, όπου όπως αναφέρθηκε και στο τρίτο κεφάλαιο διαμένει το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταναστών της χώρας, η παρούσα έρευνα θα πρέπει να πραγματοποιηθεί και σε άλλα τμήματα της χώρας προκειμένου να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα. Με λίγα λόγια θα μπορούσαν τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας να αποτελέσουν τη βάση για σύγκριση μελλοντικών ερευνών που θα γίνουν από άλλους ερευνητές που επιθυμούν να μετρηθεί ο βαθμός ικανοποίησης των μεταναστών σε ολόκληρη τη χώρα. Αντίστοιχα μια παρόμοια έρευνα θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί υπό τη σκεπή του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής ταυτόχρονα από όλα τα Τμήματα Αδειών Διαμονής σε ολόκληρη τη χώρα, προκειμένου να αναδειχθούν οι δυσλειτουργίες του συστήματος και να δρομολογηθεί η ενιαία επίλυση τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

(Ερωτηματολόγιο)

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Η συμπλήρωση του παρόντος ερωτηματολογίου γίνεται ανώνυμα και θα χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια εκπόνησης της μεταπτυχιακής εργασίας από την Νάκου Άννα με τίτλο «Διάρθρωση και οργάνωση των υπηρεσιών μετανάστευσης στην Ελλάδα και ο βαθμός ικανοποίησης των μεταναστών από την λειτουργία τους. Η Περίπτωση του Τμήματος Αδειών Διαμονής Πρέβεζας.» Η μελέτη γίνεται στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών του Τμήματος Λογιστικής, Χρηματοοικονομικής και Διοικητικής Επιστήμης του ΤΕΙ Ηπείρου.

Παρακαλώ οι απαντήσεις σας να είναι όσο το δυνατόν αυθόρμητες και ειλικρινείς έχοντας κατά νου ότι η ανωνυμία σας είναι σε κάθε περίπτωση διασφαλισμένη, καθώς και ότι οι απαντήσεις που θα δοθούν θα παρουσιαστούν σε ομαδοποιημένη μορφή και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας. Ο εκτιμώμενος χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου δεν υπερβαίνει σε καμία περίπτωση τα 5 λεπτά.

Κυκλώστε τις απαντήσεις που σας αντιπροσωπεύουν περισσότερο

1. Αναφέρατε τον τόπο καταγωγής σας:

2. Ποιο είναι το φύλο σας; Άνδρας Γυναίκα

3. Ποια είναι η ηλικία σας;

18-30 31-40 41-50 51-60 61 και άνω

4. Τι αφορούσε η συναλλαγή σας με το Τμήμα αδειών διαμονής;

1 = Την κατάθεση αίτησης χορήγησης άδειας διαμονής

2 = Την κατάθεση αίτησης ανανέωσης άδειας διαμονής

3 = Την κατάθεση αίτησης θεώρησης εισόδου για οικογενειακή επανένωση

4 = Άλλη αίτηση

5. Με δεδομένη τη διαφορά γλώσσας πως κρίνετε την επικοινωνία σας με τους υπαλλήλους του Τμήματος αδειών διαμονής;

1 = πολύ κακή

2 = κακή

3 = ικανοποιητική

4 = καλή

5 = πολύ καλή

6. Πως κρίνετε την ταχύτητα εξυπηρέτησης στο ζήτημα που σας απασχολούσε;

1 = πολύ αργή

2 = αργή

3 = ικανοποιητική

4 = γρήγορη

5 = πολύ γρήγορη

7. Ποια ήταν η αντιμετώπιση των υπαλλήλων του Τμήματος αδειών διαμονής;

1 = πολύ κακή

2 = κακή

3 = ικανοποιητική

4 = καλή

5 = πολύ καλή

8. Πιστεύετε ότι αντιμετωπίσατε κάποιου είδους ρατσιστική συμπεριφορά;

Ναι

Όχι

9. Πως θα χαρακτηρίζατε την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών συγκριτικά με το παρελθόν;

1 = πολύ χειρότερη

2 = χειρότερη

3 = ίδια με το παρελθόν

4 = καλύτερη

5 = πολύ καλύτερη

10. Σε ποιες ενέργειες πιστεύετε ότι θα πρέπει να προβεί η Υπηρεσία στο άμεσο μέλλον για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών σας; (Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μια απαντήσεις)

1 = Διεύρυνση του ωραρίου εξυπηρέτησης

2= Υποχρεωτική ηλεκτρονική αναζήτηση όλων των δικαιολογητικών από την Υπηρεσία

3 = Τηλεφωνικά ραντεβού

4 = Διοργάνωση εκδηλώσεων ενημέρωσης

5 = Ταχύτερη εξυπηρέτηση

6 = Κάτι άλλο αναφέρατε

Σας ευχαριστώ πολύ για την συμμετοχή σας

Με εκτίμηση Νάκου Άννα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

(Αριθμός ενταγμένων ΜΚΟ στο
Εθνικό Μητρώο έως τις 06/12/2017)

**ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΜΚΟ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ ΕΩΣ ΤΙΣ
06/12/2017**

1	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ ΘΕΣΜΟΙ-ΕΚΠΕΘΕ
2	ΓΖΕΝΕΡΕΪΣΟΝ 2.0- ΔΕΥΤΕΡΗ ΓΕΝΙΑ -ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑ - ΙΔΙ ΕΤΕΡΟ
3	ΚΕΝΤΡΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΩΝ ΔΙΟΤΙΜΑ (ΚΓΜΕ ΔΙΟΤΙΜΑ)
4	ΗΛΙΑΚΤΙΔΑ ΑΜΚΕ
5	ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ – ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
6	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΚΙΛΚΙΣ
7	ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ
8	ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ SOLIDARITY NOW
9	SAVE THE CHILDREN INTERNATIONAL (ΕΛΛΑΔΟΣ)
10	PR.A.K.S.I.S - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ
11	ΟΜΙΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ UNESCO ΠΕΙΡΑΙΩΣ & ΝΗΣΩΝ
12	DANISH REFUGEE COUNCIL – GREECE/DRC GREECE
13	REFUGEE SUPPORT GREECE ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
14	ΝΑΟΜΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
15	ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΙΣΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ
16	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ
17	EMERGENCY RESPONSE CENTRE INTERNATIONAL
18	ΝΑΡΚΟΜΑΝΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΙ
19	ΚΑΡΙΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ
20	ΓΙΑΤΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ, ΓΤΚ ΕΛΛΑΔΑΣ
21	ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ ΙΝΤΕΡΝΑΤΙΟΝΑΛ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
22	ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΕΦΥΡΕΣ
23	ΑΣΤΕΡΙΑΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
24	ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ 2004 +

25	ΑΡΣΙΣ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΝΕΩΝ
26	ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ – ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
27	ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
28	FAIR PLANET
29	ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ
30	ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΑ SOS ΕΛΛΑΔΟΣ
31	ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥ – ΔΙΑΓΝΩΣΗ- ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ- ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
32	RE-CREATE HUMANITY & CULTURE N.G.O. - ΡΙ ΚΡΙΕΙΤ Μ.Κ.Ο. ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
33	ΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
34	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΟΧΑΜΕΤ ΑΛΙ
35	ΙΔΡΥΜΑ ΛΑΜΠΡΑΚΗ
36	HOPE SPOT– ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΠΙΔΑΣ
37	ΕΛΙΞ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
38	ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ
39	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΝΕΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (Χ.Α.Ν.Θ.)
40	ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
41	ΑCTIONSΑΙΔ ΕΛΛΑΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
42	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ (Ε.Ε.Σ.)
43	INTERSOS ORGANIZZAZIONE UMANITARIA ONLUS
44	SAMARITAN’S PURSE
45	ARBEITER SAMARITER BUND DEUTSCHLAND E.V.
46	SALVAMENTO MARITIMO HUMANITARIO SMH
47	TERRE DES HOMMES FOUNDATION
48	STIFTELSEN FLYKTNINGHJELPEN NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL (NRC)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ακριβοπούλου, Χ. & Ανθόπουλος, Χ. (2015) Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο. Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα. Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/νση: https://repository.kallipos.gr/pdfviewer/web/viewer.html?file=/bitstream/11419/2532/7/00_master_document_anthopoulos_2_final.pdf. Ημερομηνία προσπέλασης 14/01/2018.

Βαρβιτσιώτη, Μ. & Καμπούρογλου, Γ.(2006) Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρώπης. Βρυξέλλες: Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΕΛΚ-ΕΔ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Βαρουξή, Χ. (2008) Μεταναστευτική πολιτική και Δημόσια Διοίκηση μια ανθρωποδικαιωματική προσέγγιση κοινωνικών φορέων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Κείμενα Εργασίας 2008/17, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.

Γεωργαράκης, Ν.(2009) Η μεταναστευτική πολιτική. Στάσεις και αντιστάσεις στην ελληνική διοίκηση. Βαρουξή Χ., Σαρρής Ν., Φραγκίσκου Α. (επιμέλεια) στο Όψεις μετανάστευσης και μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα σήμερα. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.

Γιαννακοπούλου, Ε.(2014) Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής ένωσης: Θεσμικό πλαίσιο του μεταναστευτικού ζητήματος από την ίδρυση της έως σήμερα στο Βούλγαρη Α., Μαργαρώνη Μ., Βελέντζα Χ. κ.α. Πτυχές του μεταναστευτικού ζητήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αθήνα: ΙΕΚΕΘ

Γεωργούλας, Σ. (2001). Η νέα μεταναστευτική κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα και η νομιμοποίηση τους, σε Μαρβάκης Α. & Παρσανόγλου Δ. & Παύλου Μ. (επιμέλεια), Μετανάστες στην Ελλάδα, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Γκέμη, Ε. & Τριανταφυλλίδου Α.(2015) Αλφαβητάρι της Μετανάστευσης, Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ.

Ζωγραφάκης, Σ.& Κόντης, Α. & Μητράκος, Θ. (2009) Τα βήματα των μεταναστών στην ελληνική οικονομία. Αθήνα: ΙΜΕΠΟ.

Ζωγραφάκης, Σ. & Κασίμης, Χ.(2014) Ελληνική Οικονομία και Μετανάστες: Χτες... σήμερα... αύριο στον συλλογικό τόμο: Ανταγωνιστικότητα για ανάπτυξη: Προτάσεις πολιτικής. Μασουράκης Μ., Γκόρτσος Χ. (επιμέλεια) Αθήνα: Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

Ιωσηφίδης, θ.(2001) Συνθήκες εργασίας τριών μεταναστευτικών ομάδων στην Αθήνα στο Μαρβάκης, Α. & Παρσανόγλου, Δ. & Παύλου, Μ. (επιμέλεια), Μετανάστες στην Ελλάδα, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Καβουνίδη, Τ. & Χολέζας, Ι.(2013) Οι διαδρομές των νέων μεταναστευτικής προέλευσης στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας. Αθήνα: ΚΕΠΕ.

Κανελλόπουλος, Κ. (1995). Εσωτερική Μετανάστευση, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), Εκθέσεις 21.

Κασπάρεκ, Μ.(2017) Μεταναστευτική πολιτική και πολιτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ. Παράρτημα Ελλάδας. Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική διεύθυνση https://rosalux.gr/sites/default/files/publications/migration_politics_gr_web_0.pdf. Ημερομηνία προσπέλασης 02/10/2017.

Καψάλης, Α. & Κατσορίδας, Δ.(2004) Σύνοψη του νομικού καθεστώτος παραμονής και εργασίας των μεταναστών εργαζομένων στην Ελλάδα. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ, μηνιαία έκδοση του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, τεύχος 104, Μάρτιος 2004. Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική διεύθυνση http://www.inegsee.gr/sitefiles/files/104_MARTIOS.pdf Ημερομηνία προσπέλασης 30/8/2017

Καψάλης, Α. & Λινάρδος-Ρυλμόν, Π.(2005).Μεταναστευτική πολιτική και δικαιώματα των μεταναστών. Αθήνα: 22 Μελέτες, ΙΝΕ.

Καψάλης, Α. (2007) Αδήλωτη απασχόληση και νομιμοποίηση των μεταναστών. Η πρόκληση της μεταναστευτικής πολιτικής. Αθήνα: 27 Μελέτες, ΙΝΕ

Κοτζαμάνης, Β. & Ντυκέν, Μ.-Ν.(2012) Ο πληθυσμός της Ελλάδας μειώνεται; Μια πρώτη κριτική ανάλυση των προσωρινών αποτελεσμάτων της απογραφής του 2011 Δημογραφικά Νέα τεύχος 17 Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/νση: http://www.demographylab.prd.uth.gr/DEMONEWS_%20N%CE%BF17.pdf Ημερομηνία προσπέλασης 05/09/2017

Κοτζαμάνης, Β. & Καρκούλη, Α.(2016) Οι μεταναστευτικές εισροές στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία: ένταση και βασικά χαρακτηριστικά των παρατύπων εισερχομένων ως και των αιτούντων άσυλο. Δημογραφικά Νέα τεύχος 26 Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/νση: http://www.demography-lab.prd.uth.gr/DemoNews/demonews_26.pdf Ημερομηνία προσπέλασης 2/09/2017

Κωτούλας, Ι.(2012) Απλά μαθήματα μεταναστευτικής πολιτικής. Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/νση: <http://www.foreignaffairs.gr/articles/68783/ioannis-kotoulas/apla-mathimata-metanasteytikis-politikis>. Ημερομηνία προσπέλασης 27/06/2016.

Λάκκα, Λ. & Κωνσταντίνου, Α.(2016) Χαρτογράφηση των ειδικών χαρακτηριστικών και αναγκών των κοινοτήτων προσφύγων και μεταναστών που διαβιούν στην Ελλάδα. Αθήνα: Ίδρυμα Μποδοσάκη

Λιανού, Θ. & Καβουνίδη, Τ.(2012). Μεταναστευτικά ρεύματα στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα. Αθήνα: ΚΕΠΕ Μελέτες 72

Μητράκος, Θ.(2013) Η συμβολή των μεταναστών στην ελληνική οικονομία: Μετά-ανάλυση των εμπειρικών ευρημάτων. Αθήνα: Διόνικος, τόμος 8^{ος}, τεύχος 2

Μπάγκαβος, Χ. & Παπαδοπούλου, Δ.(2003) Μεταναστευτικές τάσεις και Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική. Αθήνα: Μελέτες 15, ΙΝΕ

Μπάγκαβος, Χ. & Παπαδοπούλου Δ.(2006) (επιμέλεια), Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία, Αθήνα: Gutenberg.

Μπάγκαβος, Χ. (2008) Η μετανάστευση στην Ελλάδα σε Μπάγκαβος Χ. & Παπαδοπούλου Δ. & Συμεωνάκη Μ. Μετανάστευση και παροχή υπηρεσιών σε μετανάστες στην Ελλάδα. Αθήνα: Μελέτες 29, ΙΝΕ.

Μουσούρου, Λ.(1991). Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη, Αθήνα: Gutenberg.

Παπαδόπουλος, Α. κ.α. (2009) Οδηγός ΜΚΟ και Συλλόγων Μεταναστών. Καταγραφή φορέων που δραστηριοποιούνται στην Ελληνική επικράτεια σε θέματα μετανάστευσης, Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο - Τμήμα Γεωγραφίας. Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/νση: <http://galaxy.hua.gr/~metanastes/> Ημερομηνία προσπέλασης 04/09/2017.

Ραγκιάς, Γ. (2012) Οι ιδιαιτερότητες του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ελλάδα, Άρδη, τεύχος 89. Ανακτήθηκε στην ηλεκτρονική δ/ση: <http://ardini-rixi.gr/archives/6786>. Ημερομηνία προσπέλασης 10/09/2017

Σαμπατάκου, Ε. Α. (2008) Διεθνείς και ευρωπαϊκές συνιστώσες της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής Καβουνίδη Τ. Κόντης Α. Λιανός Θ. Φακιολάς Ρ. στο Μετανάστευση στην Ελλάδα: Εμπειρίες – Πολιτικές – Προοπτικές τόμος Α Αθήνα: ΙΜΕΠΟ

Σαρρής, Ν. (2009) Οι αντιφατικές διαστάσεις της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Βαρουξή Χ., Σαρρής Ν., Φραγκίσκου Α. (επιμέλεια) στο Όψεις μετανάστευσης και μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα σήμερα. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.

Τριανταφυλλίδου, Α., Μαρούκης Θ., (2010), Η μετανάστευση στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα Αθήνα: Κριτική

Τσαούσης, Δ.Γ. (1999) Η κοινωνία του ανθρώπου. Εισαγωγή στην κοινωνιολογία. Αθήνα: GUTENBERG

Tonchev, P. (2007) «Ασιάτες μετανάστες στην Ελλάδα: Προέλευση Παρόν και Προοπτικές», Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, Τμήμα Ασιατικών Σπουδών, Ιανουάριος 2007. Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική δ/ση: <http://idos.gr/wp-content/uploads/2015/12/Greek-Report-on-Asian-Migrants-13-2-07.pdf> Ημερομηνία προσπέλασης 16/08/2017.

Χιονάτου, Ε. (2012) Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία: κοινοτικές μεσογειακές «πύλες» της παράνομης μετανάστευσης. Αθήνα: Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ.

Χλέτσος, Μ., Ντόκος Θ., Γαβρόγλου Σ., κ.α., Επιμέλεια Ναζάκης Χ., Χλέτσος Μ., 2002 έκδοση δεύτερη. Μετανάστες και Μετανάστευση, εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα.

Μαρβάκης, Α. & Παρσανόγλου, Δ. & Παύλου, Μ., (2001). Μετανάστες στην Ελλάδα, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

International Migration Report 2017 Highlights, (2017). New York: United Nations

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<http://asylo.gov.gr>

<http://www.bamf.de>

www.bmi.bund.de/

<https://ec.europa.eu>

<http://europa.eu>

<http://www.europarl.europa.eu>

<http://www.firstreception.gov.gr>

<http://www.forcedmigration.org>

<https://government.gov.gr/>

<https://greece.iom.int/worldmap>

<https://www.immigration.interieur.gouv.fr>

<http://www.immigration.gov.gr>

<https://mko.yypes.gr/>

<https://www.ofii.fr>

<https://www.ofpra.gouv.fr>

<http://www.redcross.gr>

<https://www.synigoros-solidarity.gr/>

<http://www.unric.org>

<http://www.unhcr.gr>

ΦΕΚ

- Ν.4310/1929, ΦΕΚ 287, τεύχος Α, ημερομηνία κυκλοφορίας 16-08-1929 Περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου, διαβατηρίων και απελάσεων και εκτοπίσεων.
- Ν.1975/1991, ΦΕΚ 184, τεύχος Α, ημερομηνία κυκλοφορίας 04-12-1991 Είσοδος – έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις.
- Ν.2910/2001, ΦΕΚ 91, τεύχος Α, ημερομηνία κυκλοφορίας 02-05-2001 Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση κι άλλες διατάξεις.
- Ν.3386/2005, ΦΕΚ 212, τεύχος Α, ημερομηνία κυκλοφορίας 23-08-2005 Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια.
- Ν.3536/2007, ΦΕΚ 42, τεύχος Α, ημερομηνία κυκλοφορίας 23-02-2007 Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.
- Ν.3907/2011, ΦΕΚ 7, τεύχος Α, ημερομηνία κυκλοφορίας 26-01-2011 Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ « σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη-μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» και λοιπές διατάξεις.
- Ν.4018/2011, ΦΕΚ 215, τεύχος Α, ημερομηνία κυκλοφορίας 30-09-2011 Αναδιοργάνωση του συστήματος αδειοδότησης για τη διαμονή αλλοδαπών στη χώρα υπό όρους αυξημένης ασφάλειας.
- Ν.4251/2014, ΦΕΚ 80, τεύχος Α, ημερομηνία κυκλοφορίας 01-04-2014 Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις
- ΠΔ105/2014, ΦΕΚ 172, τεύχος Α', ημερομηνία κυκλοφορίας 28-08-2014 Οργανισμός Υπουργείου Εσωτερικών.

- Ν.4332/2015, ΦΕΚ 76, τεύχος Α, ημερομηνία κυκλοφορίας 09-07-2015 Τροποποίηση διατάξεων Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας – Τροποποίηση του Ν.4251/2014 για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2011/98/ΕΕ σχετικά με την ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους πολίτες τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους-μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους από τρίτες χώρες που διαμένουν νομίμως σε κράτος-μέλος και 2014/36/ΕΕ σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής πολιτών τρίτων χωρών με σκοπό την εποχιακή εργασία και άλλες διατάξεις.

- Ν.4375/2016, ΦΕΚ 51, τεύχος Α', ημερομηνία δημοσίευσης 3-4-2016 Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)» (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις.

- Προεδρικό Διάταγμα 123, ΦΕΚ208, τεύχος Α', ημερομηνία κυκλοφορίας 04-11-2016 Ανασύσταση και μετονομασία του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ανασύσταση του Υπουργείου Τουρισμού, σύσταση Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής και Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, μετονομασία Υπουργείων Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων